

Generaties, geloof & dynamiek

Een onderzoek naar generatiedynamiek binnen vijf verschillende generaties in de Christelijk Gereformeerde Kerk te Aalten

Auteur : A.M. Wattel – de Vries

Datum : September 2013

**Gereformeerde
Hogeschool**

Generaties, geloof & dynamiek

Een onderzoek naar generatiedynamiek binnen vijf verschillende generaties
in de Christelijk Gereformeerde Kerk te Aalten.

A.M. Wattel - de Vries

September 2013

Generaties, geloof & dynamiek

Een onderzoek naar generatiedynamiek binnen vijf verschillende generaties in de Christelijk Gereformeerde Kerk te Aalten.

In opdracht van de Gereformeerde Hogeschool
afdeling Theologie
Hayo Wijma MLD
Wieke Malda-Douma MA

Uitgevoerd door
A.M. Wattel - de Vries

September 2013

Gereformeerde Hogeschool
Postbus 10030
8000 GA Zwolle
038 - 425 55 42

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden doormiddel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande toestemming van de auteur.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	3
Hoofdstuk 1 Over dit onderzoek	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Vraagstelling	6
1.3 Begripsafbakening	6
1.4 Leeswijzer	7
Hoofdstuk 2 Methoden	8
2.1 Inleiding	8
2.2 Methode	8
2.2.1 Steekproef	9
2.2.2 Verschillende generaties	10
2.3 Procedure	11
2.3.1 Opbouw groepsgesprek	12
2.4 Analyse	12
2.5 Betrouwbaarheid en validiteit	13
2.5.1 Betrouwbaarheid	13
2.5.2 Validiteit	14
Hoofdstuk 3 Resultaten van het onderzoek	15
3.1 Inleiding	15
3.2 Beantwoording van drie dezelfde geloofsthema's	15
3.2.1 Thema: persoonlijk geloof.	15
3.2.2 Thema: huisbezoek	24
3.2.3 Thema: diaconaat	35
3.3 Wat betekenen de antwoorden voor de dynamiek in de gemeente?	42
3.3.1 Inleiding	42
3.3.2 Theorie	42
3.3.3 Toepassing van de theorie op de gegeven antwoorden.	45
3.3.4 Welke dynamiek speelt er?	49
3.4 Hoe kan deze generatiedynamiek ingezet worden?	53
Hoofdstuk 4 Conclusies	57
4.1 Inleiding	57
4.2 Drie geloofsthema's	57
4.3 Dynamiek binnen de gemeente	59
4.4 Inzet dynamiek voor groei gemeente.	59
4.5 Een eerste input voor het ontwikkelen van een methode	60
Hoofdstuk 5 Aanbevelingen	61
Literatuur	64
Bijlagen	i
Bijlage I	i
Bijlage II	xxi
Bijlage III	xxiii
Bijlage IV	xxv
Bijlage V	xxvii
Bijlage VI	xxviii
Bijlage VII	xxix
Bijlage VIII	xxx

Voorwoord

Met dit onderzoek wil ik een bijdrage leveren aan onderzoek naar generaties en generatiedynamiek binnen kerkelijke gemeenten. Als gemeente van Christus bestaan we uit generaties. Als ouders en grootouders verlangen we ernaar dat onze kinderen en kleinkinderen God als Vader aannemen en Jezus als hun Verlosser. Dit doen we door geloofsoverdracht. De laatste jaren lopen de kerken echter steeds meer leeg. God en Jezus zijn steeds minder relevant voor dit leven. We willen graag weten waarom dit zo is zodat we het een halt kunnen toeroepen en het liefste zelfs weer terug zouden kunnen draaien. Want wat is er belangrijker in dit leven dan het geloof in Jezus Christus en daarmee vergeving van zonden en eeuwig leven.

Uit de bijbel blijkt dat God generaties gebruikt om het geloof door te geven en over te dragen. Al in Genesis zegt God dat Hij zijn verbond opricht met alle generaties. Dit is een belofte. Maar het is ook een opdracht. Dat zien we bij Abraham.

'Gen 17; 7 Ik zal Mijn verbond maken tussen Mij, u en uw nageslacht na u, al hun generaties door, tot een eeuwig verbond, om voor u tot een God te zijn, en voor uw nageslacht na u.'

'Gen 17; 9 Verder zei God tegen Abraham: En wat u betreft, u moet Mijn verbond in acht nemen, u en uw nageslacht na u, al hun generaties door.'

Wij zijn niet zelf in staat om het geloof aan onze kinderen te geven. Dat kan God alleen. Maar we mogen en moeten wel ons best doen om de best mogelijke omstandigheden en voorwaarden te creëren waarin onze kinderen God en Jezus kunnen ontmoeten en leren kennen. Ik geloof dat we dat onder andere kunnen doen door als generaties met elkaar samen binnen de geloofsgemeenschap op te trekken en met elkaar een veilige en vertrouwde omgeving te vormen waarin kinderen hun medemens en God kunnen ontmoeten en leren liefhebben. Ik denk dat we daarin binnen de gemeenten nog veel werk te verzetten hebben. Ik hoop dat het inzicht in de generatiedynamiek daarbij gaat helpen.

Uit dit onderzoek blijkt dat de geloofsoverdracht in de CGK te Aalten goed verloopt. Er zijn erg veel jongeren en alle generaties zijn ruim vertegenwoordigd. Er zijn echter ook nog groeipunten. Ik hoop dat die aangepakt kunnen worden tot groei van de gemeente.

Ik heb van veel mensen hulp gehad om dit onderzoek uit te kunnen voeren. Zonder hun hulp was het me niet gelukt. Ds. Bikker heeft me geholpen en begeleid binnen de kerkelijke gemeente. Binnen de gemeente heb ik hulp gehad van de kerkenraad, de koster, mensen van de ledenadministratie, iemand die wilde filmen en anderen. Velen hebben ook meegedaan aan het onderzoek zelf. Hayo Wijma heeft me geholpen bij het opzetten en uitvoeren van dit onderzoek. Zijn hulp en expertise waren onmisbaar. Wieke Malda-Douma heeft me geholpen om dit onderzoek in een goed verslag te gieten en om de puntjes op de i te zetten. Allen hierbij hartelijk bedankt.

Anneke Wattel - de Vries

Samenvatting

Hoe denken (of: 'spreken') vijf generaties in de leeftijd van 18 tot 83 jaar, anno 2013, uit de CGK Aalten over drie verschillende geloofsthema's en wat betekent dat, vanuit de theorie, voor de generatiedynamiek, en hoe zou deze generatiedynamiek (met positieve en negatieve effecten) ingezet kunnen worden op weg naar groei en/of ontwikkeling van de gemeente?

Er is kwalitatief onderzoek en literatuur onderzoek gedaan. Er zijn 5 verschillende generatiegroepen samengesteld van elke 7 á 8 personen. In elke groep zijn drie dezelfde geloofsthema's besproken. Elk geloofsthema werd bevraagd door middel van twee vragen. Eén thema is vastgesteld door de vakdocent. Twee thema's zijn vastgesteld door de kerkenraad van de CGK. De vragen zijn samen met de vakdocent vastgesteld. Het gesprek duurde een uur. De gesprekken werden opgenomen met geluids- en beeldapparatuur. Daarnaast waren er 4 mensen die observeerden, waarvan twee aantekeningen maakten. De gesprekken zijn geanalyseerd en gelabeld en verwerkt. De uitkomsten zijn vergeleken met de literatuur.

Het onderzoek naar deze vraag heeft geleid tot de volgende conclusies:

Als we kijken naar het thema *Persoonlijk geloof*, zien we dat alle generaties in grote lijnen hetzelfde geloven. Naarmate de generatie ouder is, is ze zekerder van haar geloof en heeft ze een sterker geloofsvertrouwen. De jongere generaties worstelen met veel dingen en zijn daarin nog zoekende naar de zekerheden. Omdat het geloof voor allen onmisbaar is, is dat een kernpunt om als uitgangspunt te nemen voor verdere besprekingen. Alle generaties zijn bezig met voornamelijk verschillende geloofsthema's. Dit heeft te maken met de leeftijdsfase waarin ze zitten maar zeker ook met de generatieverschillen. De thema's die wel overeenkomen kunnen als uitgangspunt voor gezamenlijk gesprek dienen. Van daaruit kunnen de andere thema's besproken worden. Als dit niet op deze manier gebeurt, kan dit voor onbegrip en verwijdering zorgen tussen de generaties.

Bij het Thema *Huisbezoek* zien we dat de meeste generaties het gemakkelijker vinden om binnen de gemeente over hun geloof te praten dan buiten de gemeente. Ze willen wel over hun geloof praten als er openheid is. Elke generatie loopt tegen andere dingen aan bij het praten over hun geloof. Maar het verlangen is er bij hen allemaal.

De oudste generaties denken heel sterk hetzelfde over het huisbezoek en de waarde daarvan. De jongste twee generaties denken er heel anders over. Tegelijk zitten er ook aansluitingspunten. Alle generaties vinden het idee van een huisbezoek goed. Ze geven er alleen een andere invulling aan. Naarmate de generatie jonger is, willen ze een persoonlijke relatie met iemand voor ze echte problemen bespreken. Het botst aan alle kanten op dit punt. Er moet vooral gesproken worden over het doel, de vorm en het inhoud van het huisbezoek. Want op deze manier functioneert het eigenlijk naar niemands tevredenheid, maar wordt het wel gewoon zo voortgezet.

Bij het thema *Diaconaat* zijn de generaties het grotendeels eens met elkaar. Ook hier zijn de punten van verschil vooral op het gebied van: wie doet wat en wanneer en wat is het doel precies en hoe voer je het uit? Met welke motivatie doe je dat? Geen onoverkomelijke punten. De jongste generatie houdt zich een beetje afzijdig en wil het graag aan de oudere generaties over laten. Ook weten ze eigenlijk niet goed hoe ze het praktisch moeten doen. Het zou goed zijn om deze generatie meer te betrekken bij de vormgeving van diaconaat in de gemeente.

Als de resultaten worden vergeleken met de theorie blijkt dat generatie B de meest negatieve invloed heeft op de generatiedynamiek. Dit door hun kritische en behoudende houding. Generatie A heeft een positieve invloed omdat ze alle ruimte geeft aan andere

meningen ook al zijn ze het er niet mee eens. Generatie C heeft de meest positieve invloed op de generatiedynamiek omdat ze heel graag alle generaties met elkaar wil verbinden en een constructieve houding heeft. Generatie D heeft een sterke mening en laat die ook horen en botst daarom vooral met generatie B. Omdat ze een sterke mening hebben en daar ook voor staan, kunnen ze gemakkelijk over de generaties A, C en E “heen lopen”. Generatie E weet goed wat er anders moet, maar is nog erg onzeker en laat zich alleen horen als ze gevraagd wordt. Zij zouden juist meer ingeschakeld moeten worden.

Naar aanleiding van de resultaten worden de volgende aanbevelingen gedaan om de generatiedynamiek in te zetten tot groei en ontwikkeling van de gemeente:

Aanbeveling 1: Er wordt aangeraden om generatie B in te zetten om de krachten van de verschillende generaties in de gemeente tot hun recht te laten komen.

Aanbeveling 2: Het zou goed zijn om groepen te vormen waarin alle generaties vertegenwoordigd zijn. Die groepen kunnen dan met elkaar in gesprek gaan over de punten waarop ze met elkaar van mening verschillen.

Aanbeveling 3: De oudere generaties kunnen op zoek gaan naar de achtergrond van en basis waarop ze hun meningen en ideeën gevormd hebben door met hun eigen ouders (indien mogelijk) in gesprek te gaan en ook terug te kijken op hun eigen jeugd.

Aanbeveling 4: Het zou goed zijn om jongeren in te schakelen op allerlei taakgebieden. Er wordt aangeraden om naar ze te luisteren en ze serieus te nemen. Zo kunnen ze ook leren om verantwoordelijkheid te dragen voor wat ze doen. Ze kunnen in gesprek gaan met de ouderen in de gemeente over de problemen waar ze tegen aanlopen om zo te begrijpen waar de wortels liggen om het vervolgens zelf op te kunnen lossen.

Aanbeveling 5: Bij de invulling van de eredienst en andere vieringen zouden zoveel mogelijk verschillende generaties betrokken kunnen worden.

Aanbeveling 6: Er wordt aangeraden om kleine gemeenschappen te vormen waarin verschillende generaties vertegenwoordigd zijn en waarin jong en oud samen optrekken.

Aanbeveling 7: Generaties zouden samen het geloof praktisch kunnen uitdragen en daarvan getuigen.

Aanbeveling 8: Aangeraden wordt om een soortgelijk onderzoek te doen in andere kerkelijke gemeenten.

Aanbeveling 9: Voor verder onderzoek wordt aanbevolen om de generatieverschillen die gevonden zijn, onder begeleiding, te bespreken in groepen waarin alle generaties vertegenwoordigd zijn.

Dit onderzoek kan een eerste input zijn voor het ontwikkelen van een methode om generatiedynamiek binnen kerkelijke gemeenten te onderzoeken. Uit de resultaten komen duidelijk de generatieverschillen naar boven en van daaruit, bekeken vanuit de literatuur, ook een stuk generatiedynamiek.

Naar aanleiding van dit onderzoek wordt geadviseerd om verder onderzoek te doen naar de generatiedynamiek binnen kerkelijke gemeenten.

Hoofdstuk 1 Over dit onderzoek

1.1 Aanleiding

In 2009 verscheen het boek 'De Grenzeloze Generatie en de eeuwige Jeugd van hun opvoeders'. (M. Lampert en F. Spangenberg). Een jaar later publiceerde organisatiepsycholoog Aart Bontekoning zijn proefschrift in een 'gebruikersvriendelijke' variant: 'Het Generatieraadsel'. Beide publicaties gaan over generaties en over de verschillen tussen generaties. Beide laten ze zien waarin de generaties van elkaar verschillen en welke invloed de verschillende generaties op elkaar hebben. Lampert en Spangenberg laten zien welke invloed opvoeders hebben op de generatie die ze opvoeden en hoe ze daar mee om kunnen gaan. Bontekoning heeft onderzocht welke invloed generatieverschillen hebben in het bedrijfsleven. Hij heeft onderzocht wat specifieke kenmerken zijn van de generaties en hoe dat een rol speelt in het samenwerken. Hij heeft, via onderzoek, gekeken waar de verschillende generaties bij elkaar tegenaan lopen, maar ook hoe verschillende generaties juist optimaal kunnen samenwerken.

In het voorjaar van 2012 was er een symposium over 'Generaties in de kerk'. Bontekoning trad op als één van de sprekers. Op het symposium vertelde hij over zijn generatieonderzoek.

Als tegenprestatie voor het spreken op het symposium, participeerde de GH in één van de onderzoeken die onder zijn verantwoordelijkheid werden uitgevoerd. In verschillende generatiegroepen kregen medewerkers dezelfde vragen voorgelegd. Het gesprek hierover werd op video opgenomen en verwerkt tot videocompilaties.

Hayo Wijma was als coördinator betrokken bij de uitvoering van dit onderzoek. Hij realiseerde zich daarbij al vrij snel dat het bijzonder waardevol zou kunnen zijn als deze opzet ook binnen kerken zou kunnen worden toegepast. Weliswaar heeft Sabine van der Heijden begin 2012 haar 'Kerk voor een nieuwe Generatie' gepubliceerd, maar de dynamiek van generaties binnen kerken is daarmee nog niet ondubbelzinnig in kaart gebracht.

Op basis van de publicaties van Lampert en Spangenberg en van Bontekoning, past Hayo Wijma zijn werkwijze aan als het gaat om begeleiding van gemeenteopbouwvraagstukken in kerkelijke gemeentes. Hij kijkt bij gemeenteopbouwvraagstukken of de generatiedynamiek binnen de gemeente één van de redenen is waardoor dit vraagstuk speelt en ook of het inzicht in de generatiedynamiek helpt om het vraagstuk op te lossen. Zo voegt hij de generatiedynamiek in zijn onderzoek bij gemeenteopbouwvraagstukken in, wat veel nieuwe inzichten biedt en tegelijkertijd nog onontgonnen gebied is.

Om daadwerkelijk onderzoek te gaan doen naar de generatiedynamiek binnen kerken, heeft hij hiervoor een opdrachtvoorstel geschreven, genaamd: *Outline concept onderzoeksproject 'intergenerationele gemeenteopbouw'. Generatiedynamiek in kerken: belemmering of kans?' (bijlage II)*

Met dit opdrachtvoorstel ben ik, Anneke Wattel - de Vries, student van de opleiding Godsdienst Pastoraal Werk aan de Gereformeerde Hogeschool op zoek gegaan naar een gemeente die mee zou willen werken aan dit onderzoek. Dit opdrachtvoorstel is voor mij de aanleiding geweest om dit onderzoek te gaan doen. Om te kijken of binnen de kerkelijke gemeente ook een bepaalde generatiedynamiek speelt en of dit een positief of een negatief effect heeft op het gemeentelven. Daarnaast is het voor mij ook de aanleiding geweest om te kijken of dit een goede onderzoeksmethode is om de generatiedynamiek binnen kerken in kaart te brengen.

De kerkgemeenschap bestaat uit alle verschillende generaties. Deze verschillende generaties vormen samen een gemeenschap. Ze leven en werken met elkaar samen binnen de kerkelijke gemeente. Elke generatie voedt weer een nieuwe generatie op in het geloof. Deze generaties binnen de kerk hebben net zo goed te maken met de generatieverschillen als generaties buiten de kerk. Deze generatieverschillen hebben ook invloed op hoe je binnen de kerkgemeenschap met elkaar om gaat en beslissingen neemt. Welke ideeën geven de doorslag en welke beslissingen worden genomen en welke regels worden gesteld? Dit alles heeft te maken met generatiedynamiek. De manier waarop verschillende generaties met elkaar omgaan en op elkaar reageren. Deze dynamiek kan per gemeente anders zijn. Deze dynamiek kan zowel positief als negatief zijn. Dit onderzoek wil een aanzet zijn om te kijken hoe die generatiedynamiek binnen kerken speelt. En in dit geval binnen een specifieke gemeente.

De dominee van de Christelijk Gereformeerde Kerk te Aalten is benaderd voor dit onderzoek. De dominee en de kerkenraad wilden hier graag aan meewerken. Er is toen gevraagd welke vragen de gemeente besproken zou willen hebben in het onderzoek. De dominee heeft dit toen samen met de kerkenraad besproken en vastgesteld. De kerkenraad gaf aan vragen te hebben over hoe de verschillende generaties denken over huisbezoek en diaconaat. Dit willen ze graag weten om op de hoogte te zijn van wat er in de gemeente speelt en om zo goed mogelijk te kunnen inspelen op de behoefte van de gemeente en zodoende de groei en ontwikkeling van de gemeente te bevorderen.

1.2 Vraagstelling

Het doel van mijn onderzoek is om er achter te komen hoe de verschillende generaties omgaan/antwoorden op dezelfde geloofsvragen. Om vervolgens te kijken welke aanknopingspunten hierin zitten om verbinding tussen de generaties te krijgen. Een ander doel is om, vanuit de theorie, een eerste input te geven voor de ontwikkeling van een methode om generatiedynamiek binnen kerken te onderzoeken.

Hoofdvraag:

Hoe denken (of: 'spreken') vijf generaties in de leeftijd van 18 tot 83 jaar, anno 2013, uit de CGK Aalten over drie verschillende geloofsthema's en wat betekent dat, vanuit de theorie, voor de generatiedynamiek, en hoe zou deze generatiedynamiek (met positieve en negatieve effecten) ingezet kunnen worden op weg naar groei en/of ontwikkeling van de gemeente?

Deelvragen:

1. Hoe worden drie dezelfde geloofsthema's, die elk worden vertegenwoordigd door twee vragen en die door de kerkenraad zijn vastgesteld, vanuit de verschillende generaties beantwoord?
2. Welke betekenis hebben, gezien vanuit de theorie, de antwoorden, die de verschillende generaties op deze vragen geven, voor de dynamiek die binnen de gemeente speelt?
3. Hoe zou, de onder deelvraag 2 omschreven generatiedynamiek (met positieve en negatieve effecten) ingezet kunnen worden op weg naar groei en/of ontwikkeling van de gemeente?

1.3 Begripsafbakening

De algemene betekenis van dynamiek is beweging of verandering.

("[woorden-boek]." n.d.)

Een generatie bestaat uit (leef)tijdgenoten die met elkaar zijn verbonden door:

"a. een gedeelde levensgeschiedenis, gedeelde omstandigheden en de gedeelde invloed en beleving van de tijdgeest. De tijdgeest beïnvloedt bijvoorbeeld de opvoeding die kinderen krijgen;

b. een gedeelde reactie op de tijdgeest, die is gebaseerd op vital sensitivity - het vermogen om aan te voelen waar de (werk) omgeving aan vernieuwing toe is - en die zich spontaan wil uitdrukken in nieuwe vitale toevoegingen aan een (organisatie)cultuur. Spontane interactie tussen (leef)tijdsgenoten versterkt generatievorming;

c. een gedeelde entelechie ofwel een gedeelde bestemming die zich manifesteert in een gedeelde mentale, emotionele en fysieke ontwikkeling en instelling (een collectieve talentontwikkeling)" (Bontekoning 2010: 23)

Met generatiedynamiek bedoel ik beweging van en interactie tussen de verschillende generaties.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de onderzoeksmethode beschreven. In hoofdstuk 3 worden de resultaten van het onderzoek beschreven. Daarbij worden de gevonden antwoorden per deelvraag beschreven. In hoofdstuk 4 worden de conclusies beschreven en in hoofdstuk 5 de aanbevelingen.

Hoofdstuk 2 Methoden

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven welke methoden zijn gebruikt om dit onderzoek uit te voeren en waarom voor deze methode is gekozen. In paragraaf 2.2 wordt beschreven welke steekproefmethode is gebruikt en hoe de deelnemers aan het onderzoek zijn benaderd.

In paragraaf 2.3 wordt de procedure van het onderzoek en de opbouw van het groepsgesprek beschreven. In paragraaf 2.4 wordt verteld hoe het onderzoek is geanalyseerd.

2.2 Methode

Er is gekozen voor kwalitatief onderzoek. Hier is voor gekozen omdat uit voorgaande onderzoeken van Bontekoning (Bontekoning 2010) blijkt dat dit de meest effectieve manier is om de generatieverschillen boven tafel te krijgen. Er zijn groepsgesprekken per generatiegroep gehouden aan de hand van verschillende geloofsthema's.

Bontekoning geeft aan dat hij de meeste informatie over de verschillende generaties verzamelde door ze per generatiegroep van 7 tot 10 personen met elkaar over bepaalde thema's in gesprek te laten gaan en hiervan beeld- en geluidsopnames te maken.

(Bontekoning 2010) Omdat dit onderzoek erop gericht is om te kijken of dat wat Bontekoning onderzocht heeft in het bedrijfsleven ook van toepassing is in kerkelijke gemeenten, is besloten om van dezelfde opzet gebruik te maken. Vandaar dat zijn theorie en methode als uitgangspunt worden gebruikt. Daarnaast is er ook gebruik gemaakt van andere literatuur over generaties. Deelvraag 1 wordt beantwoord door de resultaten van empirisch onderzoek en de kwalitatieve analyse.

Er is daarnaast gekozen voor literatuuronderzoek. Er is gezocht naar literatuur die zo recent mogelijk is. Daarbij is gekozen om alleen literatuur te gebruiken die na 1990 is gepubliceerd. Zodat de gegevens die gebruikt worden voor dit onderzoek zo actueel mogelijk zijn. Er is gezocht en gekozen voor de volgende literatuur:

a. Literatuur over eerdere generatieonderzoeken, generatie-indelingen, generatiekenmerken, generatiedynamiek en hoe je die dynamiek kunt inzetten om de generaties beter te laten samenwerken. Dit is gebruikt om de generatie-indelingen te maken en als voorbeeld en achtergrondmateriaal te kunnen gebruiken voor de opzet van het onderzoek. Hierop is de steekproefmethode gebaseerd die gebruikt is bij dit onderzoek. Het is gebruikt om de resultaten van dit onderzoek te vergelijken met de resultaten van eerdere generatieonderzoeken. Uit deze literatuur bleek dat de opzet die we nu gebruiken de beste manier is om generaties en hun verschillen te onderzoeken. Deze literatuur is gebruikt om de invloed die de generatieverschillen hebben op de dynamiek tussen de generaties en hoe je dat ten positieve in kunt zetten in de gemeente te beschrijven. Deze literatuur gaat over onderzoek naar generatieverschillen binnen het bedrijfsleven. Dit is gebruikt omdat er verder weinig onderzoeksliteratuur over generatieverschillen te vinden is en al helemaal niet over generatieverschillen binnen de kerkelijke gemeente.

b. Literatuur over de postmoderne tijd en de invloed daarvan op de verschillende generaties en wat dat betekent voor hun onderlinge relaties. Dit is gebruikt om te kijken welke invloed het postmodernisme heeft op de gevonden kenmerken van de verschillende generaties in dit onderzoek en wat dat betekent voor de generatiedynamiek en hoe je deze dynamiek kunt inzetten om de generaties met elkaar te verbinden.

c. Literatuur over de invloed van de levensfase waarin de generaties zich bevinden op de generaties. Dit is gebruikt om te kijken welke invloed de leeftijdsfase waarin de generaties zich bevinden heeft op de kenmerken van de generaties die uit het onderzoek komen en hoe je die kunt inzetten voor de generatiedynamiek.

d. Literatuur over hoe er nu binnen de kerken met elkaar om wordt gegaan als generaties, wat de invloed daarvan is op de gemeente en hoe je intergenerationeel gemeente kunt zijn. Hierbij is gezocht naar specifieke literatuur over generaties binnen een geloofsgemeenschap en hun invloed op elkaar. Om zo aanbevelingen te kunnen doen voor de onderzochte gemeente. Dit met het oog op de vraag: Hoe kun je zo gemeente zijn dat alle generaties optimaal worden ingezet en positief met elkaar worden verbonden?

e. Literatuur over geloofsopvoeding en geloofsoverdracht. Omdat het binnen een kerkelijke gemeente gaat over geloofsoverdracht, is daar ook literatuur over opgezocht. Dit is gebruikt om te kijken hoe de generaties op dit moment binnen de kerkelijke gemeente met elkaar omgaan, waar dat door komt, welke invloed dat heeft op de gemeente en op geloofsoverdracht en hoe je daarmee binnen de kerkelijke gemeente aan het werk zou kunnen. Want geloofsoverdracht is één van de doelen binnen een kerkelijke gemeenschap. De vraag is welke invloed generaties daarin op elkaar hebben en hoe een positieve geloofsoverdracht tot stand kan komen?

De gebruikte literatuur wordt beschreven in *Bijlage 1*. De resultaten van dit onderzoek worden verbonden aan de literatuur in *Bijlage 1*. Deelvraag 2 en 3 worden beantwoord door middel van literatuuronderzoek. In deelvraag 2 wordt literatuur gebruikt die valt onder a om te kijken of de gegeven antwoorden bij deelvraag 1 ook aansluiten bij de kenmerken uit de literatuur. Daarnaast is er gekeken of de gegeven antwoorden terug te leiden zijn naar de kenmerken van de specifieke levensfase waarin mensen zich bevinden. Tenslotte is er ook gekeken in hoeverre de antwoorden te maken hebben met de postmoderne tijd waarin we nu leven en met de postmoderne levensfasen die dat met zich meebrengt. Naar aanleiding hiervan is er gekeken of deze kenmerken zorgen voor een positieve of negatieve dynamiek binnen de gemeente.

Ook deelvraag 3 wordt beantwoord door de theorie. De theorie wordt hier gebruikt om aan te geven hoe je binnen een gemeente de kracht van de verschillende generaties in kunt zetten. Hiervoor wordt theorie gebruikt die gaat over hoe je binnen een gemeente of organisatie alle generaties met elkaar kunt verbinden en in kunt zetten. Vaak begint dit bij de (geloofs)opvoeding/overdracht van de kinderen. Daarom wordt ook deze literatuur erbij gebruikt.

2.2.1 Steekproef

De keuze voor de vijf generaties is gebaseerd op wat Bontekoning schrijft (Bontekoning 2010) en op basis van persoonlijke communicatie met Hayo Wijma en in overleg met Ds. Bikker van de CGK Aalten. Als doelgroepen zijn de volgende 5 verschillende generaties gekozen.

- A. De Stille generatie (1931-1940)
- B. De Protestgeneratie / Babyboomgeneratie (1941-1955)
- C. De Verloren generatie (1956-1970)
- D. De Pragmatische generatie (1971-1985)
- E. De Grenzeloze generatie (geboren vanaf 1985-2000)

Er is gekozen voor een steekproef uit de verschillende generaties binnen de kerkelijke gemeente van de CGK te Aalten. Op deze manier ontstaat een zo gevarieerd mogelijke groep mensen die hun eigen generatie optimaal representeren. Hierbij is eerst gekozen voor zelfselectie. Er is gekeken naar wat de meest vitale geboortejaren binnen een

generatie zijn. Deze vitale geboortejaren van de generaties zijn gekozen op basis van persoonlijke communicatie met Aart Bontekoning en Hayo Wijma (Aart Bontekoning, persoonlijke communicatie, 21-12-2012; Hayo Wijma, persoonlijke communicatie 21-12-2012). Hiervoor is gekozen omdat deze mensen volgens Bontekoning het meest duidelijk de kenmerken van een generatie vertonen en ook omdat het de meest actieve leden van een generatie zijn (Bontekoning 2010). De mensen uit de meest vitale geboortejaren zijn als eerste benaderd. Indien deze mensen niet mee wilden of konden doen of wanneer hiervan niet genoeg deelnemers aanwezig waren, is er aselekt gekozen voor deelnemers uit de andere geboortejaren binnen een generatie.

Alle generaties zijn aselekt gemaild en gebeld met de vraag of ze mee wilden doen aan het onderzoek. De jongste generaties is alleen gemaild. Hiervoor is gekozen omdat deze generatie een eigen telefoon heeft waarvan het nummer niet bekend is. De mailadressen van deze generatie waren wel bekend. Deze zijn verkregen door hulp van iemand uit de gemeente. Deze generatie reageert ook goed op mail omdat ze veel met sociale media bezig zijn.

2.2.2 Verschillende generaties

De gemeente Aalten bestaat uit ruim 500 leden. Hierin zijn alle generaties vertegenwoordigd. Het aantal leden per generatie is gemeten op januari 2013. Naar aanleiding van het boek van Frits Spangenberg & Martijn Lampert (2009) is gekozen voor de volgende generatieindeling:

De Stille generatie (1931-1940) hiervan waren 57 leden,

De Protestgeneratie / Babyboomgeneratie (1941-1955), hiervan waren 46 leden

De Verloren generatie (1956-1970), hiervan waren 102 leden

De Pragmatische generatie (1971-1985), hiervan waren 84 leden

De Grenzeloze generatie (1985-2000), hiervan waren 149 leden

De volgende geboortejaren zijn de 'vitale' geboortejaren binnen een generatie.

De Stille generatie (1935 -1940)

De Protestgeneratie (1948 -1950)

De Verloren generatie (1957-1967)

De Pragmatische generatie (1972-1982)

De Grenzeloze generatie (1988-1997)

De mensen die geboren zijn in de 'vitale' geboortejaren zijn als eerste benaderd om mee te doen aan het onderzoek. In het geval dat hieruit niet genoeg mensen beschikbaar waren, zijn de mensen buiten deze geboortejaren benaderd. Uit de beschreven generaties hebben de volgende mensen deelgenomen aan het onderzoek:

Uit de Stille Generatie hebben 7 mensen deelgenomen aan het onderzoek. Daarvan vielen er 3 binnen de 'vitale' jaren en 4 daarbuiten.

Uit de Protestgeneratie hebben 8 mensen deelgenomen aan het onderzoek. Daarvan vielen er 3 binnen de 'vitale' jaren en 5 daarbuiten.

Uit de Verloren generatie hebben 7 mensen deelgenomen aan het onderzoek. Deze vielen allemaal binnen de 'vitale' geboortejaren.

Uit de Pragmatische generatie hebben 8 mensen deelgenomen aan het onderzoek. Deze vielen allemaal binnen de 'vitale' geboortejaren.

Uit de Grenzeloze generatie hebben 8 mensen deelgenomen aan het onderzoek. Deze vielen allemaal binnen de 'vitale' geboortejaren.

In totaal hebben 38 mensen meegedaan aan het onderzoek.

Deze mensen zijn als volgt benaderd:

1. Via het kerkblad; hierin werd het onderzoek kort beschreven en werd een oproep gedaan voor opgave via telefoon of mail. (zie bijlage III)
2. Via een praatje na afloop van de kerkdienst werden mensen opgeroepen om zich op te geven via mail, telefonisch of persoonlijk.
3. Alle generaties zijn eerst per mail benaderd (zie bijlage V). Daarbij zijn de Stille, de Protest, de Verloren en de Pragmatische generaties ook telefonisch benaderd. De Grenzeloze generatie is alleen per mail benaderd.

2.3 Procedure

In November 2012 schreef Hayo Wijma een voorstel voor een onderzoeksproject naar intergenerationele gemeentebouw. In November 2012 is de dominee van de CGK Aalten telefonisch benaderd met de vraag of zijn gemeente mee wilde doen aan een generatieonderzoek binnen de kerkelijke gemeente. Hierop reageerde hij positief. Een onderzoeksvoorstel met de titel "Outline concept onderzoeksproject 'intergenerationele gemeentebouw'" is vervolgens naar de dominee toegestuurd. Dit voorstel is binnen de kerkenraad besproken en er is ingestemd om mee te doen met dit onderzoek.

Begin december 2012 heeft een gesprek plaats gevonden met de dominee, de vakdocent en de student die het onderzoek uitvoert. Hierin zijn de volgende afspraken gemaakt:

- De dominee zoekt geschikte mensen die kunnen helpen bij het verzamelen van de informatie uit de gemeente die nodig is voor het onderzoek, het reserveren van een zaaltje, en het maken van beeld- en geluidsopnames. Hij stelt samen met de kerkenraad 2 geloofsthema's vast die in het onderzoek zullen worden besproken.

We spreken af dat 1 geloofsthema al vast staat. Deze gaat over persoonlijk geloof.

- De onderzoeker gaat in de gemeente bekend maken wat ze komt doen en hoe ze dat gaat doen.

- Bij verdere vragen kan de onderzoeker bij de dominee terecht.

- De vakdocent begeleidt het onderzoek vanuit de opleiding.

- Het onderzoek zal in het voorjaar (februari/maart) plaatsvinden en richting de zomer afgerond worden (juni/juli)

Er is hulp gevraagd en gekregen bij het verkrijgen van de benodigde administratieve informatie, zoals namen, adressen, telefoonnummers en geboortejaren. Daarnaast is er ook hulp gevraagd en gekregen bij het maken van video-opnames en het reserveren van een zaaltje.

Vervolgens zijn de mensen benaderd zoals beschreven in paragraaf 2.1.1

Per mail en/of per telefoon werd kort verteld wat het onderzoek inhoudt, wanneer het onderzoek plaatsvindt, hoe het onderzoek plaatsvindt en dat er beeld- en geluidsopnames van worden gemaakt. Tenslotte werd gevraagd of de mensen mee wilden doen.

De mensen die mee wilden doen zijn vervolgens per brief (zie bijlage VI) nogmaals op hoogte gesteld van alle relevante informatie. In deze brief werd ook verteld wie de andere deelnemers waren en welke geloofsthema's er besproken zouden worden. Deze brief werd 1 á 2 weken voor het gesprek op verschillende manieren overhandigd: persoonlijk, per mail, en als beide niet gelukt was, per post. Hierbij werd gevraagd of de deelnemers wilden bevestigen of ze de brief ontvangen hadden en of ze nog vragen hadden. Dit is, op één geval na, in alle gevallen gebeurd. In één geval viel iemand in voor een ander en deed onverwachts mee.

Via de koster is een zaaltje gereserveerd op 27 en 28 februari en 6 maart. Op deze

avonden zijn de groepsgesprekken per generatie, aan de hand van 3 geloofsthema's gevoerd. In elk thema werden 2 vragen besproken. Elk gesprek duurde een uur. Per vraag werd ongeveer 10 minuten besteed. De gesprekken werden door de onderzoeker geleid. Deze zorgde ervoor dat alle deelnemers zo goed mogelijk aan bod kwamen en bewaakte de tijd. Na afloop konden mensen, die dat wilden nog dingen opschrijven op een flap-over. Hier is geen gebruik van gemaakt. De gesprekken werden opgenomen met geluidsopname. En een persoon maakte beeldopnames.

2.3.1 Opbouw groepsgesprek

Het groepsgesprek werd gehouden aan de hand van de volgende 3 geloofsthema's:

1. persoonlijk geloof
2. huisbezoek
3. diaconaat

Het eerste thema kwam van de onderzoeker zelf vandaan in overleg met Hayo Wijma. Hiervoor is gekozen om inzicht te krijgen in de dieper liggende waarden van de verschillende generaties. Om zo de belangrijkste generatieverschillen duidelijk naar boven te krijgen. Het 2e en 3e thema zijn door de kerkenraad vastgesteld. Vanuit de kerkenraad kwam de vraag om te onderzoeken hoe de verschillende generaties denken over het huisbezoek en over het diaconaat. De dominee gaf hierbij aan dat hij graag wilde weten of de generaties ook naar buiten gericht zijn of dat ze alleen naar binnen gericht zijn. Daarom is er, in overleg met de vakdocent, besloten om het tweede thema zo breed mogelijk te interpreteren; in dit geval als 'praten over je geloof'. Om te zien of dit zowel binnen als buiten de gemeente gebeurt, is gekozen voor de vraag welke ervaringen er zijn met praten over God met andere mensen. Hierbij kwam de splitsing intern - extern vanzelf naar voren. De deelnemers stelden zelf al snel de vraag of het om intern of extern ging. Hierbij werd aangegeven dat de vraag zo breed mogelijk mocht worden geïnterpreteerd. Bij het derde thema, is in overleg met de vakdocent, hetzelfde gedaan; diaconaat is geïnterpreteerd als 'je geloof in daden omzetten' om zo te zien of dit zowel binnen als buiten de gemeente gebeurt. En zo is de eerste vraag van dit thema geformuleerd.

Onder elk thema werden de volgende twee vragen gesteld:

1. * Wat is geloof voor u?
* Wat zijn belangrijke geloofsthema's voor u
2. * Welke ervaring hebt u met praten over God met andere mensen?
* Wat is de waarde van het huisbezoek?
3. * Hoe belangrijk vind u het om je geloof in daden om te zetten?
* Hoe belangrijk vind u diaconaat?

Voor elke vraag waren ongeveer 10 minuten beschikbaar. Tijdens het gesprek probeerde de gespreksleider zo goed mogelijk antwoord te krijgen op deze vragen. De gespreksleider is dezelfde persoon als de onderzoeker. Ze probeerde ervoor te zorgen dat iedereen zo goed mogelijk aan het woord kwam. De gespreksleider probeerde zoveel mogelijk aspecten van een bepaald thema boven tafel te krijgen. Door door te vragen op de antwoorden, probeerde de gespreksleider de dieperliggende motieven en waarden boven tafel te krijgen. Daarnaast werd de tijd door haar bewaakt.

2.4 Analyse

De gesprekken die gevoerd zijn, zijn allemaal per generatie woordelijk uitgetypt aan de hand van de beeld- en geluidsopnames. Er is bij gezet wie wat zegt. Dit is in Excel gezet. Vervolgens is alle irrelevante tekst weggestreept. De tekst die overbleef is

verdeeld in fragmenten. Deze fragmenten zijn per generatie geanalyseerd en gelabeld. De methode die daarvoor is gebruikt is open codering. Vervolgens zijn de labels die bij elkaar passen, per generatie, gegroepeerd en gehercodeerd om zo te komen tot kernlabels. Er wordt beschreven wat er met deze kernlabels wordt bedoeld. Er is gekeken wat elke generatie te zeggen heeft over de verschillende geloofsthema's en welke verschillen en overeenkomsten daarin te vinden zijn tussen de generaties. Tenslotte is er gekeken naar wat dit te zeggen heeft voor het antwoord op de onderzoeksvraag.

2.5 Betrouwbaarheid en validiteit

2.5.1 Betrouwbaarheid

De betrouwbaarheid van het onderzoek is vrij hoog. Dit om verschillende redenen. Er is gekozen voor een gemeente waarin alle generaties ruim vertegenwoordigd zijn. Hierdoor hebben er genoeg mensen uit elke generatie deelgenomen aan het onderzoek. Er is een oproep gedaan via het kerkblad zodat mensen zich vrijwillig zouden opgeven voor het onderzoek. Om te voorkomen dat hierdoor niet meer de selectiecriteria toegepast konden worden, is er bij gezet dat de onderzoeker bepaald of iemand wel of niet mee doet met het onderzoek. Iedereen die meedeed werd genoteerd met al zijn gegevens. Elke groep bestond uit 7 á 8 deelnemers. En dat is voldoende om representatief te zijn (*zie bijlage VIII*). Alle gesprekken zijn opgenomen met beeld- en geluidsmateriaal. Deze zijn aanwezig. Hierdoor is heranalyse van onderzoek mogelijk en kan het ook in een andere gemeente op gelijke wijze herhaald worden. De vragen die gesteld zijn in het gesprek zijn samen met een vakdeskundige van te voren vastgesteld. Elke generatie kreeg dezelfde vragen. Voor elke vraag kregen ze 10 minuten. De tijd werd bewaakt door de onderzoeker. De gesprekken werden mede geobserveerd en geregistreerd door een vakdeskundige en nog twee andere personen. Twee van deze personen maakten tijdens de gesprekken aantekeningen. Meerdere observanten verhoogd de betrouwbaarheid. De gesprekken zijn letterlijk uitgetypt. De tekst is daarna geanalyseerd. Het analyseproces van het verzamelde materiaal is meerdere keren doorlopen. Er is één contactpersoon bij de medewerkende gemeente via wie alles loopt. Ook het contact over de opzet en de uitvoering van het onderzoek ging via één persoon. Alles wat de onderzoeker uitwerkt wordt van commentaar voorzien van een vakdocent. Alle gegevens zijn in Excel gezet, gelabeld en geanalyseerd. Alle gebruikte onderzoeksmethoden zijn uitgebreid beschreven en verantwoord. Al het ruwe materiaal is aanwezig voor eventuele heranalyse. Dit maakt de betrouwbaarheid van het onderzoek hoog. De literatuur die gebruikt is, is nederlandstalige literatuur. Het komt daarmee ook uit de context van Nederland. Uit dit taalgebied. Dit betekent dat het ook betrouwbaar is in wat het te zeggen heeft over de uitkomsten van dit onderzoek. Dit is namelijk in dezelfde context gedaan.

De literatuur die gebruikt is over een ander generatieonderzoek, gaat over generatieonderzoek binnen het bedrijfsleven. Dit is een andere setting dan het gemeenteleven. Dit zorgt ervoor dat de resultaten misschien niet helemaal met elkaar te vergelijken zijn en dat het de betrouwbaarheid van het onderzoek iets vermindert. Aan de andere kant moeten binnen een kerkelijke gemeente ook de generaties met elkaar samenwerken om de gemeente goed draaiende te houden en om verder te komen. Hun onderliggende motieven en overtuigingen mogen dan anders zijn, maar hun doel is in veel gevallen hetzelfde. In die zin is het wel degelijk te vergelijken. Daarnaast komen de specifieke generatiekenmerken in elke setting waarin generaties moeten samenwerken naar boven. Of dit nu in een bedrijf is of in een gemeente. Ook gaat het specifiek over generaties in Nederland. In dat opzicht is het goed te vergelijken.

Daarnaast is er ook literatuur gebruikt die wat zegt over generaties binnen kerkgemeenschappen en dat is wel degelijk goed vergelijkingsmateriaal. Ook is er naast de generatiekenmerken, literatuur gebruikt die eventuele andere oorzaken noemt van de generatieverschillen; zoals de leeftijdsfase en het postmodernisme. Dit heeft ervoor gezorgd dat duidelijk is waar welke verschillen vandaan komen en er niet blind gestaard wordt op de generatiekenmerken.

2.5.2 Validiteit

Interne validiteit:

Er is eerst vanuit de literatuur gekeken naar welke generatiegroepen er zijn en hoe die worden beschreven. Op basis hiervan is een generatie indeling gemaakt met de bijbehorende generatiekenmerken. Ook de begrippen generatie en generatiedynamiek zijn beschreven vanuit de literatuur. De generatie indeling uit de literatuur is gebruikt om een generatie indeling van de gemeente te maken. Dit zorgt voor een goede validiteit. Na contact en overleg met een andere generatie onderzoeker is er vastgesteld wat de meest vitale geboorte jaren binnen een generatie zijn. Deze mensen binnen een generatie zijn als eerste benaderd. Indien deze niet konden, is er gezocht naar andere deelnemers binnen een generatie. Deze mensen werden aselekt gekozen uit de adressenlijst van de gemeente. De geselecteerde mensen werden telefonisch en per mail benaderd. De mensen die mee wilden doen hebben zich aselekt gemeld. Zodoende hebben er allerlei verschillende mensen meegedaan. Bovendien hebben van elke generatie voldoende mensen aan het onderzoek meegedaan. De jongste generatie werd alleen per mail benaderd. De reden hiervan is dat er geen over het algemeen geen telefoonnummers van hen beschikbaar waren. Eén van de jongeren is benaderd voor de email-gegevens van deze generatie. Vervolgens zijn allen per mail benaderd. Elk gesprek duurde een uur en voor elke vraag werd ongeveer 10 minuten gebruikt. De uitkomsten van het onderzoek zijn vergeleken met wat de literatuur zegt over generaties. Hieruit blijkt dat er een sterke interne validiteit is.

Externe validiteit:

Dit onderzoek is specifiek gericht op de CGK gemeente te Aalten. Er zijn nog geen vergelijkbare onderzoeken gedaan binnen andere kerkelijke gemeenten. Daarom is op dat gebied is er geen materiaal waarmee je de resultaten kunt vergelijken. Dit maakt de externe validiteit niet zo sterk. Er zijn echter wel vergelijkbare onderzoeken gedaan binnen het bedrijfsleven. Dat zijn de onderzoeken van Bontekoning (2010) Hiermee zijn de uitkomsten van het onderzoek dan ook vergeleken. (Hoofdstuk 3.3) Ook in Hoofdstuk 3.4 wordt vergelijkingsmateriaal uit het onderzoek van het bedrijfsleven gebruikt. Ook al is dit geen kerkelijke setting, ook in deze setting moet samengewerkt worden tussen de verschillende generaties en ook in deze setting wordt er gestreefd naar een gezamenlijk doel. Dit onderzoek vond ook in Nederland plaats en heeft dus met dezelfde generaties te maken. Je kan dit onderzoek niet letterlijk herhalen. Al zullen de generatiekenmerken overal ongeveer hetzelfde zijn, de mensen binnen een generatie zijn weer zo verschillend en persoonlijk dat de antwoorden per onderzoek heel anders uit kunnen vallen. Je kunt het onderzoek wel op een vergelijkbare manier uitvoeren in een andere gemeente. Je kunt daarbij op dezelfde manier te werk gaan als in dit onderzoek. Dit maakt de externe validiteit redelijk sterk maar minder sterk dan de interne validiteit.

Hoofdstuk 3 Resultaten van het onderzoek

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd. De resultaten worden beschreven aan de hand van de deelvragen. Dit zijn de deelvragen die beantwoord worden:

1. Hoe worden drie dezelfde geloofsthema's die door de kerkenraad zijn vastgesteld, vanuit de verschillende generaties beantwoord?
2. Welke betekenis hebben, gezien vanuit de theorie, de antwoorden, die de verschillende generaties op deze vragen geven, voor de dynamiek die binnen de gemeente speelt?
3. Hoe zou, de onder deelvraag 2 omschreven generatiedynamiek (met positieve en negatieve effecten) ingezet kunnen worden op weg naar groei en/of ontwikkeling van de gemeente?

Deelvraag 1 zal beantwoord worden vanuit empirisch onderzoek. Zoals behandeld in hoofdstuk 3.2. Over elk thema zijn twee vragen gesteld. In hoofdstuk 3.2.1 wordt het thema 'persoonlijk geloof' uitgewerkt. In hoofdstuk 3.2.2 wordt het thema 'huisbezoek' uitgewerkt. Tenslotte wordt in hoofdstuk 3.2.3 het thema 'diaconaat' uitgewerkt. Bij deelvraag 2 wordt er vanuit de literatuur gekeken naar de antwoorden die uit het empirisch onderzoek zijn gekomen. Deze vraag wordt beantwoord in hoofdstuk 3.3. In hoofdstuk 3.3.2 wordt de relevante literatuur beschreven en in 3.3.3 wordt beschreven wat dit betekent voor de resultaten die uit het empirisch onderzoek zijn gekomen. In hoofdstuk 3.3.4 wordt beschreven wat de empirisch gevonden antwoorden voor de dynamiek in de gemeente betekent. Deelvraag 3 wordt beantwoord vanuit de literatuur en wordt beschreven in hoofdstuk 3.4.

3.2 Beantwoording van drie dezelfde geloofsthema's

Deze deelvraag is onderzocht door middel van een kwalitatief onderzoek. Hiervoor is er met elke generatie een groeps gesprek gehouden van een uur. Deze gesprekken zijn opgenomen met beeld en geluidsmateriaal. Vervolgens zijn deze gesprekken woordelijk uitgetypt. Voor de beantwoording van deze vraag zijn de gespreksverslagen van de groeps gesprekken gelabeld en geanalyseerd. De volgende drie geloofsthema's werden besproken: 1. Persoonlijk geloof, 2. Huisbezoek, 3. Diaconaat. Per geloofsthema zijn twee vragen gesteld. Aan elke generatie werden dezelfde vragen gesteld. Per vraag wordt bekeken hoe elke generatie daarop geantwoord heeft. Hierbij is de volgende generatie-indeling gebruikt:

- A: De Stille generatie (1931-1940)
- B: De Protestgeneratie / Babyboomgeneratie (1941-1955)
- C: De Verloren generatie (1956-1970)
- D: De Pragmatische generatie (1971-1985)
- E: De Grenzeloze generatie (1986-2000)

3.2.1 Thema: persoonlijk geloof.

Vraag 1: Wat is geloof voor u?

Het eerste antwoord van **generatie A** op deze vraag is dat het geloof een zeker weten is

en voor 100% de waarheid. Ze beschouwen de Bijbel ook als 100% waar. Daar vertrouwen ze op, ook al hebben ze soms nog vragen.

“Ja, het is een begrijpen, een weten en ook een zeker weten en daar ligt dus de basis he, dat zeker weten dat vaste vertrouwen.”

“ [...]het is waarheid.Honderd procent ja.”

In de tweede plaats komt naar voren dat het geloof voor hun onmisbaar is in hun leven en dat God er altijd voor hun is, juist ook in moeilijke tijden. Hierbij worden veel voorbeelden genoemd van hoe God er voor hun geweest is in hun leven.

“Die ondersteuning, die sterkte, waar, waar, hoe zou je anders het leven vorm geven en hoe zouden we ons bewegen en ons leven kunnen bestaan zonder God.”

In de derde plaats geven ze aan dat het geloof ze vooral kracht geeft. Ze krijgen kracht om vol te houden en om door te gaan in dit leven. Daarbij geven ze aan dat veel mensen het maar gewoon vinden dat ze kracht krijgen om door te gaan en vaak niet beseffen waar die kracht vandaan komt.

“Ik kon ook met alles naar Hem toe gaan en ik kreeg er ook kracht door om door te gaan.”

In de vierde plaats geven ze aan dat ze hulp ontvangen van God.

“En dat was weleens moeilijk maar eh gelukkig door onderlinge liefde en met Gods hulp en trouw, konden we verder.”

Wat bij deze generatie opvalt is dat ondanks de zekerheid ze ook duidelijk aangeven dat er nog veel vragen zijn over het geloof waar ze geen antwoord op hebben en dat ze worstelen met het verschil in wat ze voelen en wat hun verstand zegt. Dit is echter geen belemmering voor het zeker weten.

“En dan kunnen dingen wel eens botsen. Waar je, waar je, waar ja, moeite in de zin van; dingen niet kunnen rijmen. Maar aan de andere kant eh het is, het is waarheid. Honderd procent“

Het eerste antwoord van **generatie B** op deze vraag is dat God iemand is die er altijd voor ze is en waar ze altijd op terug kunnen vallen. Wat er ook gebeurt in hun leven, ze hebben iemand naar wie ze toe kunnen.

“[...] en dan kom je er weer op terug van eh hee, dat is toch wel het enige waar je op terug kunt vallen. Als het eh minder goed gaat of eh en ook als het heel goed gaat.”

“Waar je altijd op terug kan vallen. En dan bedoel ik het ook op een gegeven moment op moeilijke momenten, onzekere momenten en.....”

In de tweede plaats geven ze aan dat ze zich geen leven zonder geloof kunnen voorstellen. Dat het onmisbaar is in hun leven.

“Ik zou me eigen haast niet voor kunnen stellen dat, dat je zonder geloof zou kunnen. Want waar heb je dan je houvast? Ik denk dat het absoluut onmisbaar is

en eigenlijk ook, dat je het ook gewoon voelt.”

In de derde plaats geven ze aan dat het geloof hun hulp en houvast biedt en ook een troost is in dit leven en na dit leven.

“Ja, in feite mijn steun. Waar je altijd op terug kan vallen.”

“Het is je enige troost in dit leven. En als je dan gaat kijken van; ja wie is die God en waar geloof ik in? Dan is het inderdaad die God die redding geeft en die troost geeft.”

In de vierde plaats geven ze aan dat het geloof voor hun de basis van vertrouwen is. Ook al wiebelt dat vertrouwen nog weleens.

“Ja, voor mij is het ook de basis van het vertrouwen. En soms is het vertrouwen misschien wat minder maar dan kan je toch weer terug, in ieder geval naar die basis toe.”

Voor **generatie C** is het geloof als eerste een kracht en een steun in dit leven. Het helpt hun om het leven aan te kunnen.

“Het geeft een stukje kracht om het leven aan te kunnen zeg maar.”

“steun in het leven hier om alles aan te kunnen...”

In de tweede plaats geven ze aan dat geloof voor hun ook een zekerheid is. Ze geven aan dat ze zeker weten dat God er is en dat wat ze geloven waar is, ook al is het niet zichtbaar.

“Geloven voor mij is de zekerheid van wat je niet ziet. [...] Je weet dat het er is of je geloofd dat het er is ook al zie je het niet.”

In de derde plaats komt bij deze generatie sterk naar voren dat het geloof voor hun iets is dat uitzicht geeft voor de toekomst. Een toekomst in de hemel en een toekomst van een nieuwe aarde.

“Ik vind het heel troostvol dat het hier niet ophoudt.[...] maar vooral ook het uitzicht naar de hemel.”

Voor **generatie D** is het geloof als eerste iets wat vooral een relatie betekent. Een relatie met God en met Jezus en dat dat ook tweerichtingsverkeer inhoudt.

“Ja, dat bedoel ik eigenlijk te zeggen want ik leer mijn kinderen, ik vind het belangrijk dat jullie een relatie hebben met de Here Jezus. Dat je weet dat Hij je Vader is. Dat je weet dat je altijd naar Hem toe kunt.”

“[...]dat stukje geloof is zeker vanuit een relatie met Jezus.”

In de tweede plaats komt naar voren dat het geloof voor hun onmisbaar is en iets waar ze altijd op terug kunnen vallen.

“Wat heb je als je geen geloof hebt? [...]het integreert in heel je levens eh... dingen die je doet. [...] Ik zou niet zonder kunnen.”

In de derde plaats komen vervolgens de volgende aspecten het meest naar voren; het geloof is voor hun een zekerheid, tegelijk is het voor hun iets onzichtbaars en onbegrijpelijks en tenslotte is het geloof iets voor hun waar ze nog persoonlijk in aan het groeien zijn.

“Ja, met name groei en zekerheid zeg maar, terwijl andere dingen, die vragen enzo, die blijven. (ja) Soms is het ook; hoe meer je God leert kennen, hoe meer vragen. Hoe meer onder de indruk je bent van zijn grootheid.”

Generatie E geeft als eerste aan dat geloven voor hun te maken heeft met hun levensstijl en dat het iets is dat in hun hele leven doordringt. Ze geven net zo vaak aan dat het voor hun de basis is waarop ze terug kunnen vallen.

“Ik denk dat het tegelijk wel een soort van levensstijl is omdat je wilt doen wat Jezus ook gedaan heeft, kwa hoe je nou met, naar mensen kijken, naar de mens omzag.”

“In mijn optiek is het denk ik wel een soort levensstijl dat je ja elke dag aan het ontwikkelen bent volgens mij.”

“Ik denk een basis waarop je altijd weer terug kunt vallen.”

Wat deze generatie in de tweede plaats aangeeft, is dat het geloof het belangrijkste in hun leven is.

“Eigenlijk het belangrijkste, ja in mijn leven kun je wel zeggen.”

Wat in de derde plaats nog duidelijk naar voren komt is dat geloof voor hun te maken heeft met eeuwig leven. Dat is hun toekomst.

“Ja geloven ehm.. voor mij dat je weet dat er eeuwig leven is. Dat het na dit leven, aardse leven eh, dat het niet ophoudt.”

Samenvatting resultaten van vraag 1: Wat is geloof voor u?

De volgende thema's komen bij verschillende generaties terug:

*zeker weten /zekerheid *Hulp *onmisbaar * Kracht * Waar je op terug kunt vallen

*hemel, eeuwig leven * vertrouwen

De volgende thema's komen alleen bij een bepaalde generatie voor:

Generatie D geeft als enige aan dat geloven voor hun vooral een relatie met Jezus en met God is.

Generatie E is de enige die het geloof benoemt als een levensstijl.

Generatie A is de enige die benoemt dat het geloof voor hun 100% de waarheid is.

Als we kijken hoe belangrijk de generaties de antwoorden vinden die door meerdere generaties zijn gegeven, valt het volgende op:

'Zeker weten/zekerheid' is bij generatie A het belangrijkste van het geloof is terwijl het bij generatie C op de twee plek komt en bij generatie D op de derde plek.

Dat het geloof 'onmisbaar' is, staat bij zowel generatie A, B en D op de tweede plaats.

Het 'vertrouwen' staat bij generatie A op de eerste plaats en bij generatie B op de vierde plaats.

'Kracht' staat voor generatie A op de derde plaats terwijl het voor generatie C op de

eerste plaats staat.

'Hulp' wordt bij generatie A als vierde genoemd en bij generatie B als derde.

'Iets of iemand waar je op terug kunt vallen' staat bij generatie B bovenaan, bij generatie D op de tweede plaats en bij generatie E weer bovenaan.

'Hemel en eeuwig leven' staan zowel bij generatie C als generatie E op de derde plaats.

Vraag 2: Wat zijn belangrijke geloofsthema's voor u?

Wat opvalt bij **generatie A** is dat er veel dingen in het geloof zijn die hun bezig houden. Tijdens het groeps gesprek werden de volgende thema's benoemd: de eindtijd en de wederkomst. Over deze thema's werd doorgesproken en daarover kwamen de volgende dingen naar voren: Er zijn veel vragen over de eindtijd en de wederkomst en ze verlangen ernaar. Ze benoemen verschillende aspecten. Zo geven ze aan dat er meer gebed zou moeten zijn voor de wederkomst en dat ze klaar moeten zijn voor de wederkomst. Maar ze hebben ook vragen over hoe de eindtijd er nu precies uit ziet en hoe ze goed kunnen interpreteren wat er in de bijbel over de eindtijd staat.

“Maar en dan erbij is ook weer, is het overal even erg aan de eind, aan de eindtijd? Dat, dat, dat staat er ook niet. (nee) Maar wij kunnen dat moeilijk eh invullen. Maar wel moeten we bereid zijn dat Jezus ook nu vannacht nog komen kan.”

“En dan ik merk over het algemeen eigenlijk wel op dat er eh in, in de gebeden die dan, waar je dan bij bent; er te weinig gebeden wordt voor de wederkomst.”

“Op menselijkerwijs gesproken eh, wordt het ook door Jezus zelf gezegd; zijn er aan het eind der tijd nog mensen die het ware geloof hebben? [...] Hoe moeten we zo iets verstaan?”

Bij de vraag of er nog andere dingen waren die ze bezig hielden, kwam als tweede het geloof van hun kinderen en kleinkinderen naar voren. Hier maken ze zich zorgen over en hier houden ze zich ook mee bezig. Wat hierbij opvalt is dat ze aangeven het vooral in gebed te brengen bij God.

“Zorgen voor de kleinkinderen. Dan denk je; hoe moet dat straks en dan kun je alleen maar bidden; God houdt ze vast.”

Een punt dat als derde naar boven kwam, is de groei van hun eigen gemeente en van het geloof in derde wereld landen maar tegelijk de leegloop van andere kerken en de teruggang van het aantal christenen in Europa. Ze maken zich zorgen hierover. Maar ze bidden ervoor.

“ik maak persoonlijk mee hier dat de kerk groeit.”

“Dus ja wat dat betreft, maar de zorg is in ieder geval wel eh in Europa. (ja).

Want buiten Europa, in ontwikkelingslanden eh groeit de kerk sterker dan dat hij hier afbreekt. (ja). Dus dan mogen we geweldig dankbaar voor zijn. Maar wij zitten hier met onze zorgen. (ja). Met ons volk..”

Wat, als vierde punt, deze generatie ook sterk bezig houdt is de aanval van de duivel op christenen om ze van God af te trekken en wat hij allemaal kapot maakt in de wereld. Ze denken dat hij onderschat wordt door mensen. Ook hier bidden ze voor.

“En ik denk dat veel te, de duivel, het onderschatten van het kwaad..en dat denk ik wel eh Tuurlijk, God is machtig en groter en doordat je over Hem spreekt, geef je Hem ook de eer. Maar aan de andere kant is wel die vijand er en die moet je ook, ja eigenlijk is hij listende, dat we er te weinig, te weinig op bedacht zijn. He, want hij kan jezelf ook aanvallen.”

Wat opvalt bij deze generatie is dat ze al hun zorgen in gebed brengen bij God en vertrouwen hebben in wat Hij doet. Ook al begrijpen ze het niet altijd. Bij bijna elk geloofsthema wordt dit wel genoemd.

“Dan kun je niks anders dan alleen maar bidden.[...] God heeft alles in zijn hand.”

Hetgene wat **generatie B** als eerste bezighoudt, is de werking van de Heilige Geest. Ze hebben ervaringen met het werk van Heilige Geest in hun naaste omgeving. Hoe bijvoorbeeld mensen, die van het geloof nog weinig willen weten, worden bezocht door mensen die juist sterk geloven en hier ook van getuigen. Ze verbazen zich hierover en het heeft bij hun ook gezorgd voor groei van hun persoonlijk geloof.

“Ik heb me erover verbaasd. Waarom komen die mensen nou, die echt duidelijk een persoonlijk geloof hebben en het ook naar buiten brengen.[...] Waarom komen die nou allemaal bij haar bed? [...] die Geest die werkt dus toch. Die werkt dus kennelijk overal waar het nodig is dat Hij er is.”

“Het is een versterking, nou het is een verdieping van je geloof geworden. En de verdieping zit hem er dan in dat je die ervaring hebt eh eh meegemaakt.”

Een thema wat ze als tweede bezighoudt, is hoe mensen kunnen leven zonder geloof. Voor deze generatie zou dat zo'n leegte moeten zijn en ze begrijpen niet dat mensen met zo'n leegte kunnen leven. Ze vragen zich ook af waarom gelovige mensen wel troost en volheid ervaren. Daarnaast geloven ze dat die leegte door de duivel wordt gecreëerd.

“Ik heb veel collega's gehad nou die denken van; ja ik ben in deze wereld gekomen door een misser van mijn vader en mijn moeder en ja over 80 jaar is het afgelopen. Daar zit een gigantische leegte en die ik niet begrijpen, die kan ik niet begrijpen. Dat je die leegte hebt, dat je zo kunt leven in deze wereld, waar je heel veel goede dingen ziet, ook heel veel dingen die niet goed zijn. Dan denk ik van; kijk je daar nou niet naar? [...] Zie je niet die ellende in de wereld en om je heen, de arme, geestelijke armoede om je heen, dat je denkt van; daar moet toch iets zijn? Waarom hebben die mensen die dus wel naar de kerk gaan of mensen die gelovig zijn die troost wel en waarom hebben deze mensen dat niet?”

“[...]deze mensen zijn door de duivel gegrepen.”

Een thema dat deze generatie als derde bezighoudt is het lijden in de wereld en in het persoonlijk leven. Ze hebben waarom-vragen over het lijden. Daarnaast zijn ze vooral bezig met hoe je het beste op het lijden kunt reageren. Ze geven aan dat sommige mensen het lijden zien als iets om tegen God te kiezen of niets met Hem te maken te willen hebben terwijl je als gelovige juist ook naar God toe kunt gaan als je met lijden wordt geconfronteerd.

“Het thema wat mij wel echt bezighoudt is toch de grote vraag van naar het

waarom van al het lijden in de wereld. Maar je ziet, ja je ziet zoveel absurde dingen gebeuren in de wereld. En soms ook dat het, ja, dat het leed zich in, in een gezin of bij een persoon zich zo ontzettend stapelt dat je denkt; [...] waarom God?”

“Maar ik vind dan [...] je hoort mensen dat thema eh aandragen als een eh, als een soort klacht, als een, als een vraag aan god en je hoort het ook aandragen als een argument om niks meer met God te maken te willen hebben.”

Een thema dat deze generatie als vierde bezighoudt is hoe het kan dat mensen kunnen leven met de dood in zicht zonder dat ze zich bezig houden met wat er na de dood komt. De vraag leeft waar deze mensen dan heen gaan als ze sterven en deze generatie merkt dat het hun ook confronteert met hun eigen sterven.

“mensen die worden natuurlijk oud en eh die mensen die leven gewoon, gewoon door. Zonder, [...] dat ze zich zorgen maken ergens over van; hoe gaat het straks als ik kom te sterven of... [...]Geen punt van maken[...] geen werk van maken, niks meer doen.”

“En je ziet het ook wel gewoon in je eigen leven: [...] Ik denk van; de ene generatie komt, de andere gaat, dat is heel... ja dat is de gang van het leven maar nou gaat het eigenlijk een beetje zelf aan of nou zijn wij de oudste generatie. (ja) En Eh, ja in eh, in die gedachten zit ik zo'n beetje.”

Een thema dat tenslotte als vijfde naar voren komt, is het avondmaal. Een aantal van deze mensen is van kerkgemeente veranderd en hierdoor anders over het avondmaal gaan denken. Voor deze generatie is het iets waarvan ze geleerd hebben dat het niet alleen voor bekeerde mensen is, voor mensen die geen zonden doen, maar juist voor alle mensen die in Jezus geloven.

“Dat je denkt van; nou de mensen die daar naartoe gaan die zullen toch wel nooit enige zonde doen. En mijn kijk daarop is daar eh behoorlijk in eh verandert. Ja, want, natuurlijk zondigen wij [...] En als ik weet waar ik ermee terecht kan dan, ja, je zal niet horen, ik zal niet zeggen dat het niet erg is, maar het kan gebeuren en het gebeurt ook, (ja) maar je weet in ieder geval waar je met die nood terecht kan.”

Het thema wat **generatie C** als eerste bezighoudt, is Gods grootheid en tegelijk zijn nabijheid. Ze benadrukken Gods almacht en majesteit. Ze geven aan dat God heel dichtbij is maar tegelijk veel meer is dan je vriend.

“God is zo groot dat kunnen wij helemaal niet onder woorden krijgen. [...] je merkt nogal eens tegenwoordig van ook een beetje een tendens om over God te praten alsof je Hem in je broekzak hebt. [...] het is je vriendje, natuurlijk, [...] maar daar bovenuit is Hij ook jouw Schepper.”

“Het is niet alleen dichtbij, het is ook een heel machtige God.”

Een thema dat deze generatie als tweede bezighoudt, is het lijden. Ze hebben vragen over de ongelijke verdeeldheid van het lijden in de wereld, waar God in het lijden is, hoe het zich verhoudt met hun geloof en hoe je met lijden om kunt gaan.

“van de week was ik bij mensen op bezoek die heel veel met ziekte te maken

hebben en die zich dan afvragen van; en waar is God nu nou? [...]En dan denk ik van ja; dat vind ik nou zelf ook lastig van hoe geef je dat nou een plek? [...] Dan denk ik van ja, hoe verhoudt zich dat naar God toe. Wat is zijn plan eigenlijk? Ja sommige mensen hebben zoveel ellende en zorg en moeite mee te maken. Dan lijkt het zo oneerlijk verdeeld. Dat vind ik voor mezelf weleens een thema waarvan ik denk van; geloof is mooi maar soms is het ook heel lastig. [...] Hoe moet ik dat goed zien?"

Twee andere thema's die als derde worden genoemd, zijn het gebed en het feit dat God het antwoord is op de vraag naar de zin van het leven. In het gebed kunnen ze dingen benoemen richting God en tegelijk laat het hun afhankelijkheid van God zien.

"Een geloofsthema is het gebed. [...]Omdat ik de dingen ook heb benoemd die er spelen en eh...ja, hoe je ermee omgaat dat je een daar een stukje afhankelijkheid natuurlijk toont van God."

"Voor mij is geloof de zingeving van alles. En als je dat niet hebt, dan maakt niet uit hoeveel geld je hebt of zo of hoe weinig."

Het thema dat **generatie D** als eerste bezighoudt is de vraag wat Gods wil is in de keuzes die ze in hun leven maken. Ze ervaren daarin een spanningsveld. Ze willen graag gericht zijn op wat God van hun vraagt en tegelijk ervaren ze dat ze een eigen keuze hebben die tegen Gods wil in kan gaan en dat ze ook keuzes maken op basis van gewoonten en tradities. Deze vraag stellen ze ook bij de keuzes die de mensen om hen heen maken. Zijn die naar Gods wil of volgen mensen vooral hun eigen wil?

"En waar ik zelf ook nog wel mee bezig ben is van eh, bepaalde keuzes die ik maak zeg maar, is dat omdat het mij zo is aangeleerd zeg maar, [...] of is dit ook gewoon wat God van mij vraagt of zo?"

"[...]Wat is van God en wat is niet van God. En eh ja op verschillende vlakken zeg maar; gewoon mijn eigen leven, en ook welke keuzes moet je maken en wanneer doe je dat wat [...] Gods wil is? [...] Maar ook in de omgeving.[...] We hebben zoveel soorten christenen. En wat is van God en wat niet en volgens mij gaat daar ook heel veel in mis."

"Ik heb dan echt het verlangen om echt op God gericht te zijn maar dan voel je je eigen gebrokenheid weer en de gebrokenheid om je heen. Dat eh... spanningsveld.."

Een thema dat deze generatie als tweede bezighoudt, is hoe ze van hun geloof kunnen getuigen richting de mensen om hun heen.

"[...]Hoe kan ik laten zien dat Jezus door mij heen schijnt naar de ander? In alles wat je doet. [...] hoe kan Jezus door mij heen schijnen en dat ik dat dus uit sta te stralen naar anderen om mij heen. Maar dat is zo moeilijk!"

Een derde thema wat deze generatie bezighoudt, is het geloven met je verstand en met je gevoel. Ze ervoeren hier een spanningsveld in, maar geven nu aan dat het beide is. Geloven doe je zowel met je verstand als met je gevoel en dat beiden goed is.

"Ik had altijd het idee van; je moet iets voelen zeg maar om echt te weten hoe het zit met je persoonlijk geloof zeg maar. Door... dan pakte ik die bijbel en dan

was je aan het lezen en bidden en dan he en dan dacht ik ja, ik kan er niks mee. [...] En ik heb juist door liederen, door zingen dat ik wel iets heb of door de natuur bijvoorbeeld. Dat ik echt zoiets heb van wow, God wou wat mooi of... Dus, ik denk dat iedereen het anders ervaart”

Een thema dat ze als vierde bezighoudt is geloofsopvoeding; hoe doe je dat als gelovige ouder?

“Opvoeding. [...] Nee maar hoe ga je met je kinderen om; Als mijn kind net in de wieg ligt, ga ik dan met hem misschien of met hem of haar wat zingen of ga ik dan uit de bijbel lezen of ga ik bidden of is dat nog helemaal niet van toepassing? Hoe doe ik dat of waar loop ik tegen aan of schoolkeuze, weet ik veel..”

Het thema dat **generatie E** als eerste bezighoudt is hoe ze hun geloof praktisch kunnen maken in hun dagelijkse leven. Daar worstelen ze mee. Hoe nemen ze, wat ze zondag gehoord hebben, mee de week door?

“[...] hoe kun je praktisch invulling geven aan wat Jezus allemaal zegt. Hoe kun je daar het beste in doen zeg maar. En zo vaak dat je jezelf toch betrapt op dingen van; nah dat kan toch niet als je jezelf christen noemt zeg maar, op zo'n manier. [...] hoe kun je echt iets praktisch laten zien naar de buitenwereld inderdaad ook gewoon voor je naaste...”

“Maandags ben je er denk ik meer mee bezig dan verder in de week weer. Dan zit je in de sleur.”

Een thema dat deze generatie als tweede bezighoudt, is hoe ze zich helemaal over kunnen geven aan God. Ze ervaren daarin een spanningsveld. Ze vinden het moeilijk om dingen los te laten bij God. Ze willen het vaak graag zelf doen.

Ja, wat ik lastig vind is eh... je volledig te geven aan God. [...] Je wilt altijd zelf nog een beetje de touwtjes in handen houden. [...] Dan, dan eh.. ja, dan bid je ergens voor en je moet dan gewoon alles helemaal los kunnen laten. En zelf heb je meestal wel iets van een plan in mijn hoofd zo van; zus of zo en dat je dan een beetje helpt he..”

Een thema wat deze generatie net zo sterk bezighoudt als het vorige, is de toekomst. Ze hebben vragen richting God over hoe hun toekomst eruit zal zien. Ze zoeken hierin ook naar Gods' leiding.

“[...] is het gewoon eh de toekomst. Waar eh, waar kan ik later, waar kom ik later te werken, waar kom ik later te wonen, wie is mijn levenspartner. Als ik daar, als ik aan geloof denk, dan reflecteer ik dit, dat direct er aan zeg maar”

Wat deze generatie als derde nog bezighoudt is waarom dingen gebeuren. Wat is het nut ervan?

“Ik vind altijd wel interessant.[...]het waarom van dingen. [...] ook kleine dingen die dan wel grote invloed kunnen hebben bijvoorbeeld. Soms ook heel negatief. Dan denk ik ja, waarom? Dan, overal, alles zal dan wel nut moeten hebben of zo maar dat, maar dat wil ik dan ook wel zien”.

Uit het bovenstaande is af te leiden dat sommige thema's bij verschillende generaties

terug komen.

Samenvatting van de resultaten van vraag 2: Wat zijn belangrijke geloofsthema's voor u? Als er een thema werd genoemd, werd daar ook even over doorgesproken. Vervolgens werd gevraagd of er nog andere thema's waren. Hieruit kwamen bij elke generatie verschillende thema's naar voren.

De volgende thema's komen bij meerdere generaties naar voren:

- * het lijden
- * geloofsoverdracht
- * toekomst
- * gebed.

Een groot deel van de thema's hebben te maken met de leeftijdphase waar ze in zitten; zo houden generatie A en B zich bezig met de toekomst na dit leven en generatie E met de toekomst in dit leven. Generatie B vraagt zich daarbij vooral af hoe anderen zonder die toekomst voor ogen kunnen leven. Bij generatie A komt dit op de eerste plaats, bij generatie B op de vierde plaats en bij generatie E op de derde plaats.

Generatie A maakt zich zorgen over de geloofsoverdracht van kinderen en kleinkinderen en generatie D over de geloofsoverdracht van hun kinderen.

Het gebed is voor generatie A een levenshouding. Alles brengen ze in gebed. Het overkoepelt alles. Bij generatie C wordt het gebed als derde thema genoemd en het is iets om dingen bij God te brengen en ook leiding te ontvangen.

Bij generatie B wordt het lijden als derde genoemd en hun vraag is specifiek hoe ze daarmee goed om kunnen gaan. Bij generatie C wordt het als tweede genoemd en daarbij is, naast de vraag hoe je er gelovig mee om kunt gaan, ook de vraag naar God in het lijden en waarom het lijden zo verdeeld is als het is.

Wat opvalt is dat er weinig thema's zijn die met elkaar overeenkomen. Elke generatie houdt zich grotendeels met andere thema's binnen het geloof bezig. Deze thema's hebben te maken met de ervaringen die de generaties binnen het geloof hebben opgedaan of waar ze vragen over hebben.

Thema's die alleen door één generatie worden genoemd worden, zijn:

- * De groei van de eigen gemeente en van het geloof in de derde wereld en de teruggang van het geloof in Europa en in de kerken om hen heen.
- * Het onderschatten van de duivel
- * De werking van de Heilige Geest.
- * Onbegrip van de leegte bij mensen die niet geloven.
- * Avondmaal
- * Gods grootheid en nabijheid
- * Geloof in God is de zin van het leven.
- * Wat is Gods wil in de keuzes die je maakt? → welke keuzes maak ik uit gewoonte, welke komen uit mijn wil en welke zijn naar Gods wil?
- * Hoe getuig je van je geloof?
- * Er zit een spanningsveld tussen geloven met je verstand en met je gevoel.
- * Hoe maak ik het geloof praktisch in mijn leven?
- * Hoe geef je je helemaal aan God ↔ zelf dingen willen doen
- * Waarom gebeuren dingen?

3.2.2 Thema: huisbezoek

Vraag 1: Welke ervaring hebt u met praten over God met andere mensen?

Generatie A geeft als eerste aan dat ze wel meer en vaker met andere mensen over hun geloof in God zouden kunnen praten. Zowel binnen de kerk als buiten de kerk. Ze geven daarbij ook aan dat ze er wel moeite mee hebben dat ze zoveel kansen om over het geloof te praten, laten liggen. Ze zouden daar ook wel meer vrijmoedigheid voor willen hebben.

“Als je dus mensen die dus weinig met het geloof hebben en er is een opening in het gesprek en dan is het vaak het nalaten. Want dan vind je het moeilijk. [...] om die vrijmoedigheid te hebben zeg maar om in te haken op momenten die je eigenlijk laat liggen”

“[...]dat is allemaal een veilig inbouwen van jezelf en, en eigenlijk is dat dan dat je toch kansen laat liggen die denk ik, oh ik weet het wel zeker, onbenut laten. Maar dat vind ik zelf een eh ja moeilijk. En binnen de kerk ja, soms denk ik ook weleens; zou veel meer kunnen.”

Deze generatie laat ten tweede weten dat ze het moeilijk vinden om over hun geloof te praten. Zowel binnen als buiten de kerkelijke gemeente. Ze geven aan dat er veel weerstand is tegen het evangelie. Ze geven aan dat ze denken dat dit onder andere komt door het toenemende materialisme.

“Maar evangeliseren is tegenwoordig heel erg moeilijk.”

“Als je dat probeert dan eh is het zo vaak nee. Vroeger ben je ermee groot gebracht maar.... je komt niet verder. Dat is heel lastig.”

“men heeft alles wat eh, wat het hartje begeert.[...] Waar heb je God toch voor nodig.”

Wat deze generatie als derde aangeeft, is dat ze graag met mensen over het geloof praten als die mensen ervoor open staan. Dan vinden ze het ook leuk om te doen. Maar die openheid vinden ze toch wel heel belangrijk.

“Als de ander er open voor staat.....”

“als ze gesloten zijn, dan is het heel moeilijk. Dan kan het binnen de kerk nog moeilijk zijn.”

Wat deze generatie als vierde aangeeft is dat ze vinden dat je door je levenswijze je geloof moet laten zien.

“ja, al die woorden, dat hoeft altijd niet. Als ze het aan je leven maar zien kunnen en nou ja, aan je hele leven.”

Generatie B geeft duidelijk als eerste aan dat ze het veel moeilijker vinden om extern over hun geloof te praten dan intern. Als reden geven ze aan dat het veel gemakkelijker is om met gelijkgestemden te praten over het geloof.

“Binnen de gemeente lukt dat best wel goed. Maar daarbuiten is het best wel eh heel erg moeizaam.”

“Als je, als je met geloofsgenoten praat, dan merk je vaak dat een, dat een half

woord, [...] wel genoeg is om een bepaalde vorm van herkenning te krijgen. En naar aanleiding daarvan komt, ontwikkelt zich dan eh ja een meer of minder diepgaand geloofsgesprek. Terwijl ..met mensen van ja, buiten de kerk, zeker met ongelovigen, dat natuurlijk veel en veel lastiger is.”

Als tweede komt vooral naar voren dat ze vooral praten over hun geloof als de situatie zich voordoet en alleen als mensen ervoor open staan. Ze willen hun geloof vooral niet opdringen.

“een collega is toen overleden en die was dus niet gelovig,[...] Nou ik ben bij die eh bijeenkomst geweest in Winterswijk en ik zei tegen : wat leeg he? [...]Er is toch nog een leven voor hem daarna? En dan wacht ik gewoon af. Ja, als dan mijn buurman of buurvrouw zegt van; hoe bedoel je? Dan ga ik verder. Is er geen reactie dan denk ik van; dan kan ik, dan ga ik evangeliseren en daarvoor zit ik hier niet op deze bijeenkomst.”

“Je gaat toch niet doordrammen.”

Wat voor hun net zo belangrijk is, is dat ze vooral willen getuigen door de principiële keuzes die ze maken in het leven. En ze geven daarbij aan dat dat in deze tijd steeds moeilijker wordt.

“we moesten vaak eh op een zondag, moest er dan gewerkt worden. [...] dan is het; doe maar niet, punt klaar, uit, geen discussie, [...] maar maandag gaan we weer verder. Maar dan heb ik dus heel vaak moeten uitleggen waarom ik dat op zondag niet wilde[...] En dan heb ik wel regelmatig mensen ontmoet die wilden weten waarom. En heb ik dat ook uitgelegd, dat was voor sommigen een eye-opener.”

“principeel blijven, is wel belangrijk hoor. Want er zijn een hele hoop mensen die dat dus niet volhouden. En de druk ervaar ik, wordt steeds hoger.”

Generatie C geeft als eerste aan dat ze extern best wel over hun geloof willen praten. Ze vinden het echter wel belangrijk dat er een aanleiding of vraag moet zijn. Als dit zo is, dan zijn de ervaringen divers. Als er openheid is, ervaren ze ook tweerichtingsverkeer in het geloofsgesprek. Ze geven ook aan dat ze beter in een kleine groep wat kunnen vertellen dan in een grote omdat ze dan al gauw belachelijk worden gemaakt of de gek met ze aangestoken wordt.

“Vaak is het zo als iemand dan vraagt, dan heb ik een aanleiding [...] ik ga er gewoon over praten.”

“Juist mensen die vaak niet met het geloof zijn opgegroeid die lezen dingen in de bijbel waarvan jezelf zegt van; hee zo heb ik er nog nooit naar gekeken of zo.”

“Dan moet je wel zeggen van; nou zo heb ik er nog nooit gezien, maar het zou kunnen. Ja, moet je wel durven toegeven dan.”

“...als de groep maar niet te groot is als het een klein groepje is, kun je redelijk wat zeggen maar als het wat groter wordt dan word je toch de gek aangestoken...”

Deze generatie geeft daarna ook aan dat het heel erg afhangt van de persoon of ze over hun geloof praten en hoe het gesprek dan verloopt. Met de een gaat het gemakkelijker dan met de ander en de een praat ook gemakkelijker dan de ander. Vooral bij het huisbezoek speelt dit een rol.

“Dat is ook nog afhankelijk van de personen die je dan treft. (ja) Sommige mensen zitten heel snel op een bepaald geestelijk niveau en met anderen juist niet.”

“Ja, soms is het wisselend, [...]als je naar de mensen toegaat, is het de eerste jaren een nog beetje oppervlakkig, maar als je een aantal jaren later komt, nou dan komt er van alles soms eh naar voren” [...] Tuurlijk hoe de mensen ook zelf op dat moment in elkaar steken...”

Om dingen over hun zelf en hun geloof te delen bij een huisbezoek, vindt deze generatie het belangrijk dat ze iets hebben opgebouwd met de persoon waardoor ze hem kunnen vertrouwen, een klik met hem hebben en op hetzelfde geestelijke niveau zitten. Ze geven daarbij ook aan dat ze echte problemen delen met vrienden.

“Ja, ik merk wel dat ik wel heel veel vertrouwen in iemand moet hebben voor ik met hem of haar over het geloof praat. [...] Maar dat vertrouwen, op de een of andere manier op dezelfde golflengte zitten,[...] dat vind ik voor mijzelf wel een voorwaarde..”

“...als ik ruzie heb [...]dan bel ik niet de wijkouderling op en zeg van; hee, wil je komen want ik heb ruzie. En dan zoek je een vriend of een kennis of iets dergelijks op en niet direct [...] mijn wijkteam.”

Deze generatie ervaart een spanningsveld met hoe medegelovigen van een andere geloofsrichting over het geloof praten. Ze geven aan dat de geloofsrichting en het opgroeien binnen een geloofsrichting veel invloed heeft op hoe mensen over hun geloof praten. Zelf lopen ze daar nog weleens tegen aan.

“Als voorbeeld de evangelische mensen, die praten natuurlijk al heel gauw over God. [...] dan denk ik help eh moet die weer of zo en dan denk ik, ik zeg maar niks. Dan denk ik, ja zo zit het bij mij niet.”

“Nou, het heeft ook te maken met hoe je opgegroeid bent...”

Tenslotte ervaart deze generatie zeker ook belemmeringen om over het geloof te praten. Ze vinden het bijvoorbeeld lastig om de juiste dingen te zeggen en vragen daar ook gebed voor.

“Ja, en wat moet je dan wel en niet zeggen he? Ik vind dat echt heel lastig.”

“hoe doe je dat soms? Dat heb ik ook wel voor gebeden...”,

Wat bij deze generatie opvalt is dat ze heel veel vertellen over hoe ze het praten over God tijdens het huisbezoek vinden. Hoe ze daar tegen aan kijken en waar ze daarbij tegen aan lopen. Het algemeen praten over God binnen de gemeente komt niet zoveel aan de orde. Terwijl het praten over God buiten de gemeente juist weer uitgebreid aan de orde komt.

De meningen en ervaringen binnen **generatie D** zijn verschillend. Wat bij deze generatie sterk naar voren komt is dat ze ervaren dat ze buiten de gemeente vooral getuigen en praten over hun persoonlijk geloof. Intern vinden ze ook wel dat er inhoudelijke gesprekken over het geloof plaats vinden, tegelijk geven ze daarbij aan dat het toch ook vaak gaat over meningen en vormen in plaats van over je relatie met God.

“Mijn ervaring is dat we vooral praten over meningen en niet over onze relatie met God.”

“En als ik praat met collega's of ik praat met klanten. En als je met zulke mensen praat en je gaat dan praten over je persoonlijke relatie met eh....ja die mensen vallen van hun stoel af. Want wij als zijnde zondags naar de kerk heb je het over de dominee, wat die dominee gezegd heeft en niet over wat het jou gedaan heeft.”

“Ik merk juist dat na, als we zondags gaan koffiedrinken of thuis dat we dan best wel vaak over de inhoud van de preek;”

Deze generatie vindt het toch wel lastig om extern over hun geloof te praten. De andere kant is dat ze het intern gemakkelijker vinden omdat mensen daar dezelfde ideeën over het geloof hebben.

“Ja, binnen de kerk en binnen je vriendengroep enzo ja dan gaat het allemaal gemakkelijk want dan heb je allemaal dezelfde eh ideeën erbij. [...] Maar in mijn werk ja daar zijn...dat vind ik echt moeilijk om daar gewoon eh met mensen erover te hebben zeg maar.”

Generatie E vindt het over het algemeen moeilijk om buiten de gemeente over hun geloof te praten. Vaak vertellen ze niet eens dat ze geloven. Een van de belangrijkste redenen die ze hiervoor noemen is dat ze bang zijn dat ze vragen krijgen die ze niet kunnen beantwoorden. Ze geven hierbij aan dat ze zelf nog veel moeten leren.

“... denk ook dat ik niet eh, niet eh ver genoeg of zo in het geloof ben om dan eh om daar echt eh heel erg over te spreken op het werk of zo. Of misschien ook wel bang ben dat je vragen krijgt die je eh die je zelf nog niet kan beantwoorden of zo denk ik.”

“Als ik een gesprek heb daarover ben ik vooral aan het luisteren want dan denk ik; nou goed ik kan er vooral wat van leren denk ik.”

Als deze generatie wel extern over hun geloof praat, geven ze daarbij aan dat dat vooral is als mensen ervoor open staan en dat het gemakkelijker is als je het zelfverzekerd verteld. En ze willen ook graag serieus genomen worden als ze erover praten.

“ja, lastig om dan over geloof te praten. Maar op zich als iemand er voor open staat dan eh....ja.”

“Maar ja... als je er zelf een beetje zelfverzekerd bij staat. Ook gewoon zegt van; nou ja dit is het [...] ja.. dat helpt wel.”

“Ja, ik had wel een heel aantal jongens die bij me... geïnteresseerd enne.[...] je

komt er wel heel snel achter of iemand echt serieus interesse heeft of een beetje je uit de ... is aan het lokken en te geinen want dan heb ik er gewoon geen zin in.”

Deze generatie praat vooral gemakkelijk met hun vrienden over het geloof. Die vertrouwen ze en die hebben ook dezelfde kerkelijke achtergrond. Dat vinden ze fijn.

“[...] maar je hebt dan vrienden in de kerk. Ik vind het altijd wel fijn dat je gewoon eh nou eigenlijk kunt zeggen wat je denkt. Omdat ze toch... zij weten jouw achtergrondgedachte erachter zeg maar door het geloof.”

“Ik heb wel een of twee mensen binnen de gemeente waar ik wel heel open tegen ben daarin of zo maar daar heb ik ook die kunnen mij daar ook een beetje in helpen of zo.”

Wat bij deze generatie opvalt, is dat ze nog heel onzeker zijn. Ze hebben nog veel vragen over bepaalde geloofszaken. Ze willen wel, maar ze geven aan dat ze nog heel veel moeten leren. En dat doen ze het liefste met mensen die ze kennen of vertrouwen. Vaak ook met hun vrienden. Ze zijn nog heel erg op zoek naar hoe ze dingen over het geloof moeten zeggen, doen en uitdragen. Wat bij deze generatie ook opvalt, is dat het huisbezoek niet genoemd wordt als een ervaring met praten over je geloof.

“Met, met je vrienden kan je natuurlijk ook nog dingen vragen stellen of zo. Dat je het nog niet, niet zo goed weet of zo. Maar als eh ja dat is met ongelovigen denk ik wel, wel wat anders.”

Samenvatting vraag 1: Welke ervaring hebt u met praten over God met andere mensen?

Overeenkomsten:

Wat opvalt is dat eigenlijk alle generaties wel over hun geloof willen praten als er openheid is bij de gene met wie ze praten.

Zowel generatie A als E geven aan dat ze het moeilijk vinden om over hun geloof te praten. Generatie A geeft hierbij aan dat er veel weerstand tegen het geloof is door het materialisme terwijl generatie E aangeeft dat ze vooral bang zijn voor moeilijke vragen. Zowel generatie A als B willen dat mensen aan hun gedrag zien dat ze christen zijn. Generatie A wil dit doen door haar levenswijze en generatie B door de principiële keuzes die ze maken.

Zowel generatie B, D en E geven aan dat ze binnen de gemeente gemakkelijker over hun geloof kunnen praten vanwege dezelfde ideeën. Generatie E doet dit vooral met vrienden.

Verschillen:

Generatie A geeft als enige aan dat ze wel meer over het geloof zouden kunnen praten en dat ze worstelen met de kansen die ze laten liggen en dat ze wel meer vrijmoedigheid zouden willen hebben.

Generatie C is de enige die het huisbezoek noemt als een plaats om over het geloof te praten. Ze geven hierbij aan dat het afhankelijk is van de persoon hoe het gaat. Ze vinden een goede relatie en een klik op geestelijk niveau met die persoon een voorwaarde om dingen te delen.

Generatie C is ook de enige die een spanningsveld met gelovigen van een andere geloofsrichting ervaren.

Als ze over hun geloof praten, vinden ze het lastig om de juiste dingen te zeggen en de juiste vragen te stellen.

Generatie D geeft als enige aan dat het binnen de gemeente vaak over meningen en vormen gaat in plaats van over je relatie met Jezus. Ze geven aan dat het buiten de gemeente juist wel om je relatie met Jezus gaat en om het getuigen van je persoonlijke geloof.

Vraag 2: Wat is de waarde van het huisbezoek?

Wat bij **Generatie A** als eerste naar voren komt is dat ze erg positief zijn over het huisbezoek. Bij doorvragen geven ze aan dat ze het huisbezoek waardevol vinden voor het bespreken van vragen die ze hebben, voor een goed geestelijk gesprek en voor het delen van persoonlijke problemen. Ze vinden het erg belangrijk.

“Maar toch om een goed geestelijk gesprek te kunnen hebben met ouderling en diaken is toch heel belangrijk. Voor ons persoonlijk leven ook. En eventueel de ja, problemen, maar in ieder geval kun je dat bespreken dan, als die er zijn.”

”Je durft meer dan te bespreken met hun. Als je problemen hebt dan geef je ze gewoon door aan hun.”

Een tweede punt dat sterk naar voren komt bij deze generatie is dat ze de tijd die er is voor een huisbezoek vaak te kort vinden. Ze geven daarbij aan dat het goed is dat er tegenwoordig vaak nog maar één gesprek /huisbezoek per avond is in plaats van twee. Zo is er meer tijd voor mensen.

“een goed huisbezoek; na een uur kom je pas tot de kern (ja, precies) voor een gesprek en dan is het afgelopen maar je moet de volgende weer de, het volgende uur.”

“Kun je wel ietsjes uit laten lopen, maar het is altijd te kort.”

“Ja, bij ons komen ze tegenwoordig de hele avond. Dan heb je ander half uur.”

Deze generatie laat ten derde weten dat de inhoud van het huisbezoek erg is veranderd. Vroeger werd er veel meer gevraagd naar levenskeuzes. Ze geven aan dat ze dat missen en hoe belangrijk ze dat vinden.

“Maar huisbezoek 40 jaar geleden bij nu is ook verschillend. Er komen hele andere dingen op tafel. Ik weet nog wel;[...] dat je toch gewoon de levensvragen ja, aan de orde stelde van; [...] En daar, daar moet je tegenwoordig toch niet meer mee aankomen.”

“[...]de keuzes in een mensenleven he, zeker van een christen dat, dat, dat gaat eigenlijk veel verder dan je denkt. He, daar zijn we allemaal heel gemakkelijk in geworden en daar denken we niet eens meer bij en dat heeft zo'n grote invloed.”

Ze geven ten vierde aan dat de vorm ook verandert is en dat ze wel vragen hebben bij de huidige vorm van het huisbezoek. Zo kwam vroeger bijvoorbeeld de dominee zelf op alle huisbezoeken. Ze missen ook het respect voor de dominee. Toch is het niet iets wat zo belangrijk is om er verwijdering door te krijgen met de andere generaties.

“Maar ja, misschien moet je toch wel voor andere vorm kiezen, hoe dan ook.”

“Ik weet nog wel vroeger kwam altijd de dominee mee.”

“De dominee, was de dominee. (ja) en de ouderling was de ouderling. (instemmend ja) Maar tegenwoordig is dominee Rik en dat moet niet.”

“Ietsje te weinig respect toch eigenlijk wel.”

“daar kun je geen hooglopende discussies over houden want dan krijg je alleen maar verwijdering en, in feite gaat het er niet om.”

Wat bij deze generatie opvalt is dat ze het huisbezoek, ondanks al hun vragen, kanttekeningen en vergelijkingen met vroeger, erg waardevol vinden. Ze hechten waarde aan het ambt en het gezag en het respect dat daarbij hoort. Ze zijn het niet altijd eens met de gang van zaken, maar ze vinden het niet iets om verwijdering door te krijgen met andere generaties. Zo belangrijk is het niet.

Generatie B geeft als eerste aan dat voor hun de grootste waarde van het huisbezoek het omzien naar elkaar is. De belangstelling voor iemands wel en wee. En dat er daarbij gekeken wordt of de weegschaal van draagkracht en draaglast nog in balans is. Een ander punt is hoe ze zich voelen binnen de gemeente.

“een onderzoek hoe gemeenteleden eh het geloof beleven, hoe ze zich voelen binnen de kerk, binnen de kerkelijke gemeente[...] En de gezinssituatie.[...]

“Sec het wel en wee ja binnen de gemeenschap en ook binnen je eigen persoonlijke ja, werkkring, gezinskring.”

“..Blijft die weegschaal in evenwicht?”

Het geestelijk aspect van het huisbezoek vindt deze generatie ook belangrijk, maar dat komt op de tweede plek.

“Ik vind dat nog, nog belangrijker eigenlijk dan op een gegeven moment het geestelijke aspect. Wat mogelijk ook aan, in ieder geval ook aan de orde komt.”

“En soms neem je een heel bijbelgedeelte met elkaar door omdat er aspecten zijn, dat ligt er maar aan hoe het gesprek loopt.”

Wat bij **generatie C** als eerste naar voren komt, is dat ze het huisbezoek zien als een brug tussen de kerkenraad en de gemeente. Op deze manier weet de kerkenraad wat er in de gemeente speelt en kunnen ze dat meenemen in hun beslissingen voor de gemeente. Ze geven ook aan dat je zelf verantwoordelijk bent voor het gemeente-zijn en kan je dat niet afschuiven op de kerkenraad. Tegelijk zijn ze het er over eens dat de kerkenraad beslissingen neemt en de kerk geen democratische organisatie is.

“Ik vind het ook een goede brug tussen kerkenraad en de gemeente. [...] Maar ik denk dat die brug geslagen moet worden op die manier dat de gemeente ook voelt dat er gewone mensen in de kerkenraad zitten, [...] maar ook dat de verantwoordelijkheid bij jezelf ligt. Dat je zelf gemeente bent en niet de kerkenraad.”

“de kerkenraad beslist. Dat is wel zo.”

“Je bent er veel meer betrokken bij als je, die huisbezoek, die bouwt daar toch

op, kijk, als we dat niet doen, is het veel losser, denk ik. Als je het consequent doet, als kerkenraad, dan bouw je er ook veel mee op.”

Deze generatie geeft als tweede aan dat het waardevol is dat ze tijdens het huisbezoek praten over wie Jezus voor hun is als verlosser. Daarnaast vinden ze het ook waardevol om te kijken hoe het met iemand gaat.

“Dat je probeert te spreken over; 'wie is de Here Jezus voor jou? En alles wat je hier in de kerk meemaakt aan prediking maar ook aan contacten met broeders en zusters, brengt jou dat dan ook dichterbij Hem?”

“Dus een huisbezoek ook [...] moet je ook praten over hoe is het met jullie? [...]want dat heeft ook alles met je geloofsleven te maken. He, die koppeling moet je gewoon maken, daarnaast ook vooral wel praten over Christus ja.”

Een derde punt dat deze generatie aangeeft is dat ze het belangrijk vinden dat ze een relatie hebben met de persoon met wie ze praten. Ze vinden dat van belang om dingen te kunnen delen. Ze geven aan dat het doel voor hun duidelijk is en daar zijn ze tevreden mee.

“...als er wat is in je gezin en je hebt contact gehad al met je ouderling, dan is die weg natuurlijk veel gemakkelijker dan voor een vreemde, die ja, op afstand is.”

“...het doel is duidelijk dan ook. Je weet wat die jongens komen doen.”

Generatie D geeft als eerste aan dat ze veel vragen hebben over het doel van het huisbezoek. Het doel is bij hun niet altijd duidelijk en als het wel duidelijk is, geven ze aan dat de huidige vorm het doel niet dient. Het grootste gedeelte geeft aan dat het voor hun geen meerwaarde heeft. Waar ze daarbij tegen aan lopen is vooral de wisseling van personen die het huisbezoek doen waardoor ze geen band met deze mensen kunnen opbouwen en daardoor geen persoonlijke dingen willen delen, maar ook de veel te korte tijd waarin het huisbezoek plaatsvindt.

“...ik ben er nog nooit helemaal achter wat die mensen komen doen.”

“ Voor mij zoals het nu geregeld is, dient het het doel niet. Ik bedoel; Het eerste doel is dat je met elkaar een geestelijk gesprek hebt. Over je relatie met God. En als je er dan met z'n tweeën over hebt dan is 1,5 uur al kort. Laat staan met een gezin ernaast. Dan komt het ook niet tot zijn recht. [...] Dus dat de kerkenraad dat doel heeft, is opzich wel logisch, maar de vorm en de regelmaat... ja, voor mij komt het dan gewoon niet tot zijn recht. [...]Als je één keer per jaar langs komt en die mensen komen vier jaar lang. En ze komen, en dan heb je af en toe een wisseling erin, tussen ouderling en diaken, en jij hebt niks met die mensen dan ga ik mijn problemen daar ook niet op tafel leggen.”

Ze geven als tweede aan dat de waarde van het huisbezoek wisselt per keer. Vooral afhankelijk van wie er komt. En of ze echt geïnteresseerd zijn in je of dat ze komen omdat het een formaliteit is.

“Ja, ik vind het ook heel wisselend. Afhankelijk van wie er komt inderdaad.”

“ik heb nou gewoon een hele fijne wijkouderling enne die is,[...] gewoon echt

oprecht geïnteresseerd. En ik heb ook jaren gehad, zeg maar, dat ik het gevoel had dat die mensen gewoon moesten komen [...]dat vond ik niet prettig. [...] En als iemand oprecht in je geïnteresseerd is dan wil je ook wel gewoon, ja wat je bezighoudt enzo, vertellen. Maar niet aan iemand die gewoon één keer in het jaar komt en die vervolgens je bij de kerk nou ja, nauwelijks goeie dag meer zegt, zeg maar.”

Ze geven als derde aan dat het wel een goede manier kan zijn om te weten wat er in de gemeente speelt. Al wordt dit slechts een aantal keren genoemd.

“...zijn er ook dingen die je juist eh niet zo één, twee, drie op tafel legt en dan denk ik als ze dan de moeite nemen om vervolgens te vragen hoe het in je gezin is en wat er speelt en eh om dan effe toch de tijd ervoor te maken om een avondje langs te komen dan denk ik van; ja. Ik denk dat ze anders bij ons heel veel dingen niet hadden geweten.”

Generatie E geeft als eerste aan dat ze het idee van huisbezoek wel goed vinden en dan vooral om te weten wat er speelt in de gemeente en voor mensen met echte problemen maar niet echt om persoonlijke dingen of geloofszaken van hen zelf mee te bespreken. Daarvoor kiezen ze liever zelf iemand uit die ze kennen en vertrouwen.

“Maar het is denk ik wel goed dat het er is. Gewoon. Om wel gewoon een soort van stand van zaken bij te houden enzo”

“Ja, gewoon als er iets bijvoorbeeld met ziekte of iets speelt, weet je, dan kan dat doorgegeven worden.”

“Ja, ik heb toch als ik dan erover wil praten of zo dan wil ik toch niet, dan kies ik die mensen wel zelf uit of zo. Weet je. Dan kan ik ook open zijn en van leren. Voor de rest, ja, nee. Nee. Het heeft voor mij niet echt meerwaarde.”

Deze generatie geeft als tweede aan dat de waarde en of ze er goede ervaringen mee hebben, heel erg afhangt van de persoon die komt. Ze willen graag iemand met wie ze een klik hebben en die echt in ze geïnteresseerd is.

“...maar echt om geloofsleer te bespreken of zo denk ik dan; als twee willekeurige mensen bij mij komen en ik heb geen klik of zo dan.. nee.”

“...ik heb zelf gewoon goede ervaringen ermee en ja ik vind wat dat betreft kan het wel heel waardevol zijn denk ik dat er gewoon af en toe iemand langskomt en echt interesse heeft en ziet van; goh hoe gaat het hier inderdaad.”

Deze generatie ervaart het ten derde ook als een stuk betrokkenheid van de kerk en dat vinden ze positief.

“Gewoon wel als kerk betrokken blijven zeg maar.”

Wat deze generatie als vierde aangeeft is dat ze het belangrijk vinden om samen met leeftijdsgenoten huisbezoek te krijgen om zo gesprekken te hebben die aansluiten bij hun eigen belevingswereld.

“Maar toch heb ik dan liever eh een beetje meer in mijn leeftijdscategorie een huisbezoek dan alleen bijvoorbeeld met mijn ouders of zo. Dat zit toch denk ik

kwa gesprekstof toch iets anders dan ik zou willen bespreken.”

Deze generatie geeft als vijfde sterk aan dat het huisbezoek voor hun niet echt iets toevoegt.

Ja, ik heb persoonlijk ja, ik heb momenteel niet heel veel aan die huisbezoeken. [...]over het algemeen wat ik tot nu toe heb meegemaakt sinds ik belijdenis heb gedaan, vind ik het niet heel erg eh ja toegevoegd of zo.”

Samenvatting van Vraag 2: Wat is de waarde van het huisbezoek?

Overeenkomsten:

Door zowel generatie A als D wordt aangegeven dat de tijd die voor een huisbezoek staat vaak te kort is. Een andere punt, dat zowel bij generatie C, D en E naar voren komt, is dat het belangrijk is om een goede relatie te hebben met de persoon die op huisbezoek komt. Dat ze in je geïnteresseerd zijn. Dit is een voorwaarde om persoonlijke dingen te delen. Hierbij wordt ook aangegeven dat er te vaak een wisseling van personen is.

Generatie A, B en C vinden huisbezoek belangrijk voor een goed geestelijk gesprek. Al vindt generatie A dit belangrijker dan generatie B en C.

Generaties A, B en C geven aan dat ze huisbezoek belangrijk vinden om te bespreken hoe het met je gaat, hoe je je voelt binnen de gemeente en voor het delen van vragen of opmerkingen over de gemeente.

Generatie D en E vinden het een goede manier voor de kerkenraad om erachter te komen wat er binnen de gemeente speelt.

Een ander punt dat door generatie C en E wordt genoemd, is dat ze echte problemen met vrienden bespreken en niet met de ouderling of diaken.

Zowel generatie D als E geven aan dat het huisbezoek voor hen geen meerwaarde heeft en niets toevoegt.

Verschillen:

Generatie A geeft als enige aan dat de inhoud en de vorm van het huisbezoek is veranderd. De levensvragen worden niet meer gesteld en de dominee kwam vroeger zelf. Ook vinden ze dat het respect voor de dominee in veel gevallen is verdwenen. Het zijn punten waar ze tegenaan lopen maar die ze het niet waard vinden om verwijdering door te krijgen met andere generaties.

Generatie C noemt als enige het huisbezoek een brug tussen de gemeente en de kerkenraad. En benoemen daarbij ieders eigen inbreng en verantwoordelijkheid.

Ze geven ook als enige aan dat het doel van het huisbezoek voor hun duidelijk is.

Generatie D is de enige die vragen heeft over het doel van het huisbezoek en die aangeeft dat de huidige vorm het doel niet dient.

Generatie E geeft duidelijk aan dat ze liever met leeftijdsgenoten huisbezoek zouden willen hebben.

Wat opvalt, is dat alle generaties het idee van een huisbezoek wel goed vinden. Ze geven er alleen een andere invulling aan. Zo vindt generatie A het huisbezoek belangrijk om problemen, levensvragen en geestelijke zaken te bespreken, terwijl generatie B het vooral belangrijk vindt om op de hoogte te blijven van hoe het met iemand gaat. Voor generatie C is het een brug tussen de gemeente en kerkenraad en kun je zo zelf bijdragen aan het bestuur van de gemeente. Daarnaast gaat het hen om een goed gesprek over geestelijke zaken. Generatie D en E vinden het vooral een goede manier om te weten wat er in de gemeente speelt.

Bijna alle generaties geven aan dat de huidige vorm het doel niet dient. Of ze geven aan dat ze echte problemen wel met vrienden of mensen die ze vertrouwen, bespreken.

Naarmate de generatie jonger is, hoe sterker dit naar voren komt. Het is goed dat het er

is. Het is fijn dat ze belangstelling voor je hebben, maar echte problemen bespreek je niet op huisbezoek met mensen die je niet of nauwelijks kent.

3.2.3 Thema: diaconaat

Vraag 1: Hoe belangrijk vindt u het om uw geloof in daden om te zetten?

Voor **Generatie A** is het inherent aan hun geloof dat ze dat in daden om zetten. Wat hun het meest bezighoudt is de vraag hoe iemand het verschil kan zien tussen goede daden van christenen en van niet-christenen? Ze weten wel waarom ze het zelf doen.

“Wat zit er dan voor verschil in met het leven van die christen aan de buitenkant. Hoe kan die ander dan weer zonder woorden zien dat ik Christen ben?”

“Voor jezelf weet je het wel maar of een ander het kan zien?[...] Voor jezelf doe je het uit dankbaarheid omdat God je die dingen geeft en voor een ander is het heel gewoon.”

Een tweede belangrijk punt dat deze generatie aangeeft, is dat je aan de kerkgang kunt zien dat iemand gelooft. Niet dat ze door hun kerkgang behouden worden, maar wel dat ze dan zijn waar Gods woord verkondigd wordt.

“Ja, maar zondags naar de kerk gaan dat doen er een hoop niet.”

“...niet eh dat de kerkgang mijn, mijn redding is maar ik moet er wel zijn.”

“...toch daar werd het woord verkondigd, de weg....gewezen.”

Deze generatie geeft als derde aan dat daden onmisbaar zijn voor je geloof. Ze noemen allerlei daden waardoor je je geloof kunt uitdragen. Naast geld geven, wordt het helpen van mensen op allerlei manieren genoemd.

“Je kunt niet alleen geloven en denken nou ja het is goed. Je moet ook laten zien en ook met je gaven, [...] maar ook met, met het iets geven of zo. Gewoon onder de mensen maar ook eh met geld enzo en dat je op allerlei manieren een ander helpt. Dus het kan ook een getuigenis zijn.”

Generatie B vindt het dat het bij je levenshouding hoort om je geloof in daden om te zetten. Ze geven zelfs aan dat er iets niet in de haak is met je geloof als je het niet doet. Ze noemen hierbij ook allerlei manieren van je geloof in daden omzetten, niet alleen financieel .

“Eigenlijk moet je levenshouding dienend zijn en als het dat niet is dan klopt er iets niet met je geloof. Of dan, dan eh ja, dat vloekt eigenlijk met je geloof. Ik bedoel; we zijn toch geroepen om de gestalte van Christus in de wereld te vertonen. En als je ziet hoe Hij daar in stond dat was niet anders dan dienend.”

“En dat hoeft niet alleen op financieel gebied te zijn maar dat, dat kan op velerlei eh gebied eh ondersteunend zijn.”

Een tweede punt dat sterk naar voren komt, is dat je niet alleen zelf hulp moet geven maar dat het ook belangrijk is dat je de juiste mensen aan elkaar kunt verbinden, zodat die elkaar kunnen helpen.

“Nou, ik denk dat het belangrijk is in diaconaat is dus niet alleen dat we hulp geven, maar ook die hulp zoeken. Eh in vrij veel gevallen denk ik van; ja ik kan wel helpen maar ik kan denk ik beter iemand knopen aan iemand anders. Nou dat is voor mij een even grote waarde dat ik twee mensen aan elkaar heb kunnen knopen.”

Een derde punt dat naar voren komt, is dat helpen tijd kost en dat het soms lastig is om tijd te maken.

“Ja, het moet het wel op een bepaald moment weer gebeuren. (lach) Het moet wel ergens weer tussen passen.”

Tenslotte geeft deze generatie als vierde aan dat de hulp die gegeven wordt, niet altijd goed onder de mensen wordt verdeeld. Ze willen dan ook dat het geven van hulp beter verdeeld wordt.

“Maar dan kan het voor sommigen ook weleens heel veel worden. Want dan wordt altijd die gevraagd die toch handig is en kan. [...] Je wordt weleens overvraagd.”

“...nou die komt al bij die, dan ga ik daar niet eerst voor vragen, dan denk ik, je moet het wat eerlijker eh verdelen.”

Ook voor **generatie C** is het logisch dat woord en daad in het geloof bij elkaar horen. Wat deze generatie heel sterk aangeeft is dat ze worstelen met het spanningsveld van het doen van goede daden omdat het moet of omdat ze het vanuit hun hart doen. Ze geven hierbij aan dat het moeten nodig is omdat ze anders dingen gewoon niet doen. Ze lopen ook aan tegen dingen die je uit gewoonte doet en niet vanuit je hart. Dit kan goed zijn, maar kan ook negatief werken richting mensen buiten de gemeente. Tenslotte zou ze toch het liefste daden willen doen omdat die uit hun hart voortkomen en niet vanuit gewoonte of moeten..

Ja, vaak zijn het meer dingen die, zo gaat het soms, die dingen die doe je omdat je lid van de kerk bent. [...] Maar dat is helemaal niet christelijk dat is meer een soort cultuurverschijnsel.”

“...maar dat voor mensen die er buiten zijn, nou dat is gewoon een hoge, als een muur dan he. En dan houden we de mensen die buiten zijn, houden we van ons af.”

“Ja, ik vind het wel belangrijk maar het moet inderdaad van harte gebeuren en niet omdat het moet dus niet opgelegd of zo. [...] Je kunt niet altijd doen waar je zin in hebt. Maar ik ja...daar blijft een spanningsveld volgens mij.”

Voor **generatie D** horen geloof en daden gewoon bij elkaar. Wat deze generatie vooral aangeeft is dat ze het lastig vinden om een balans te vinden in wat ze wel en niet doen. Vooral omdat ze vaak gebrek aan tijd hebben. Ze zouden wel meer willen doen.

“Ja, je wilt wel eens meer dingen doen. [...] maar het ontbreekt me af en toe echt aan tijd. [...] Ik vind het ook best wel lastig eh welke balans vind je daarin? Wat doe je dan wel, wat doe je dan niet?”

Deze generatie geeft als tweede aan dat ze het belangrijk vinden dat ze hun geloof zowel binnen als buiten de gemeente om zetten in goede daden. Een groot deel vindt het zelfs nog belangrijker om buiten de gemeente hun geloof in daden om te zetten omdat dat voor hun de beste manier van getuigen is.

“Ik denk dat niet dat het minder belangrijk is om voor elkaar in de gemeente wat te betekenen. Ik denk dat dat ook belangrijk is. Maar ook voor daar buiten.”

“Ik denk dat het voor eh christenen in het algemeen gewoon het belangrijkste reclamemiddel is wat er bestaat zeg maar. [...] het is ook heel belangrijk diaconaat, dat je dat niet alleen binnen de gemeente ziet maar ook juist daarbuiten.”

Generatie E geeft aan dat het omzetten van hun geloof in daden, één van de belangrijkste dingen van het geloof is voor hun. Wat hierna het sterkst naar voren komt is dat ze niet goed weten hoe ze dat moeten doen en wie er dan hulp nodig heeft. En ook dat ze nog veel met hun eigen dingen bezig zijn.

“Wat ik altijd wel lastig vindt eh; als er iets voordoet he, dat je kunt dienen of iemand kunt helpen, dan doe je dat. Maar ik vind het wel heel lastig om te zien van hoe, hoe moet je je naaste dienen? [...] ...je bent toch meer gefocust op je eigen dingen dan, als er wat op je pad komt, dan help je wel. Je moet je er ook echt voor open zetten om het te zien van van al die mensen en dat is nog weleens lastig.”

Deze generatie vindt als tweede daden binnen de gemeente net zo belangrijk als daden buiten de gemeente.

“Dat je ook wel buiten de gemeente, [...] maar ook wel dat je binnen de gemeente de gemeenteleden helpt en eh ja dat je elkaar een beetje ja....dient ja.”

Samenvatting van Vraag 1: Hoe belangrijk vind je het om je geloof in daden om te zetten?

Overeenkomsten:

Eigenlijk vinden alle generaties dat woord en daad bij elkaar horen. Ze zijn zelfs onmisbaar voor je geloof, zegt generatie A. Het hoort bij je levenshouding volgens generatie B. Generatie E geeft daarbij aan dat het één van de belangrijkste dingen van het geloof is. Ze vinden het dus allemaal belangrijk.

Zowel generatie B als D geven aan dat het soms lastig is om tijd te vinden of te maken om mensen te helpen.

Verschillen:

Generatie A is heel erg bezig met hoe je het verschil kunt zien tussen goede daden van gelovigen en ongelovigen. Kerkgang is voor hen één van de dingen waaraan je kunt zien dat mensen geloven en de daden uit geloof doen.

Generatie B geeft aan dat de hulp die nodig is, beter onder de helpers verdeeld zou moeten worden.

Wat generatie C vooral bezig houdt, is de vraag vanuit welke motieven de goede daden worden gedaan. Uit gewoonte, omdat het moet of uit het hart? Ze willen het graag vanuit hun hart doen en geven aan dat het ook mensen af kan stoten als je allerlei dingen uit gewoonte doet.

Generatie D geeft aan dat ze het zowel intern als extern belangrijk vinden, maar dat ze

het extern soms nog belangrijker vinden omdat ze vinden dat het de beste manier is om te getuigen van je geloof. Generatie E wil wel daden doen, maar weet niet goed hoe. Ze geven aan dat ze ook nog erg veel bezig zijn met zichzelf en hun eigen ontwikkeling. Ze vinden het intern en extern net zo belangrijk.

Wat opvalt is, hoe ouder de generatie hoe stilliger ze zijn over het feit dat geloof niet zonder daden kan. Bij de jongste generatie valt op dat ze wel willen, maar eigenlijk niet goed weten hoe ze het moeten doen. Ze zijn ook nog heel erg bezig met hun eigen ontwikkeling en nog niet zo gericht op het doen van daden voor anderen. Generatie D wil heel graag, maar loopt tegen zichzelf aan. Ze vinden het lastig om tijd te vinden, om een goede balans te vinden in wat ze wel en niet moeten doen en tegelijk vinden ze het als getuigenis onmisbaar willen ze wel meer doen. Deze generatie zit in de drukte van hun leven met kleine kinderen en ouders waar ze voor zorgen en tegelijk hebben ze ook nog hun werk.

Bij generatie C valt op dat ze het zo graag met hun hart willen doen, terwijl ze zich tegelijk ook bewust zijn van het feit dat dingen soms gewoon moeten.

Vraag 2: Hoe belangrijk vindt u diaconaat?

Voor **generatie A** is het diaconaat een uitvloeisel van het christen-zijn.

“Maar ik denk dat het ook een uitvloeisel is van het christen-zijn. Het hele diaconaat. Zowel in het persoonlijke om je heen, dat is met woord en daad dan eigenlijk he en binnen de gemeente ja ook een vanzelfsprekendheid.”

Wat bij deze generatie sterk naar voren komt, is dat ze vinden dat mensen zich vaak te weinig bewust zijn van wie ze alles; geld, goed, gezondheid, enz, ontvangen hebben. Als mensen zich daar meer bewust van zouden zijn, zouden ze ook veel meer geven.

“En dan zou het uit je eigen middelen meer gehaald moeten worden om dat diaconaat dan te ondersteunen. Op allerlei manieren. Maar dat, dat eh dat denk ik dat in de praktijk altijd niet eh, niet gebeurt. [...] Als je ernaar kijkt dan denk je, ook bij mezelf blijvend, dat je, dat je dan ja, rekensommetjes maakt zeg maar van ehm als het om financiële middelen gaat van en dat je dan soms te karig bent dat je misschien wel royaler moet zijn. Het is allemaal gekregen goed en dat besef is er soms vaak veel te weinig. [...] He, als je dat goed beseft wat dat inhoud.. ja dan zou delen denk ik nog heel anders wezen.”

Een tweede punt dat bij deze generatie sterk naar voren komt, is dat ze vinden dat ze verantwoordelijk zijn voor waar het geld terecht komt dat ze geven. Ze denken daar dan ook goed over na voor ze ergens geld aan geven. Daarna mag je het loslaten.

“Maar je moet tegenwoordig ook goed heel opletten waar je het voor geeft. Alles komt ook niet over.”

“..dat is de verantwoording.”

“...als ik wat gegeven heb, dat blijft.”

Als derde noemen ze verschillende vormen van diaconaat en geven daarbij aan dat iedereen het op zijn eigen manier mag doen.

“Maar ja, het is toch niet alleen het geld geven het is toch ook het huis openstellen voor iemand die verlegen zit of hoe dan ook.”

“Dat hoeft ook iedereen niet. Je moet ook nooit naar een ander kijken.”

Deze generatie vindt het ten vierde ook belangrijk, omdat je alles van God gekregen hebt, dat je eerst de christenen steunt.

“En dan heb je nog de christelijke organisaties he,[...]Maar omdat je dat geld weer ontvangen hebt, dan is, vind ik het zelf een logisch gevolg dat je eerst de christenen daarmee steunt.”

Generatie B vindt diaconaat essentieel. Het is een gevolg van kerk-zijn.

“Essentieel.”

“Het is een gevolg van de kerk.”

Er wordt ook direct aangegeven dat ze het heel belangrijk vinden dat er hulp buiten de gemeente wordt gegeven.

“Ja. Niet alleen binnen de gemeente maar gelukkig merk ik dat in deze gemeente ook, dat tie veel meer ehm ja oog krijgen voor wat er buiten de gemeente allemaal speelt en wat daar voor hulp nodig is.”

Wat hier als tweede sterk naar voren komt is dat je verantwoordelijk bent voor waar je je geld aan geeft en dat als je merkt dat je geld slecht gebruikt wordt, je acuut stopt met geven.

“... maar achteraf denk je op een gegeven moment; hee, hier klopt iets helemaal niet.”

“Dan is het ook echt...kappen.”

Generatie C vindt dat diaconaat ook bij het geloof hoort en dat je zo Christus dient.

“Ik denk dat als je geen diaconaat bedrijft of hoe zeg je dat eh... uitvoert, hoe dien je Christus dan? [...] Het moet een uitvloeisel van je geloof zijn. En volgens mij vraagt Christus dat ook van ons.”

Wat het sterkst naar voren komt bij deze generatie is dat ze vinden dat er teveel gegeven wordt van wat er overblijft. Mensen zorgen eerst goed voor zichzelf en de restjes geven ze weg. Het is geen offer meer.

“ We leven natuurlijk in een luxe, ja een behoorlijk luxe. Dus we leggen ons zelf of, we leggen ons zelf ook wel een behoorlijke norm op. Van wat, waar hebben we recht op, wat wil ik graag hebben, dat doe ik eerst en als er dan nog wat over blijft, nou ja, dan misschien..”

“Maar daarmee is het allang geen offer meer.”

Een tweede punt dat naar voren komt is dat het geven al gauw verworden is tot een traditie en dat de gemeente zich eigenlijk weer meer bewust zou moeten worden van

het feit dat ze geven en waarom ze geven.

“Hoewel ik denk dat het binnen de kerk ook wel wat verworpen is tot een traditie. Gewoon de collectezak komt langs, je gooit er collectebonnetjes in en dan doe je aan diaconaat denk je dan.”

“Het is best ook wel belangrijk als ze dan denk ik [...] Dat je wel er uitleg aan geeft van wat is het doel en is het in het buitenland een ziekenhuis of zo .. ja dat misschien dat mensen dan meer geïnteresseerd raken...”

Generatie D vindt het belangrijk en zo logisch dat ze verder ook niet uitleggen waarom ze het belangrijk vinden. Wat ze wel heel sterk aangeven dat diaconaat voor hen al in hele kleine en gewone dingen zit en dat het niet iets groots hoeft te zijn.

“Want een kaartje is natuurlijk relatief makkelijk zeg maar. [...] Maar het wordt wel vaak heel erg gewaardeerd. En ik denk dat er zo heel veel dingen zijn die wij denken van; ah...dit is wel heel eh, heel eh... [...] Maar dat je eh denkt van nou eh... dat wordt wel heel erg gewaardeerd of dat is, dat is net zo goed diaconaat als dat je diaken bent of zo.”

Een tweede punt dat deze generatie belangrijk vindt, is dat je het vanuit je hart moet doen. Al geven ze daarbij ook aan dat het iets is wat je soms moet leren.

“Maar ehm...wel zo dat het vanuit het hart komt zeg maar. En dat het niet iets is omdat je dat moet doen.”

“En ik ben niet vanuit mezelf altijd vrijgevig, dat is iets wat ik moet leren.”

Wat ze als derde aangeven, is dat je goed je eigen grenzen mag en moet bewaken bij wat je allemaal doet. Anders gaat het ten koste van jezelf.

“Maar ik heb dus jaren ehh en ook vanuit mijn hart, maar gewoon vanuit een andere instelling; ik deed alleen maar voor anderen. [...] ik kijk daar niet positief op terug en als vruchtbaar zeg maar. Maar wel zo van; er zijn grenzen en je hoeft niet altijd maar te denken dat je het goed doet als je het voor een ander doet.”

Generatie E vindt diaconaat vooral belangrijk als een getuigenis naar buiten. Ze vinden het ook belangrijker dan woorden.

“Best wel belangrijk. Ook gewoon om eh geloofwaardig te zijn of zo naar andere mensen. [...]Ik denk wel dat er heel veel vanuit straalt en dat je daden dan ook eh ja veel belangrijker of datden ik, dat landt beter dan eh, dan woorden of zo dus komt het beter aan.”

Deze generatie geeft als tweede aan dat er veel gecollecteerd wordt voor de eigen gemeente. Ze zouden het mooier vinden als er meer voor de buitenwereld wordt gecollecteerd. Daarnaast geven ze aan dat mensen meer geld geven voor specifieke doelen. Ook omdat er meer over wordt verteld in de gemeente.

“Waar ik zelf nog weleens tegenaan loop in deze gemeente is dat, ik vind dat we best wel voor ons zelf collecteren. [...]...maar ik zou het wel mooier vinden om eigenlijk gewoon meer te collecteren ook voor de eh ja voor de buitenwereld.

[...] Maar ja dan denk ik; ja we zijn kerk en we zijn christenen en dat zou ik best meer willen uitdragen soms."

"Als, als er bijvoorbeeld een specifiek doel is waarvoor er gecollecteerd wordt, dan, dan wordt er ook wel vrijgevig gegeven, zeg maar."

"...meestal vertelt iemand er wat over of dan eh ja dan zie je wat op de powerpoint ja..."

Deze generatie geeft als derde aan dat ze waarschijnlijk vooral onbewuste daden doen.

"Misschien doe ik ze wel maar ik weet het niet."

Als vierde geven ze aan dat als ze bewust daden doen, ze het lastig vinden om tijd op te geven van henzelf. Ze zijn nog erg bezig met hun eigen ontwikkeling en vinden ook dat het meer iets is voor de oudere generaties. Terwijl ze wel voldoening ervaren als ze bewust iemand helpen.

"Ik heb zelf het idee bij diaconie is echt dat je bewust iemand helpt. [...] En als ik naar mezelf kijk, heb ik toch altijd wel een beetje dat ik denk; Oh, moet dat ook nog? [...] dan merk je dat je echt even iets van jezelf moet opgeven, een tijd van jezelf of een bepaalde activiteit [...] en achteraf voelt het altijd wel goed..."

"Het is wel belangrijk maar ik denk dat het nou op dit moment echt wel neer komt op oudere generaties zeg maar. Dat wij nog niet echt verantwoordelijk zijn, als deze generatie, zijn voor diaconie."

Samenvatting van Vraag 2: Hoe belangrijk vind je diaconaat?

Overeenkomsten:

Elke generatie vindt diaconaat belangrijk. Het komt voort uit het christen-zijn.

Generatie E geeft daarbij specifiek aan dat ze het vooral goed vinden als getuigenis naar buiten en dat ze het belangrijker vinden dan woorden.

Bij elke generatie wordt niet alleen financiële hulp genoemd maar ook praktische hulp. Daarnaast wordt ook geregeld aangegeven dat iedereen moet doen wat bij zijn gaven en talenten past.

Zowel generatie A als B geven aan dat ze verantwoordelijk zijn voor waar ze hun geld aan geven. Generatie A geeft aan dat ze het daarna mogen loslaten terwijl generatie B aangeeft dat als ze merken dat het slecht gebruikt wordt, ze acuut stoppen met geven. Generatie B vindt het heel belangrijk dat er hulp buiten de gemeente gegeven wordt. Hierin is een overeenkomst te zien met generatie E, die aangeeft dat ze willen dat er meer gecollecteerd wordt voor doelen buiten de gemeente.

Generatie C geeft aan dat geven een gewoonte is geworden. Het goed zou zijn als mensen zich meer bewust gingen worden van het feit waarom ze geven. Wat generatie E zegt, sluit daarbij aan. Zij zeggen dat mensen meer geld geven voor specifieke doelen, doelen waar ook wat over verteld is in de gemeente. Dat zou wel meer mogen.

Verschillen:

Generatie A geeft als enige aan dat mensen te weinig beseffen van wie ze alles in het leven ontvangen hebben. Anders zouden mensen ook wel meer geven aan anderen. Deze generatie geeft ook als enige aan dat ze vinden dat je eerst medechristenen moet helpen en steunen omdat je alles van God hebt gekregen.

Generatie C geeft aan dat ze vinden dat er teveel wordt gegeven van wat overblijft.

Mensen zorgen eerst goed voor zichzelf en de restjes worden weggegeven. Op deze manier is het naar hun mening geen offer meer.

Generatie D geeft aan dat diaconaat al in kleine dingen zit. Ze vinden het belangrijk dat je het met je hart doet, al geven ze daarbij ook aan dat je soms moet leren om te geven. Deze generatie geeft als enige aan dat je goed je grenzen mag en moet bewaken bij alle hulp die je geeft. Anders gaat het ten koste van jezelf.

Generatie E geeft als enige aan dat ze waarschijnlijk onbewuste daden doen. Ook vinden ze het lastig om tijd van zichzelf op te geven. Ze vinden het eigenlijk vooral een taak van de generaties boven hen.

3.3 Wat betekenen de antwoorden voor de dynamiek in de gemeente?

3.3.1 Inleiding

Hierbij wordt er gekeken van wat de theorie zegt over de specifieke kenmerken van deze generaties en of we dat terug zien in de antwoorden die gegeven zijn. Vervolgens wordt er gekeken wat dit betekent voor de interactie tussen de generaties en dus ook voor de dynamiek die er in de gemeente speelt.

Voordat er wat gezegd kan worden over wat de resultaten voor de dynamiek binnen de gemeente betekent, wordt er eerst gekeken naar wat de theorie over de verschillende generaties en hun antwoorden zegt.

Hierbij is er gekeken naar wat **Bontekoning (2010)**, **van der Heijden (2012)** en **Spangenberg & Lampert (2009)** over de verschillende generaties zeggen. Bontekoning benoemt ook de verschillende levensfasen waarin mensen zitten en welke kenmerken daar bij horen. Ook deze zullen meegenomen worden in de analyse van de antwoorden.

Schweitzer (2006) geeft aan dat veel gedrag voortkomt uit het postmodernisme. Dit wordt bevestigd door de schrijvers van **Jong (de Kock e.a. 2010)**. Hij pleit dan ook voor een postmoderne levensloop en geeft daarbij aan dat er twee nieuwe fasen in de levensloop bij zijn gekomen en met welke kenmerken dat te maken heeft. Ook dit wordt gebruikt bij het bekijken van de gegeven antwoorden.

3.3.2 Theorie

Er is gekeken naar wat Bontekoning (2010), van der Heijden (2012) en Spangenberg & Lampert (2009) over de generaties zeggen. Deze beschrijvingen lopen erg in elkaar over. Daarom is er van de drie schrijvers één stuk van gemaakt. Bontekoning beschrijft ook de leeftijdsfase waar mensen in zitten. Deze gebruiken we ook bij het analyseren van de gegeven antwoorden van de verschillende generaties. Veel antwoorden zullen ook te maken hebben met de leeftijdsfase waarin mensen zitten. Dit is hieronder kort neergezet.

Generatie A : De Stille generatie. Deze groep weet wat het is om te leven met onzekerheid, onderdrukking en schaarste. Maar ook met welvaart. Er kwamen veel gemakspullen; zoals de auto en televisie. Door je werk kon je hoger op de maatschappelijke ladder komen. Vrouwen kregen de mogelijkheid om financieel minder afhankelijk van hun echtgenoot te zijn. Deze generatie bleef 'stil' en trouw aan het gezag. En ze zijn spaarzaam. Ze zijn opgegroeid in een verzuilde samenleving. Ze heeft de volgende **waarden**: financiële onafhankelijkheid, hard werken om verder te komen, trouw aan het gezag, spaarzaamheid.

Deze generatie staat, gezien hun *levensfase* (72 jaar en ouder), buiten het vitale leven. Zij zijn de getuigen van de vorige wereld en ze dragen hun ervaring over op de

bestaande wereld, terwijl ze buiten de hedendaagse strijd staan.

Generatie B: De Protestgeneratie. Ze kenden geen armoede of massale werkeloosheid. Deze generatie blonk uit in het hanteren van het conflictmodel. Ze zijn kritischer en onafhankelijker dan hun ouders en willen medezeggenschap en toch zijn ze vrij behoudend. Ze zijn serieus en beleefd, afstandelijk en afwachtend. Ze zoeken bevestiging en zendtijd voor hun denkbeelden. Ze willen elkaar vaak overtuigen via discussies. Veel van wat ze vinden, blijft vaag. Hiërarchie is voor hun belangrijk. Ze zijn gericht op sfeer en saamhorigheid. Ze corrigeren elkaar voorzichtig en ze geven elkaar veel ruimte. Ze reflecteren niet direct en open over het proces. Ze zien meer wat er mis gaat dan wat er goed gaat. Woorden die bij deze generatie passen zijn: antiautoritair, vrijheid, democratie. Deze groep heeft parakerkelijke organisaties opgezet zoals de Evangelische Omroep of Jeugd met een opdracht. De volgende **waarden** vinden ze belangrijk: zelfontplooiing, geloof in solidariteit, emancipatie en duurzaamheid. Een deel van de mensen uit deze generatie zit in de *leeftijdsfase* van generatie A. Dat betekent dat ze buiten het vitale leven staan en hun ervaringen overdragen. Een ander deel zit in de *leeftijdsfase* die voor hen een periode is van besturen. Tegelijkertijd bereiden ze zich voor op de verdediging van deze wereld tegen innovaties die worden voorgesteld door de jongere generatie.

Generatie C: De Verloren generatie. Ze zijn vrij van traditionele oriëntaties. Over het algemeen zijn ze praktisch en relativiserend. Ze zoeken verbinding met elkaar en in het samenwerken. Ze benutten verschillen in kennis en vaardigheden. Ze zijn bescheiden en afwachtend. Ze willen mensen bewust laten zijn van wat er speelt en hen zo activeren er zelf iets aan te doen. Ze kijken en luisteren naar elkaar. Ze zoeken steeds balans tussen inhoud en proces. Ze hebben een focus op kwaliteit en professionaliteit; op wat gewoon werkt. Ze hebben een constructieve grondhouding. Af en toe doen ze aan zelfreflectie en reflectie op het proces. Ze stellen zelf hun levensbeschouwing samen uit een breed aanbod. De volgende **waarden** vinden ze belangrijk: hoge kwaliteit van leven, goede opleiding, vrijwilligerswerk doen, zelfredzaamheid, bescheidenheid, gewoon doen.

Deze generatie zit helemaal in de leeftijdsfase dat de wereld die ze op jongere leeftijd probeerden te vormen, nu de overhand krijgt. Het is de periode van besturen en tegelijkertijd bereiden ze zich voor op de verdediging van deze wereld tegen innovaties die worden voorgesteld door de jongere generatie.

Generatie D: De Pragmatische generatie. Ze zijn gedreven, ambitieus en gewend aan competitie.

Het zijn netwerkende individuen. Ze zoeken eigen kracht, mogelijkheden en kansen. Ze zien eigen belang en organisatiebelang als hetzelfde en analyseren organisaties en processen rationeel en functioneel. Ze willen kwaliteiten en kennis van mensen benutten, het liefst meteen. Ze luisteren naar elkaar en reageren op elkaar. Ze gaan af en toe het debat aan. Ze zoeken graag de interactie op. Verschillende en afwijkende meningen mogen op tafel komen en naast elkaar bestaan. Ze zijn concreet, open, direct en persoonlijk. Ze willen goede procesvormen om vlot tot concrete resultaten te komen. Ze willen niet van tevoren een vast denkkader en ze willen open dialoog over de concrete praktijk. Ze willen persoonlijk contact. Ze hebben veel keuzemogelijkheden in het leven en hebben vaak moeite met kiezen. **Waarden:** je eigen ding doen, jezelf zijn, zelfontplooiing, beleving, uiterlijke vernieuwing, persoonlijke keuzevrijheid, samen en individueel, openheid, eerlijkheid,

In deze *leeftijdsfase* beginnen mensen actief te worden, proberen de aanwezige wereld te hervormen en proberen hun eigen innovaties aan de wereld op te leggen.

Generatie E: De Grenzeloze generatie. Ze zijn zelfstandig en hebben zeggenschap in het onderhandelingshuishouden. Ze zijn sterk met nieuwe media. Ze zijn slimmer, sterker, socialer en positief ingesteld. Ze zijn eigenzinnig en authentiek. Leren, de wereld ontdekken en samen zijn vinden ze belangrijk. Ze zien autoriteit als relatief; houden van controleerbare macht en transparantie; ze accepteren authentieke leiders die hun authentieke ontwikkeling ondersteunen. Hoe het 'hoort' interesseert ze niet. Ze verkeren in verschillende sociale netwerken. Ze zijn mediasmart. Ze zijn constructief kritisch en ze zijn realistisch. Ze kunnen veel tegelijk doen. Ze analyseren snel en weten dat er soms geen goed antwoord is. Ze zijn doelmatig. Ze houden niet van halfslachtige maatregelen. Ze hebben vaak een meervoudige identiteit. Ze willen doen waar ze goed in zijn, waar ze veel van leren en waar ze de zin van inzien en waar ze gelukkig van worden. Ze zien kennis als vergankelijk. Ze willen leven en laten leven. Ze zijn erg op zoek zijn naar hun identiteit; "Wie ben ik?" Ze zijn daardoor erg onzeker. Ook over het geloof. Ze zijn ook aan het uitzoeken wat ze doen omdat het zo aangeleerd is en wat ze doen omdat ze dat zelf vinden. Ze stellen intellectuele vragen bij hun geloof. Ze komen in aanraking met allerlei stromingen en andersgelovigen en krijgen vragen waar ze geen antwoord op weten. Ze hebben vaak te weinig Bijbelkennis meegekregen om die vragen te kunnen beantwoorden. Ze hebben mensen nodig bij wie ze met hun vragen terecht kunnen en die zelf voldoende bagage hebben om hen te helpen. Ze willen ook vooral ervaren dat God van hen houdt. Ze hebben vaak goede relaties met ouders en vrienden. Door alles wat ze materieel hebben, hebben ze niet echt een 'gat' in hun leven dat het geloof zou moeten vullen. Ze gaan naar de kerk om vrienden te ontmoeten en geloven omdat vrienden dat doen. Ze zijn opgegroeid met het beeld dat God van hen houdt en hen bevestigt in wie ze zijn. God is niet streng maar genadig. Ze zijn meer met beloften bezig dan met geboden. Meestal zeggen ze wat ze niet doen in plaats van wat ze wel doen. De volgende **waarden** vinden ze belangrijk: gericht op contacten, uiterlijkheden, kicks zijn belangrijk, status, rijk zijn, geloof in vooruitgang, ambitieus, ervaren&genieten, escapisme, gerichtheid op "ik". In deze *leeftijd*sfasen zijn mensen ontvankelijk voor hun omgeving. Deze periode is lerend en passief.

Bontekoning zegt ook dat veel generaties gewoon het zelfde doen. Ook dit wordt meegenomen bij de analyse van de antwoorden. Hij zegt hierover het volgende:

"Het is niet zo dat een nieuwe generatie alles anders doet en over alles anders denkt dan vorige generaties. Het is zelfs aannemelijk dat een nieuwe generatie voor een groot deel hetzelfde denkt en doet als de generatie die haar opvoedde. Een flink deel van de cultuur blijft dus stabiel doorfunctioneren." (Bontekoning, 2010)

Daarnaast geeft Bontekoning aan dat uit zijn onderzoeken blijkt dat generatie B de meest negatieve invloed heeft op de dynamiek

'De protestgeneratie streeft automatisch naar één dominante mening, visie, theorie of leider. Dat is nu een doodlopende weg. (...) Als een van de generaties dominant probeert te zijn, gaat het telkens mis. Meestal is de generatie die probeert dominant te zijn 'automatisch' de Protestgeneratie.' (Bontekoning, 2010, 157)

Er zal gekeken worden of dit wordt bevestigd in dit onderzoek.

Wat volgens **Schweitzer** (Schweitzer, 2006) ook invloed heeft op de generaties en de verschillende levensfasen is de postmoderniteit. Dit wordt ook bevestigd door de schrijvers van **Jong** (de Kock, e.a. 2010) De postmoderniteit bestaat uit de volgende kenmerken: pluralisering, individualisering, privatisering en globalisering. Deze

kenmerken werken ook allemaal in godsdienst en opvoeding door. Zo zijn er verschillende godsdiensten, gaat het om persoonlijk geloof, is geloof vooral je eigen keuze wat je voor jezelf moet houden en zijn er contacten over de hele wereld. Door de revolutie in de jaren '60 hebben de ouders van toen hun kinderen geleerd om niet klakkeloos aan te nemen wat het gezag zegt. Ze hebben ze geleerd om na te denken en om zelf keuzes te maken. Ze geven hun kinderen ook de vrijheid om dat te kiezen wat ze zelf willen. Ze willen vooral geen keuzedwang. Hierdoor krijgen kinderen al jong mee dat ze van alles kunnen kiezen. Ze leren dat waarheid niet iets is wat vast staat. Het draait om wat zij willen. Het individu. Het zorgt ervoor dat ze soms gek worden van alle keuzes die ze kunnen en moeten maken en dat ze daardoor ook pas heel laat kiezen. Ook de keuze voor het geloof wordt uitgesteld. De identiteitsvorming neemt hierdoor veel meer jaren in beslag. De vraag; 'wie ben ik' is een vraag waar ze nu hun leven lang mee bezig zijn. Mensen worden ook niet meer volwassen. Twintigers en dertigers zijn nu postadolescenten geworden die blijven experimenteren met relaties, studie, werk, enz. Ook omdat ze in deze gefragmenteerde samenleving heel veel verschillende rollen hebben en in elke rol weer iemand anders zijn. Het plurale zelf is ontstaan. Er kan geen waarheidsclaim meer zijn. Waar is wat jij waar vindt. Dit betekent dat de jeugd van nu ook geen vast voorbeeld heeft van wat volwassenheid dan inhoudt. Hierdoor zijn ze ook onzeker en steeds op zoek. Hierdoor zie je dat er een nieuwe levensfase bij is gekomen; die van de postadolescentie. Ook van der Heijden noemt de postadolescentie als nieuwe levensfase. (van der Heijden, 2012). Deze fase begint bij een jaar of 18, maar waar hij stopt is lastiger te zeggen. Dit was vroeger onderdeel van de fase van volwassenheid, maar door alle keuzemogelijkheden en de verandering van de levensloop, is dit een aparte fase geworden. Volwassenheid is nu niet meer iets wanneer je werk en gezin op orde hebt. Volwassenheid is nu continue overgang op het gebied van arbeid, gezin, en ook godsdienst. Het heeft ook invloed op de oudere generaties. Doordat deze langer leven en langer gezond zijn, komt er als het ware nog een levensfase bij. *De 3e fase* : Die tussen volwassenheid en ouderdom. Ouderen worden juist weer actief in kerk en samenleving. Gaan soms juist nog nieuwe dingen doen. Grote mogelijkheden en persoonlijke vervulling staan centraal. Tenslotte is er de laatste fase; die van ouderdom. In deze fase staan godsdienstige vragen centraal. Ze zijn bezig met het leven na de dood. Met transcendentie.

3.3.3 Toepassing van de theorie op de gegeven antwoorden.

In de volgende beschrijving wordt de theorie die hierboven in hoofdstuk 3.3.2 beschreven wordt, rechtstreeks toegepast op de antwoorden die zijn gegeven door de verschillende generaties. De kenmerken die gevonden zijn in de gegeven antwoorden in deelvraag 1 en die overeenkomen met de theorie, worden hieronder beschreven.

Generatie A: de Stille generatie

Als we kijken naar de kenmerken die in de theorie worden beschreven en naar de resultaten die beschreven zijn onder deelvraag 1, zien we terug dat deze generatie inderdaad aangeeft dat ze altijd hard hebben moeten werken voor hun leven en inkomen en dat mensen tegenwoordig meer dan genoeg hebben en daardoor God niet meer nodig hebben. Ze zijn trouw aan het gezag van de kerk. Zo volgen ze de beslissingen van de kerk, ook als ze het er niet helemaal mee eens zijn. Ze vinden het geen verwijdering waard. Ook is het ambt van ouderling, diaken en dominee belangrijk. Omdat deze mensen in het ambt zitten, hebben ze voor hun ook gezag. Ze vinden het huisbezoek dan ook een goede instelling en het heeft voor hun veel waarde.

De volgende kenmerken hebben te maken met de leeftijdsfase waarin ze zitten zijn: Ze weten zeker dat het geloof waar is. Ze zijn erg bezig met de eindtijd en de wederkomst.

Ze hebben veel vragen over het geloof. Ze maken zich zorgen over hun kinderen en kleinkinderen en over het geloof in de wereld om hen heen. Ze willen ook graag hun ervaringen en wijsheid overdragen. Ze hebben een doorleefd geloof. Ze brengen alles in gebed omdat ze geleerd hebben dat alles in Gods hand ligt.

De invloed van het postmodernisme zou je terug kunnen zien in het feit dat ze zich niet alleen bezig houden met het geloof in hun eigen gemeente, maar juist ook met het geloof in Europa en de rest van de wereld. Dit is een stuk globalisering.

Generatie B: de Protestgeneratie

Deze generatie is kritisch; dat zie je in het volgende: ze zijn kritisch richting mensen die op een opdringerige manier het geloof delen met anderen. Ze begrijpen niet hoe mensen zonder geloof kunnen leven en hebben daar vragen bij. Intern praten ze gemakkelijker over hun geloof dan extern en intern discussiëren ze ook vaak met elkaar. Als ze geld geven en ze merken dat het slecht gebruikt wordt, stoppen ze acuut met geven.

Het geloof in solidariteit zie je terug in het feit dat ze vinden dat het huisbezoek er vooral om draait om te kijken of je wel op je plek bent in de gemeente en of alles nog in balans is in je leven. Het geven van hulp aan anderen is voor hun een vanzelfsprekendheid. Ze vinden het heel belangrijk dat er ook hulp buiten de gemeente wordt gegeven. Ze praten het liefst met gelijkgestemden over hun geloof. Het behoudende zie je terug in het feit dat de nadruk heel erg ligt op principes en op het maken van principiële keuzes. Ze geven ook aan dat het steeds moeilijker wordt om je aan je principes te houden. Ze vinden het geloof voor hen onmisbaar en ze kunnen zich geen leven zonder geloof voorstellen. Er wordt bij deze generatie nog veel aan geld gedacht bij diaconaat.

Zelfontplooiing; Ze zijn nog steeds allemaal heel actief zijn in het werkzame leven en hebben het over het helpen van de 'nog ouderen'.

Tijdens de gesprekken werd er geregeld veel gediscussieerd. Hierbij gaven ze elkaar veel ruimte en werd er inderdaad voorzichtig met elkaar omgegaan.

Dingen die kenmerkend zijn voor de levensfase: Dat ze erg zekere uitspraken doen over hun geloof door de ervaringen die ze in hun leven hebben meegemaakt. Dat ze heel stellig zijn over hoe dingen zouden moeten en horen. Dat ze het maken van principiële keuzes, zowel voor zichzelf als voor anderen, heel belangrijk vinden. En ook willen dat anderen dat overnemen. Dat ze bezig zijn met de dood en het leven na de dood.

De invloed van het postmodernisme zie je duidelijk terug in generatie B. Deze generatie zit eigenlijk in een nieuwe levensfase, ook wel *de 3e fase* genoemd door Schweitzer. (Schweitzer, 2006) Deze levensfase is tussen volwassenheid en ouderdom in gekomen. Deze generatie heeft het bijvoorbeeld over het zorgen voor de nog ouderen. Daarnaast zijn ze allemaal nog werkzaam actief in de maatschappij en in de kerk.

Generatie C: de Verloren generatie

Ze zijn Praktisch: het geloof geeft ze kracht en steun. Het geeft ze uitzicht op de hemel. Ze vinden het handiger om in kleine groepen over hun geloof te praten. Ze geven aan dat je sommige dingen gewoon moet doen en dat ze niet direct uit je hart komen. Diaconaat hoort voor hen gewoon bij het geloof en bij het dienen van Christus.

Ze zijn Verbindend: Je mag best Jezus je vriend noemen als je maar beseft dat Hij meer is dan dat. Als er openheid is, praten ze graag over hun geloof extern en staan daarbij ook open voor tweerichtingsverkeer. Ze vinden het belangrijk om een verbinding te hebben met degene die huisbezoek doet. Dan willen ze wel praten. Echte problemen delen ze liever met vrienden met wie ze een goed band hebben. Het huisbezoek is voor

hen vooral een brug tussen de gemeente en de kerkenraad. Voor hun speelt de vraag: 'wie is Jezus voor jou als Verlosser?' de belangrijkste rol tijdens een huisbezoek. Ze willen niet dat vaste gewoonten mensen buiten de kerk afstoten. Ze vinden het belangrijk dat er hulp buiten de gemeente gegeven wordt.

Ze zijn *Bescheiden en afwachtend*: Als mensen ervoor open staan, willen ze wel praten over het geloof. Bijvoorbeeld in het praten met mensen uit een andere geloofsrichting. Ze geven aan dat ze het lastig vinden om de juiste vragen te stellen en de juiste dingen te zeggen bij een gesprek over het geloof ondanks hun grote ervaring en kennis.

Relativerend: Het doel van het huisbezoek is voor hen duidelijk en daar maken ze verder ook geen woorden aan vuil. Je moet er niet meer van verwachten dan het is.

Ze willen mensen bewust laten zijn van wat er speelt en hen zo activeren er zelf iets aan te doen: zo geven ze aan dat mensen zelf invloed hebben op hoe de gemeente draait. Ze hebben daar een eigen verantwoordelijkheid in en kunnen niet alles op de kerkenraad afschuiven. Ze kunnen er zelf wat aan doen. Zo geven ze onder andere aan dat er gegeven wordt van wat over is en dat het geven daardoor geen offer meer is. Ze willen dat mensen zich daar van bewust worden en zo hun gedrag veranderen. Daarom willen ze dat er meer verteld wordt over de bestemming van de collecte of van goederen die gevraagd worden om anderen te helpen.

Ze hebben een constructieve grondhouding: Ze willen graag dingen samen doen. Bijvoorbeeld door iemands inbreng tijdens huisbezoek, kan je de gemeente helpen. Woord en daad horen gewoon bij elkaar. Dat staat gewoon vast en ze doen het liefste dingen vanuit hun hart.

Dingen die met de leeftijdsfase te maken hebben: Ze zijn erg bezig met dingen opbouwen en (be)sturen op de manier die bij hun past. Zijn bezig met het leven nu. Ze beschermen de wereld tegen innovaties van nieuwe generaties. Bijvoorbeeld door heel sterk aan te geven dat Jezus niet alleen je vriend is, maar dat hij meer is dan dat. En dat huisbezoek heel belangrijk en waardevol is in tegenstelling tot de geluiden die ze soms van de jongere generaties horen.

De invloed van het postmodernisme zie je terug in het feit dat ze het belangrijk vinden om een klik te hebben met de persoon die het huisbezoek doet. Het gaat dus om wat het individu prettig vindt.

Pluralisering: dat ze het prettig vinden als er tweerichtingsverkeer is als ze met mensen buiten de gemeente over hun geloof praten. Er is niet meer maar één waarheid. Ze vinden het ook lastig om de juiste dingen te zeggen en de juiste vragen te stellen bij een gesprek over het geloof.

Generatie D: de Pragmatische generatie

Persoonlijk contact vinden ze belangrijk. Dit zien we terug in het antwoord dat geloof voor hun als eerste een relatie met God en Jezus betekent en daarna betekent het geloof voor hun dat er altijd iemand is waarop ze terug kunnen vallen. Ze getuigen extern van hun persoonlijk geloof. Ze vinden het belangrijk dat ze een band hebben met de persoon die met ze komt praten anders delen ze geen persoonlijke dingen. Ze vinden het belangrijk dat de persoon die komt, geïnteresseerd is in wie zij zijn en niet alleen komt uit formaliteit.

Zelfontplooiing zien we niet heel sterk terug. Hooguit in het feit dat ze aangeven dat het geloof voor hen iets is waarin ze aan het groeien zijn.

Ze hebben veel keuzemogelijkheden in het leven en hebben vaak moeite met kiezen: Het houdt hun bezig wanneer ze de goede keuzes maken binnen hun geloof. Hoe getuig je van je geloof? Hoe voed je je kinderen op in het geloof? Ze vinden het lastig om een balans te vinden in wat ze wel en niet moeten doen om anderen te helpen.

Doen 'wat dicht bij het hart ligt': Dit komt ook terug. Ze geven dit onder andere aan in

dat ze goede dingen met hun hart willen doen en dat dat gewoon bij het geloof hoort. Dat doe je met je hart. Dat hoeft je niet uit te leggen.

Analyseren organisaties en processen rationeel en functioneel: dit blijkt uit het feit dat ze aangeven dat er intern teveel gepraat wordt over meningen in plaats van over je relatie met Jezus. Het doel van het huisbezoek is niet duidelijk en de huidige vorm dient het doel niet. Het heeft geen meerwaarde voor hun. De tijd voor het huisbezoek is te kort. Ze vinden huisbezoek wel een goede manier om te weten wat er in de gemeente speelt.

Dat er verschillende en afwijkende meningen op tafel mogen komen en naast elkaar bestaan blijkt uit het feit dat sommigen vinden dat er binnen de kerk wel inhoudelijke gesprekken plaats vinden en anderen niet en dat die twee meningen er gewoon mogen zijn. Ze vinden het ook prima dat de één intern gemakkelijker over zijn geloof praat en de ander extern. Ze vinden beide belangrijk.

Jezelf zijn is heel belangrijk; iedereen mag op zijn eigen manier getuigen, geloven en aan diaconaat doen. Je mag en moet je grenzen goed bewaken; het hoeft niet ten koste te gaan van jezelf.

Beleving: Dit zien we terug in het feit dat ze een spanningsveld ervaren tussen geloven met je verstand en met je gevoel. Het is belangrijk hoe zij dingen beleven. Ze vinden het belangrijk om dingen te doen vanuit je hart.

Dingen die bij de leeftijdsfase horen: dat ze zich bezighouden met opvoedingsvragen en dat ze nog keuzes moeten maken in dingen.

De invloed van het postmodernisme zie je terug in het feit dat zij eigenlijk ook nog steeds bezig zijn met het maken van keuzes in hun leven. Keuzes rondom werk, geloof, relaties, enz. De individualisering zie je terug in het feit dat het om persoonlijk geloof gaat. Jouw relatie met Jezus/God en ook in de vraag wat Gods wil is voor hun zelf en voor de individuele keuzes die zij maken. Het gaat niet alleen meer om de waarheid en wat je gelooft maar juist ook om jouw gevoel erbij. Je moet doen wat gevoelsmatig goed bij jou past en dat is voor iedereen anders. Ze willen een persoonlijke relatie met de persoon die op huisbezoek komt. Privatisering zie je terug in het feit dat ze extern alleen kunnen getuigen van hun persoonlijk geloof en dat ze ook zeggen dat het hun keuze is waar anderen hun niet op aan kunnen vallen. Het is *hun* waarheid waar ze alleen van kunnen getuigen. Er is geen algemene waarheid. En dan is er ook de vraag; 'hoe getuig je dan van je geloof?'

Generatie E: de Grenzeloze generatie

Identiteit & onzekerheid: Ze geven aan dat ze nog erg bezig zijn met zichzelf en met hun eigen leven. Daar gaan ook veel van hun vragen over. Ze vinden ook dat ze nog veel moeten leren. Geloven is hier voor hun een basis voor hun levensstijl en iets waar ze op terug kunnen vallen. Hierdoor zijn ze ook onzeker; ze zien vooral op tegen moeilijke vragen over het geloof; vragen die ze niet kunnen beantwoorden. Daarom praten ze ook niet zo snel extern over hun geloof. Ze praten het liefste met hun vrienden omdat ze die kennen en vertrouwen en ze daar wel de moeilijke vragen mee durven te bespreken. Daarom heeft huisbezoek voor hun ook geen meerwaarde. Ze willen het liefste samen met leeftijdsgenoten huisbezoek ontvangen omdat die in dezelfde leefwereld zit als zij zelf. Ze willen wel graag hun geloof in daden omzetten maar hoe moeten ze dat dan doen? Ze geven aan dat ze waarschijnlijk onbewust goede daden doen. Ze vinden het nog lastig om iets van henzelf op te geven om iets voor een ander te doen al ervaren ze achteraf wel voldoening. Ze vinden dingen doen voor andere mensen eigenlijk meer iets voor de oudere generaties. Ze willen zich helemaal aan God geven en tegelijk willen ze zelf dingen bepalen en daar worstelen ze mee.

Authentiek: Iedereen moet het doen zoals bij hem past.

Ze zijn constructief kritisch; Ze vinden collecteren goed, maar geven aan dat het wel wat meer voor extern mag. Ook al begrijpen ze wel dat er intern ook veel geld nodig is. Ze geven aan dat het beter zou zijn als ze huisbezoek kregen met leeftijdsgenoten. Huisbezoek is goed voor bepaalde mensen die problemen hebben en om te weten wat er speelt in de gemeente maar als ze echt willen praten, zoeken ze zelf wel iemand uit. Diaconaat is vooral belangrijk als getuigenis naar buiten en ze vinden het belangrijker dan woorden.

Ze stellen intellectuele vragen bij hun geloof. Zo willen ze bijvoorbeeld weten wat het nut van sommige dingen is die in de wereld gebeuren. En waarom dingen gebeuren.

Vrienden komen veel in beeld: daar delen ze alles mee. Met hun ouders hebben ze een goede relatie en daar willen ze ook best dingen samen mee doen, maar zij zijn wel anders.

Ze zijn meer met beloften bezig dan met geboden: Het geloof is voor hun dat ze eeuwig leven krijgen.

Dingen die met de leeftijdsfase te maken hebben: ze zijn nog heel veel aan het leren en daarom zijn ze ook wat onzeker. Ze moeten nog heel veel keuzes maken en hebben daar nog veel vragen over. Zijn nog echt aan het leren hoe je dingen dan moet doen. Ze weten het vaak feitelijk wel, maar hoe doe je dat praktisch. Zijn heel erg met hun eigen leven en toekomst bezig en vinden het nog lastig om iets in te leveren voor een ander. Ze vinden dat ook meer een taak voor de oudere generaties.

Invloed van het postmodernisme: deze generatie is eigenlijk een nieuwe generatie; die van de postadolescentie. Hier komen de kenmerken van het postmodernisme ook het sterkste naar voren. Zo draait alles om het individu; wat hij/zij vindt en wil en doet. Horen ze op hun werk dat geloof iets is wat ze maar voor zichzelf moeten houden; privatisering. Ze zijn onzeker over wat ze allemaal moeten kiezen en stellen veel keuzes uit. Er zijn niet veel vaste dingen in hun leven. Ze vinden dat ze nog veel moeten leren. Ze zijn bang voor moeilijke vragen omdat ze zelf op veel vragen geen antwoord hebben. Hierin zie je terug dat er niet één waarheid is en dat zij daar tegen aan lopen. Ze zijn heel erg bezig met de vraag: 'wie ben ik?'

3.3.4 Welke dynamiek speelt er?

Zoals Bontekoning (2010) al zei; veel dingen zijn in alle generaties hetzelfde. Het geloof wordt van generatie op generatie overgedragen en hierdoor komen dezelfde soort antwoorden in elke generatie weer terug. Dit is een positieve dynamiek. De ervaringen van de ouderen worden meegenomen door de jongeren. Voor alle generaties is geloof het belangrijkste in hun leven. Ze doen allemaal hun best om hun geloof praktisch te maken en vinden dat dat er gewoon bij hoort. Praten over hun geloof is per generatie verschillend. De ene generatie praat makkelijker intern of extern over het geloof dan de andere generatie. Alle generaties vinden het huisbezoek belangrijk. Je ziet hierin terug dat de generaties veelal dezelfde dingen belangrijk vinden. Hierin is de dynamiek **positief**.

De manier waarop de generaties invulling geven aan bijvoorbeeld diaconie of huisbezoek is wel verschillend. Hierin komt een stuk **negatieve** dynamiek terug.

Kenmerken van de verschillende generaties die **negatief** op de dynamiek tussen de generaties kunnen werken zijn de volgende:

Generatie A: *Ze zijn trouw aan het gezag van de kerk *Het ambt is belangrijk. Mensen die in het ambt zitten, hebben voor hun gezag.

Generatie B: *kritisch *behoudend *de verdediging van deze wereld tegen innovaties die worden voorgesteld door de jongere generatie

Generatie C: *Bescheiden en afwachtend *Ze willen mensen bewust laten zijn van wat

er speelt en hen zo activeren er zelf iets aan te doen *de verdediging van deze wereld tegen innovaties die worden voorgesteld door de jongere generatie

Generatie D: *Ze hebben veel keuzemogelijkheden in het leven en hebben vaak moeite met kiezen.

*analyseren organisaties en processen rationeel en functioneel *Beleving *Jezelf zijn

Generatie E: *Identiteit & onzekerheid *Zien autoriteit als relatief; houden van controleerbare macht en transparantie, zijn constructief kritisch *Meer met beloften bezig dan met geboden

Kenmerken die **positief** op de dynamiek tussen de generaties zouden kunnen werken zijn de volgende:

Generatie A: *Zo volgen ze de beslissingen van de kerk, ook als ze het er niet helemaal mee eens zijn. Ze vinden het geen verwijdering waard. *Ze willen ook graag hun ervaringen en wijsheid overdragen. Ze brengen alles in gebed omdat ze geleerd hebben dat alles in Gods hand ligt.

Generatie B: *solidariteit * Zelfontplooiing

Generatie C: *Praktisch *Verbindend *Relativerend *Ze hebben constructieve grondhouding *Ze willen mensen bewust laten zijn van wat er speelt en hen zo activeren er zelf iets aan te doen

Generatie D: *Persoonlijk contact *Zelfontplooiing * Doen 'wat dicht bij het hart ligt' * Verschillende en afwijkende meningen mogen op tafel komen en naast elkaar bestaan

Generatie E: *Authentiek *Zijn constructief kritisch

Om te kijken wat de dynamiek tussen de generaties is, zullen we moeten kijken in welke dingen ze verschillen en hoe ze daar, vanuit de gevonden kenmerken, mee omgaan. Er zijn verschillende dingen waar de generaties in verschillen.

Dynamiek:

Omdat **generatie A** trouw is aan het gezag van de kerk, zullen ze ook doen wat de kerk zegt. Of die dingen goed zijn voor de gemeente of niet. Omdat het ambt voor hun zo'n grote waarde heeft, zullen ze het lastig vinden dat de jongste generatie hier vrijwel niets mee heeft. Dit zou kunnen botsen. Omdat ze dit soorten punten echter geen verwijdering waard vinden, zullen ze zich schikken als hier verandering in komt. Generatie A wil graag haar wijsheid overdragen. Gezien de houding die ze hierin hebben; hun mening is geen verwijdering waard, kunnen ze hier op een positieve manier de dynamiek in de gemeente stimuleren. Ze kunnen met elke generatie praten zonder dat er verwijdering ontstaat.

Het kritische en behoudende van **Generatie B** kan een negatieve invloed hebben op de dynamiek. Dit bevestigt wat Bontekoning (2010) heeft ontdekt in zijn onderzoeken. Hierdoor kan de dialoog met de jongere generaties stagneren en zorgen voor spanningen. Zo kunnen er botsingen ontstaan over hoe je met geld moet omgaan en hoe je wel of niet van je geloof moet getuigen en welke principiële keuzes je maakt. Generatie B heeft daar een sterke, principiële mening over. Omdat ze heel principieel zijn, zullen ze wat zij zelf vinden en wat zij hebben opgebouwd, verdedigen tegen de jongere generaties. Ook de instellingen zoals diaconaat en huisbezoek zullen ze verdedigen. Omdat solidariteit voor generatie B belangrijk is; ze vinden het bijvoorbeeld belangrijk dat iedereen op zijn plek is in de gemeente, zou je dat kunnen aanspreken om een open dialoog op gang te brengen. Dit kan echter ook negatief werken op de dynamiek. Als je niet solidair bent, hoor je er niet bij en wordt je uit de 'club' gewerkt door generatie B. Omdat zelfontplooiing belangrijk voor ze is; ze zijn bijvoorbeeld nog steeds actief in het werkzame leven, is dat een reden waarom ze zich verder zouden willen ontwikkelen in hun relaties met de andere generaties. Dat kan positief zijn.

Omdat generatie B volgens Schweitzer in een nieuwe levensfase komt, ook wel *de 3e fase* genoemd en het bij hun leeftijdsfase hoort dat ze veel dingen besturen en ze deze wereld verdedigen tegen innovaties die worden voorgesteld door de jongere generatie, zal dit een negatieve invloed hebben op de dynamiek tussen de generaties.

De kenmerken van **Generatie C** werken heel verbindend. Zo vinden ze het bijvoorbeeld prima als de jongere generaties Jezus hun vriend noemen, maar geven ze daarbij ook aan dat het belangrijk is dat ze beseffen dat Hij meer is dan dat. Hiermee sluiten ze aan bij jongste generatie voor wie relatie heel belangrijk is, maar ook bij de oudere generatie die de instellingen zoals ze zijn belangrijk vinden en die vinden dat Jezus niet je vriend is. Hierdoor zouden ze een goede rol kunnen spelen in het verbinden van de verschillende generaties. Omdat ze relativerend en praktisch zijn; Zo geven ze bijvoorbeeld aan dat dit is wat het huisbezoek is en meer moet je er ook niet van verwachten, kunnen ze verschillende generaties verbinden. Omdat ze mensen zelf bewust willen laten zijn van wat er speelt en hen zo willen activeren er zelf iets aan te doen; zoals op het gebied van het geven van geld, zullen ze andere generaties niet gaan pushen, maar hen zelf laten ontdekken hoe dingen zitten en werken. Dit zorgt ervoor dat andere generaties het zich ook gemakkelijker eigen zullen maken. Het nadeel is echter dat het ook kan zijn dat generaties het niet willen zien of oppakken en daardoor niets van generatie C willen leren en aannemen en zelfs over hun heen kan lopen. Vooral in combinatie met de bescheidenheid en afwachtendheid van generatie C. Zo wil generatie C bijvoorbeeld alleen haar mening geven als anderen ervoor open staan. Hun ruimte en plek zullen ze dus van de andere generaties moeten ontvangen. Vooral generatie B zou hierin tegen kunnen werken omdat zij hele duidelijke meningen hebben en ook omdat een deel van hen in de leeftijdsfase zit van besturen. Tegelijkertijd bereiden beide generaties zich voor op de verdediging van deze wereld tegen innovaties die worden voorgesteld door de jongere generatie. Dit kan een samenwerkende kracht worden, maar omdat alle andere kenmerken van C juist heel veel ruimte en verbinding geven aan andere generaties, is het maar de vraag in hoeverre dit naar boven komt. Ook generatie D, met haar sterke mening, kan gemakkelijk generatie C 'de baas'. Hierdoor bestaat de kans dat generatie C niet tot zijn recht komt. Dit werkt negatief op de dynamiek. Door hun constructieve grondhouding; ze willen heel graag samen dingen doen, is generatie C heel geschikt om de generaties bij elkaar te brengen en samen te laten werken.

Generatie D ziet scherp in welke dingen er niet goed functioneren en anders zouden moeten. Zo geven ze bijvoorbeeld aan dat het belangrijk is dat degene die op huisbezoek komt, echt in ze geïnteresseerd is en dat het anders ook niet van hun hoeft. Dit zorgt ervoor dat ze botsen met generatie B. Dit werkt negatief op de dynamiek. Generatie D vindt het niet erg dat er verschillende meningen naast elkaar bestaan. Zo vinden ze het bijvoorbeeld prima dat de één vindt dat er binnen de kerk wel inhoudelijke gesprekken plaats vinden en de ander niet. Dit zorgt ervoor dat ze ruimte geven aan de meningen van andere generaties. Dit werkt positief op de dynamiek. Ze vinden het wel belangrijk dat er afgestemd wordt op het individu en op wat die nodig heeft. Ze willen dan ook dat bepaalde instellingen, zoals het huisbezoek, binnen het instituut veranderen. Ook willen ze doen wat 'dicht bij hun hart ligt'. Tegelijk worstelen ze met geloven met je verstand en je gevoel. Generatie B vindt dat je veel dingen gewoon moet doen omdat ze zo horen. Dit zou negatief op de dynamiek kunnen werken. De stelligheid van generatie D kan erg botsen met generatie B. Juist omdat deze generatie bezig is om zich te verdedigen tegen ideeën van nieuwe generaties en omdat zij behoudend en principieel zijn. Dit werkt negatief op de dynamiek. Met generatie C zou generatie D ook kunnen botsen, maar omdat die graag wil verbinden en het op verschillende vlakken eens zijn met generatie D; bijvoorbeeld dat een persoonlijke

relatie met degene die op huisbezoek komt belangrijk is, zullen ze daar wel samen een weg in vinden. Generatie D vindt persoonlijk contact en een persoonlijke relatie met God en mensen, belangrijk. Ze willen een relatie met degene die op huisbezoek komt. Dit geeft aan dat ze graag persoonlijk in gesprek zouden willen gaan met generatie B. Dit is positief. Omdat ze in veel dingen nog aan het groeien zijn en nog veel keuzes moeten maken; zoals over geloofsopvoeding, zullen ze open staan voor wat anderen zeggen. Omdat generatie D is opgevoed door generatie B, kennen ze elkaars sterke en zwakke punten. Dit zorgt voor botsingen, maar kan, op de juiste manier ingezet, juist ook zorgen voor kracht en opbouw.

Generatie E is erg onzeker. Ze luisteren vooral en willen leren. Ze zien wel scherp dingen die anders zouden moeten of die niet functioneren. Op dit moment nemen ze die dingen echter zoals ze zijn en gaan daar op hun manier mee om. Zo zijn relaties essentieel in hun leven. Een persoonlijke relatie is voorwaarde om persoonlijke dingen te delen en niet omdat iemand in het ambt zit. Dit botst met generatie A en B. Ze geven hier echter geen ruchtbaarheid aan en gaan gewoon hun eigen gang. Ze hebben veel vragen over het geloof en lopen hier ook tegen aan. Zo willen ze bijvoorbeeld weten hoe ze hun geloof in praktijk moeten brengen. Ze willen graag van oudere generaties leren, maar wel vanuit een gelijkwaardige positie. Ze willen zichzelf kunnen zijn en een persoonlijke relatie hebben met zo'n persoon. Anders gaan ze naar vrienden of mensen die ze wel vertrouwen. Ze hebben niet zoveel met gezag. Vandaar ook de geringe waarde van het ambt. Dit botst met generatie A en B. De jongste generatie vindt daarom ook geen aansluiting bij de manier waarop bepaalde zaken in de gemeente nu geregeld zijn, zoals het huisbezoek. Generaties C en D zullen het met ze eens zijn en generatie A zal er ruimte voor geven. Het botst dus vooral met B. De jongste generatie is meer met beloften bezig dan met geboden. Zo is het geloof bijvoorbeeld iets waardoor ze eeuwig leven krijgen. Dit botst met generatie B die juist regels en gewoonten belangrijk vindt. De jongste generatie staat open voor verandering en wil hier graag aan meewerken. Zo zouden ze bijvoorbeeld willen dat er meer voor extern wordt gecollecteerd. Omdat ze echter nog erg op zoek zijn naar zichzelf en onzeker zijn, zullen ze niet zomaar tegen oudere generaties zeggen wat ze willen. Als je ze echter de ruimte zou krijgen, zouden ze dit zeker vertellen en een positieve bijdrage kunnen leveren. Ze vinden het belangrijk om authentiek te zijn; Je moet doen wat bij je past. Dit geldt ook voor de mensen uit andere generaties die met hun praten. Ze zijn daarom ook bereid om te luisteren. Als er dingen in de gemeente veranderen in een richting die niet bij hun past, zullen ze niet snel protesteren, maar gewoon niet meedoen of weggaan. Oudere generaties lopen hier tegen aan omdat ze niet weten wat er precies gebeurt. Dit kan negatief werken op de dynamiek.

Wat opvalt is hoe sterk de generaties die elkaar hebben opgevoed op elkaar lijken. Generatie A, C en E laten zich niet zo sterk horen, zijn over het algemeen bescheiden en willen graag samenwerken.

Generatie B heeft D opgevoed. Generatie B heeft gevochten voor alle rechten en vrijheden. Zij hebben hun kinderen, generatie D, dan ook leren nadenken over dingen. Ze hebben ze geleerd om te protesteren als ze het ergens niet mee eens zijn. Zowel B en D laten zich dus heel sterk horen en hebben ook een hele sterke eigen mening. Dit botst. Want hun kinderen vinden andere dingen belangrijk dan zij als ouders vinden.

Samen gevat:

Generatie A heeft over het algemeen een positieve invloed op de dynamiek. Ze willen het graag samen doen en zoeken juist de verbinding. Verschillen mogen blijven bestaan. Generatie B heeft de meeste negatieve invloed op de generatiedynamiek. Door hun kritische en behoudende houding, botsen ze met bijna alle generaties op allerlei

vlakken. En ook de leeftijdsfase waarin ze zitten werkt hier op een negatieve manier aan mee. Toch willen ze zich ontplooiën en vinden ze solidariteit belangrijk. Hier moet een mogelijkheid zitten om hun krachten positief in te zetten.

Generatie C heeft een hele positieve invloed op de dynamiek. Vooral omdat ze willen verbinden en het samen willen doen en constructief bezig zijn. Dit is sterker dan het feit dat ze hun wereld zouden willen beschermen tegen innovaties van buitenaf. Al is dat zeker iets wat negatief zou kunnen werken. Hun bescheidenheid kan ervoor zorgen dat ze hun positieve krachten niet inzetten. Ze moeten ruimte krijgen van andere generaties om zich optimaal in te kunnen zetten.

Generatie D weet heel goed wat ze wel en niet wil en laat dat ook heel sterk horen. Dit werkt negatief richting andere generaties en botst met name met B. Ze vinden het echter niet erg dat er verschillende meningen naast elkaar bestaan. Dit is positief voor de dynamiek. Daarnaast vinden ze zelfontplooiing en persoonlijk contact belangrijk. Ook dit werkt positief.

Generatie E wil graag meewerken, maar is nog onzeker. Ze weten wel haarfijn wat er zou moeten veranderen en hoe. Ze vertellen je dit echter alleen als je ze ernaar vraagt. Anders blijven ze stil, maar gaan wel hun eigen gang. Je kunt ze dus positief inzetten, maar dan moet je ze ruimte geven. Doe je dat niet, dan zullen ze gewoon verdwijnen. Dit is negatief voor de dynamiek. Want de andere generaties willen hun niet missen en hebben ze ook nodig om 'bij de tijd' te blijven.

3.4 Hoe kan deze generatiedynamiek ingezet worden?

Over het algemeen hebben de generaties in deze gemeente een positief effect op elkaar. Je ziet dat in de antwoorden op de vragen van het thema 'persoonlijk geloof'. Over het algemeen denken alle generaties hier hetzelfde over. Dat betekent dat er een positieve geloofsoverdracht is. Dit is goed om vast te houden en voor te zetten. Het is goed om dit te benoemen, te bevestigen en uit te bouwen. Er is een grote groep jeugd en daaruit kan opgemaakt worden dat de expliciete en impliciete geloofsoverdracht over het algemeen goed verloopt. (van der Heijden, 2012)

Wat zou je kunnen doen om de positieve dynamiek te bevorderen?

Friedman (2007) (bijlage I) zegt dat je de meest sterke persoon of in dit geval misschien wel generatie, eruit moet halen om veranderingen door te voeren. In dat geval zou dat generatie B zijn. Die drukt het zwaarst een stempel op de gemeenschap. Deze generatie zou dan in actie kunnen komen om in gesprek te gaan met de andere generaties. Zij kunnen helpen om de kracht van de verschillende generaties aan te boren en in te zetten. Daar hebben zij ook de macht voor.

Friedman (2007) geeft ook dat wat je nu in de jongste generaties ziet, eigenlijk al in de oudste generaties ligt. Het is voor de jongste generaties dus belangrijk om met de oudere generaties te gaan praten om te zien waar hun wortels liggen en misschien ook wel om te begrijpen waar hun problemen vandaan komen. Door hun eigen problemen te delen met de oudere generaties en met hun in gesprek te gaan, zullen ze in staat zijn om hun problemen op de juiste manier op te lossen. Om dit proces goed te laten verlopen, heb je mensen nodig die zich niet van slag laten brengen door wat anderen vinden of zeggen. Dat ze niet in de paniek schieten of mee gaan praten. Maar vooral luisteren en de ander een uitdaging geven om mee aan het werk te gaan. De leiders in de gemeente moeten dit proces stimuleren en dragen, zonder daar zelf onderdeel van te worden.

Wat je ziet is dat de oudere generaties zich zorgen maken om de jongere generaties en hun geloof. Ze komen hierdoor in actie door de jongeren van alles aan te bieden.

Hierdoor lijken zij de geïdentificeerde patiënt (dat is degene die het probleem is en heeft) zoals Friedman (2007) dat noemt. In plaats daarvan zouden ze eens naar zichzelf en naar hun eigen opvoeding moeten kijken en gaan praten met hun ouders als dat mogelijk is. Ook moeten ze de jongste generatie juist stimuleren om zelf in actie te komen. Ze uitdagingen geven en ze serieus nemen. Zodat ze aan het werk gaan en zo zichzelf kunnen differentiëren.

Veel van deze dingen sluiten aan bij wat Sabine van der Heijden (2012) zegt over intergenerationeel gemeente zijn. (Zie bijlage I) In hoofdstuk 4 van haar boek geeft Sabine van der Heijden (2012) aan hoe belangrijk het is dat de kerk een gemeenschap is waarin alle generaties hun plek en hun rol hebben en krijgen. Dit wordt ook bevestigd in de Bijbel en door de sociologie. Zij vertelt hierin wat de kracht van de intergenerationele gemeenschap is. Ze geeft hierbij aan dat je anderen nodig hebt om te gaan geloven en om te blijven geloven. Een hele kerkgemeenschap is hierbij nodig. De volgende dingen zijn hierbij volgens haar van belang:

1. Een kerk met passie voor God en voor de wereld om hen heen. Jongeren willen dat in woord en daad zien, horen en meemaken. Ze willen zien en ervaren dat Jezus werkelijk leeft en dat geloven relevant is. Het betekent dat ouderen terug moeten gaan naar de kern van hun geloof en daarvan getuigen en dat het kan zijn dat er heel wat laagjes met waarheden en tradities afgepeld moeten worden. Hierover zullen de verschillende generaties met elkaar moeten praten, maar het ook samen moeten beleven/meemaken. Het betekent ook dat verschillende generaties samen het geloof in hun omgeving praktisch maken en daar weer van vertellen.

Als er passie en liefde is voor elkaar betekent dat dat er niet alleen activiteiten zijn maar dat er ook naar elkaar wordt geluisterd, ook naar jongeren en dat ze serieus genomen worden. En dat een gemeente bereid is om dingen te veranderen als dat voor jongeren belangrijk is.

2. Kerkdiensten waarin je God en elkaar ontmoet. Dit betekent dat zoveel mogelijk alle generaties aangesproken worden in een dienst en erbij betrokken worden. Of dat er aparte groepen zijn voor verschillende leeftijden. Aangepast op wat zij nodig hebben. Of dat er ruimte is voor diensten voor bepaalde doelgroepen.

3. Kleine gemeenschappen waarin je geliefd wordt. We hebben behoefte aan betrouwbare relaties waarin we veilig zijn en waarin we iets voor anderen kunnen betekenen. De liefde voor God en voor elkaar kan het beste gestalte krijgen in kleine gemeenschappen. Het zou goed zijn als verschillende generaties en gezinnen elkaar hierin zouden ontmoeten waardoor mensen van verschillende generaties elkaar tot steun kunnen zijn, elkaar beter begrijpen en samen groeien in het geloof.

4. Kleine werkgemeenschappen (taakgroepen) waarin je mede verantwoordelijk bent. Er zijn in de kerk ook allerlei taakgroepen die activiteiten organiseren. Het zou goed zijn om jongeren hier ook bij in te zetten. Zodat je het met verschillende generaties samen doet. Hierdoor worden jongeren erkend en kunnen ze groeien in hun gaven en talenten. De rest van de gemeente heeft hier ook baat bij.

Dit sluit aan bij wat de schrijvers van Jong (2010) (bijlage I) 'verbindende socialisatie' noemen. De kern hiervan is dat jongeren autoriteit van volwassenen en van een gemeenschap nodig hebben om tot een levend en volwassen geloof te komen: levende representaties van een specifieke religieuze traditie. Deze mensen moeten authentiek participeren in het leven van jongeren en metterdaad laten zien wat het leven als gelovige betekent. Dit betekent dus ontmoeting tussen verschillende generaties. In het gezamenlijk optrekken biedt de oudere de jongere houvast in de geloofsontwikkeling door wie hij of zijn is voor die jongere. Ook bieden ze houvast bij het plaatsen en verwerken van de verschillende indrukken, opvattingen en belevingen ten aanzien van het geloof en de praktijk van het christen zijn die zij opdoen in allerlei

gemeenschappen. Zo ben je als gemeenschap van verschillende generaties sterk met elkaar verbonden.

Jongeren hebben behoefte aan volwassenen die belichamen wat het goede leven zou moeten zijn. Ook in de kerk. Het scharnierpunt van alle socialisatie zou de persoonlijke verbinding van jong met oud, de werkelijke ontmoeting tussen die twee, kunnen zijn. De kerk kan een plek zijn waar jongeren een oudere generatie van aansprekende en aanspreekbare christenen kunnen zijn. Het perspectief van verbindende socialisatie doet niets minder dan een moreel appel op de volwassenen in de kerk om aansprekend en aanspreekbaar aanwezig te zijn voor jongeren, die bezig zijn zich moreel te ontwikkelen.

De schrijvers van *Geloofwaardig opvoeden* (2006) (bijlage I) geven aan dat er steeds meer behoefte is aan discipline en structuur in de opvoeding en dat de kerk hierin een goede rol zou kunnen spelen. Iedereen die met kinderen omgaat, heeft een zekere opvoedende invloed op hen. In opvoeding geef je ook richting aan de kinderen. De gemeenschap van christenen heeft de taak om deze richting te verwoorden en uit te dragen.

Een christen heeft de taak en de roeping om de gevallen schepping weer richting te geven in overeenstemming met Gods ordeningen als manifestaties van vergeving en herschepping.

Een mens is hierbij een religieus wezen en is in waarde gelijk aan zijn opvoeder. Je hebt een subject-subject relatie. Ieder mens heeft een roeping ten aanzien van zijn Maker. Die kan alleen worden volbracht in een persoonlijke relatie met de levende God. Het is belangrijk dat ouders en andere volwassenen hun geloof voorleven en erover praten en er uitleg over geven. Zo stimuleren ze de levensbeschouwelijke identiteit van hun kinderen. Zij kunnen hun kinderen het geloof niet geven maar ze wel stimuleren en bevestigen in hun zoektocht naar datgene of Diegene die belangrijk is in hun leven.

Generatie C wil graag samenbinden en de generaties D en E willen ook graag samenwerken. Dit vormt een goede basis om vorm te geven aan dit proces. Bontekoning (2010) geeft aan dat de twee volgende punten hierbij van belang zijn.

'1. open en directe communicatie over de opvattingen en waarden die de basis vormen van de verschillen.

2. het respecteren van diversiteit en het zien en benutten van diversiteit als mogelijkheid om het (samen) werken te verbeteren.' (Bontekoning, 2010, 145)

Het eerste zorgt ervoor dat de verborgen verschillen bewust worden gemaakt en het tweede zorgt voor een perspectief van waaruit verschillen kunnen worden benut in het werk.

Bontekoning (2010) geeft aan dat er drie factoren een rol spelen bij het overwinnen van negatieve effecten van generatieverschillen: elkaar begrijpen, elkaar accepteren en elkaar vergeven. Als mensen elkaars waarden en onderliggende beweegredenen beter begrijpen, gaat de communicatie vaak beter. Het zorgt ervoor dat vooroordelen en spanningen tussen mensen voorkomen worden. Hij zegt daarover het volgende:

'Vergeving is een manier om het conflict op te lossen en dat vergt volgens hem drie stappen:

- (opnieuw) open staan voor de ander, voor diens beleving, waarden en beweegredenen;

- helder communiceren over eigen gevoelens, waarden en beweegredenen;

- de ander laten voelen en weten dat je het conflict echt wilt oplossen en aangeven dat je samen wilt verkennen wat daarvoor de beste weg is.' (Bontekoning, 2010, 147)

Dit kan gebruikt worden om de negatieve effecten van de generatieverschillen die er al binnen de gemeente spelen om te zetten in een positief effect.

Als we kijken naar de Piramide van Bateson (bijlage 1, afbeelding 1) en vervolgens naar de gesprekken van de generaties, wordt er op dit moment vooral gecommuniceerd op het niveau van **vaardigheden*: hoe ze een huisbezoek kunnen invullen, hoe ze diaconaat kunnen doen en van **overtuigingen; waarden en normen*: de verschillende generaties geven aan waarom het voor hun belangrijk is, vanuit hun waarden en normen dat er huisbezoek is en waarom dat belangrijk is en waarom het diaconaat op een bepaalde manier is ingevuld of ingevuld zou moeten worden of waarom er respect zou moeten zijn voor de dominee, enzovoort. Om nader tot elkaar te komen op bepaalde vlakken, zou het goed zijn om te communiceren op het niveau van spiritualiteit en identiteit. Juist ook omdat dit een geloofsgemeenschap is. Ook blijkt uit het onderzoek dat de generaties het over het eerste thema; '*persoonlijk geloof*' eigenlijk allemaal wel eens zijn. Tegelijk zijn hier ook verschillen in, maar dan vooral op het vlak van hoe ze het beleven en hoe ze het uit zouden werken; Jezus is mijn vriend of Hij is mijn Redder. Of: huisbezoek met leeftijdgenoten of huisbezoek met het gezin. Huisbezoek van ouderling en diaken of van mensen met wie je een persoonlijke relatie hebt. Het zou goed zijn om te praten over waarom iemand dat zo beleeft en hoe iemand het in zou willen vullen, maar pas nadat er gesproken is over de kern: Wat geloof ik en wie ben ik of mag ik zijn van daaruit. Op die manier wordt er gecommuniceerd op de diepere lagen waardoor de generaties elkaar beter zullen gaan begrijpen en hierdoor ook meer ruimte en begrip voor elkaar zullen opbrengen. Dit sluit aan bij wat Sabine van der Heijden (2012) benoemt als een kerk met passie voor God en voor de wereld. Wat is de essentie van je geloof? En dat je daarover praat met elkaar en daarvan getuigt in je daden.

Bontekoning (2010) geeft aan dat het goed werkt als groepen via video terug zien hoe het samenwerkingsproces liep. Meestal helpt dat om in te zien waar het mis ging. Hij geeft ook aan dat alle generaties bereid zijn om samen te werken maar vaak gewoon niet goed weten hoe.

Hoofdstuk 4 Conclusies

4.1 Inleiding

De hoofdvraag van dit onderzoek luidde als volgt:

Hoe denken (of: 'spreken') vijf generaties in de leeftijd van 18 tot 83 jaar, anno 2013, uit de CGK Aalten over drie verschillende geloofsthema's en wat betekent dat, vanuit de theorie, voor de generatiedynamiek, en hoe zou deze generatiedynamiek (met positieve en negatieve effecten) ingezet kunnen worden op weg naar groei en/of ontwikkeling van de gemeente?

Daarbij zijn de onderstaand 3 deelvragen leidend geweest:

1. Hoe worden drie dezelfde geloofsthema's, die elk worden vertegenwoordigd door twee vragen en die door de kerkenraad zijn vastgesteld, vanuit de verschillende generaties beantwoord?
2. Welke betekenis hebben, gezien vanuit de theorie, de antwoorden, die de verschillende generaties op deze vragen geven, voor de dynamiek die binnen de gemeente speelt?
3. Hoe zou, de onder deelvraag 2 omschreven generatiedynamiek (met positieve en negatieve effecten) ingezet kunnen worden op weg naar groei en/of ontwikkeling van de gemeente?

In de volgende paragrafen wordt een samenvattend antwoord op deze deelvragen gegeven. Voor de uitgebreide resultaten per deelvraag, met de daarbij sprekende voorbeelden en citaten, verwijzen we u naar het vorige hoofdstuk.

Naast het antwoord op de 3 deelvragen, zal er naar aanleiding van de uitkomsten ook een uitspraak gedaan worden of dit onderzoek een eerste input kan zijn voor het ontwikkelen van een methode waarmee generatiedynamiek binnen kerken onderzocht kan worden.

4.2 Drie geloofsthema's

We zullen per thema de resultaten bekijken en daaruit de conclusies trekken. De drie thema's zijn de volgende: 1. Persoonlijk geloof. 2. Huisbezoek 3. Diaconaat. We zullen ze ook in deze volgorde bespreken. Onder elke thema zijn twee vragen gesteld. Die zullen ook beide in de conclusies terug komen.

Persoonlijk geloof

De verschillende generaties denken grotendeels hetzelfde over de vraag wat geloof voor hen is. Dit betekent dat er een goede geloofsoverdracht is. Voor elke generatie is het geloof onmisbaar. De achterliggende overtuigingen zijn gelijk; geloof is een houvast, zekerheid en leiding in dit leven en hierna.

Er zijn een aantal verschillen. Sommige antwoorden worden alleen door bepaalde generaties genoemd. Dit kan aangeven hoe belangrijk het voor die generatie is maar het kan ook zijn dat het bij de andere generaties door andere oorzaken niet boven is gekomen.

De meeste verschillen hebben met hun leeftijdsfase te maken.

Uit de antwoorden blijkt dat naarmate de generatie ouder is, ze zekerder zijn van hun geloof en een sterker geloofsvertrouwen hebben. Dit lijkt logisch en is waarschijnlijk te verklaren door het feit dat ze dichter bij de dood staan en meer ervaring hebben.

Hoe jonger de generatie, hoe meer de geloofsthema's te maken hebben met het leven nu en de dingen waar ze nu tegenaan lopen en hulp bij zoeken. Er worden weinig dezelfde geloofsthema's genoemd. Dat komt grotendeels door de leeftijdsfase waarin elke generatie zit. Dit bepaald wat ze bezighoudt in het geloof. Omdat ze allemaal in een andere leeftijdsfase zitten, kunnen ze elkaar hierin ook heel goed helpen en tot steun zijn.

Huisbezoek

Alle generaties willen wel praten over hun geloof. Er is een verschil tussen praten over je geloof binnen of buiten de gemeente. Alle generaties worstelen met hoe ze buiten de gemeente over hun geloof kunnen praten. De oudere generaties vinden het lastig omdat er vaak geen openheid is en ze hun geloof niet willen opdringen. Hoe jonger de generatie is hoe relatiever waarheid is en er niet maar één waarheid is en hoe meer vragen ze over het geloof hebben. Vragen waar ze geen goed antwoord op weten en wat hen belemmert in getuigen. Daarom getuigen ze liever met daden. Naarmate de generatie ouder is, vinden ze het gemakkelijker om met gelijkgestemden over hun geloof te praten.

Naar mate de generatie jonger is, hoe logischer ze het vinden dat mensen aan hun gedrag moeten kunnen zien dat ze christen zijn. Alleen generatie B wil dat laten zien door principiële keuzes. De andere generaties door hun leefwijze. Dit botst.

Het huisbezoek wordt door de meesten niet als plek gezien om over je geloof te praten. Alle generaties vinden het idee van een huisbezoek goed. Alle generaties vinden dat er meer tijd voor een huisbezoek moet zijn. Alle generaties geven er een andere invulling aan. Naarmate de generatie jonger is, vinden ze het individu en persoonlijke relaties belangrijker. Dit geldt voor relaties met familie en vrienden maar ook met ouderlingen, diakenen, de dominee en God of Jezus. Hoe jonger de generatie hoe meer ze vinden dat het huisbezoek op hun persoonlijk afgestemd moet zijn want er is niet maar één manier is om dingen te doen. Er zijn verschillende manieren en je moet die manier kiezen die het beste bij je past. De oudste generatie vindt dat op het huisbezoek niet meer de levensvragen worden gesteld en het aan waarde heeft ingeboet.

Het huisbezoek functioneert naar niemands tevredenheid. Het botst tussen alle generaties op het punt van doel, vorm en inhoud.

Diaconaat

Bij het thema *Diaconaat* zijn de generaties het grotendeels eens met elkaar.

Alle generaties vinden het belangrijk. Hoe ouder de generatie, hoe stelliger ze zijn dat geloof niet zonder daden kan. Beleving is belangrijker naarmate de generatie jonger is. Goed is wat goed voelt en niet wat volgens de regels goed is. Hoe jonger de generatie hoe meer ze verlangen om diaconaat vanuit hun hart te doen en hoe meer ze worstelen met dat het soms gewoon moet, ook als je geen zin hebt. Hoe jonger de generatie hoe sterker de overtuiging dat diaconaat dé manier van getuigen naar de buitenwereld is. Hoe jonger de generatie, hoe meer keuzemogelijkheden ze hebben en hoe meer moeite ze hebben met het maken van keuzes. Ze worden hier ook onzeker van.

De oudere generaties betrekken de jongere generaties niet genoeg bij diaconaat en leven het, door tijdgebrek, onvoldoende voor. Hierdoor houden de jongeren zich afzijdig en weten ze niet goed hoe ze het in praktijk moeten brengen terwijl ze dat wel willen. De punten van verschil zitten vooral op het gebied van: wie doet wat en wanneer en wat is het doel precies van diaconaat en hoe voer je het uit? Met welke motivatie doe je dat? Dit zijn punten die op dit moment wrijving kunnen geven. De overeenkomsten zijn echter sterk genoeg om als basis te dienen voor gesprek.

4.3 Dynamiek binnen de gemeente

Als we kijken naar de resultaten van deelvraag 1 en dat vergelijken met de theorie, komen we tot de volgende conclusies over de dynamiek die binnen de gemeente speelt:

Generatie A heeft over het algemeen een positieve invloed op de dynamiek. Ze willen het graag samen doen en zoeken juist de verbinding. Verschillen mogen van deze generatie blijven bestaan.

Generatie B heeft de meeste negatieve invloed op de generatiedynamiek. Door hun kritische en behoudende houding, botsen ze met bijna alle generaties op verschillende vlakken; zoals huisbezoek en diaconaat. De leeftijdsfase waarin generatie B zit, versterkt dit proces. Omdat generatie B zich wil ontplooien en solidariteit belangrijk vindt, zit op deze punten de mogelijkheid om hun kracht positief in te zetten.

Generatie C heeft een positieve invloed op de dynamiek omdat ze alle generaties met elkaar willen verbinden. Ze willen dingen graag samen doen en ze zijn constructief. Ze begrijpen zowel de oudere als de jongere generaties. Hierdoor zijn ze in staat tot positieve verbinding. De kracht om te verbinden is sterker dan het feit dat ze hun wereld zouden willen beschermen tegen innovaties van buitenaf. Hun bescheidenheid kan er echter voor zorgen dat ze hun positieve krachten niet inzetten. Als ze geen ruimte krijgen van andere generaties om zich optimaal in te kunnen zetten, zullen ze dat niet doen. Dit werkt negatief op de dynamiek.

Generatie D heeft een sterke mening en laat dat ook horen. Dit kan negatief richting andere generaties werken. Het botst met name met B omdat die ook heel zeker van zichzelf zijn, maar een andere mening hebben. De generaties die bescheiden zijn; zoals A, C en E, zullen zich terug trekken als D zo stellig is. Dit werkt negatief op de dynamiek. Generatie D vindt het niet erg dat er verschillende meningen naast elkaar bestaan. Hierdoor geven ze ruimte aan de meningen van andere generaties, hoe stellig ze zelf ook zijn. Dit is positief voor de dynamiek. Ze vinden zelfontplooiing en persoonlijk contact belangrijk. Dit zorgt voor een positieve dynamiek.

Generatie E wil graag meewerken, maar is nog onzeker. Ze weten haarfijn wat er zou moeten veranderen en hoe. Ze vertellen je dit echter alleen als je ze ernaar vraagt. Anders blijven ze stil en gaan hun eigen gang. Ze kunnen een positieve invloed hebben op de dynamiek als je ze de ruimte geeft en ze inzet. Als je dat niet doet, zullen ze gewoon verdwijnen en dat werkt negatief op de dynamiek. Generatie E weet als beste welke dingen er in deze tijd actueel zijn en zouden moeten/kunnen veranderen om 'bij de tijd' te blijven. De andere generaties willen hun niet missen en hebben ze nodig om mee te gaan met de tijd.

Om alle generaties met elkaar te verbinden is de inzet van A, C en E hard nodig. Ze zijn bescheiden maar hebben wel de verbindende krachten in zich als generaties. Generatie B zal hen hiervoor de ruimte moeten geven en generatie D zal duidelijker moeten maken dat ze het niet erg vinden dat er verschillende meningen zijn en dat ze graag samen op willen trekken. Ook zullen ze vaker en beter moeten luisteren naar de andere generaties in plaats van direct heel stellig hun mening te deponeren en te verdedigen. Om dit voor elkaar te krijgen, is het nodig dat alle generaties inzien wat het hun oplevert om op deze manier samen te werken. Omdat er zoveel jeugd binnen de gemeente is, vindt generatie E op de één of andere manier wel haar plek.

4.4 Inzet dynamiek voor groei gemeente.

De generaties hebben over het algemeen een positieve invloed op elkaar en er is een goede geloofsoverdracht. Dat blijkt uit de gegeven antwoorden bij het thema 'Persoonlijk geloof'. De manier waarop het geloof nu wordt overgedragen is dus positief en zou verder uitgebouwd kunnen worden. Daarnaast komen er verschillende knelpunten naar

boven. Deze hebben deels te maken met de leeftijdsfase waarin een generatie zich bevindt, met de postmoderne tijd en met de generatiekenmerken. Er speelt in elk geval een negatieve dynamiek op het alle gebieden die onderzocht zijn. Op het gebied van huisbezoek en diaconaat komt deze dynamiek het sterkst naar voren. Hoe zou je de generatiedynamiek die nu speelt in kunnen zetten tot groei van de gemeente? Een antwoord op die vraag mond uit in aanbevelingen. Die aanbevelingen worden in het volgende hoofdstuk gedaan.

4.5 Een eerste input voor het ontwikkelen van een methode

Dit onderzoek geeft wel een eerste input voor een methode om generatiedynamiek binnen kerkelijke gemeenten te onderzoeken. Als is het maar een klein beetje. Uit het onderzoek komen de generatieverschillen duidelijk naar voren en daarmee ook een stuk van de generatiedynamiek. Er spelen echter ook andere factoren mee: zoals de levensfase waarin mensen leven en de invloed van de postmoderne tijd. In een vervolg onderzoek is het misschien mogelijk om die andere factoren te isoleren om zo nog specifieker in te zoomen op de generatieverschillen en de dynamiek die daardoor ontstaat. In dit onderzoek spelen al die factoren mee. Vanuit de thema's die besproken zijn, kan wat gezegd worden over de generatiedynamiek die er speelt. Dit is wel bekeken vanuit de literatuur en niet vanuit de dynamiek die er nu speelt. In een vervolg onderzoek zou er ook gekeken kunnen worden naar de bestaande dynamiek om die als uitgangspunt te nemen.

Hoofdstuk 5 Aanbevelingen

Er is gekeken naar de vraag hoe de gevonden dynamiek ingezet kan worden tot groei en opbouw van de gemeente. Daarnaast is er de vraag of dit onderzoek een eerste input kan zijn voor het ontwikkelen van een methode waarmee generatiedynamiek binnen de kerken onderzocht kan worden.

Vanuit de conclusies komen we tot de volgende aanbevelingen om de dynamiek in te zetten tot groei en opbouw van de gemeente:

Aanbeveling 1

Zet generatie B in om de krachten van de verschillende generaties in de gemeente tot hun recht te laten komen.

Generatie B heeft de meest negatieve invloed op de generatiedynamiek maar zij zijn ook degene die de meeste macht en mogelijkheden hebben om veranderingen in de gemeente te bewerkstelligen. Ze zitten namelijk in de fase van het besturen. Het zou goed zijn om deze generatie aan te spreken op hun positieve krachten, namelijk zelfontplooiing en solidariteit, om die in te zetten ten behoeve van alle generaties. Als dit gebeurt, zullen de positieve krachten van de andere generaties worden versterkt en hiermee zal de hele dynamiek positief worden versterkt.

Aanbeveling 2

Er wordt aanbevolen om groepen te vormen waarin alle generaties vertegenwoordigd zijn. Die groepen wordt aangeraden om met elkaar in gesprek te gaan over de punten waarop ze met elkaar van mening verschillen.

Voor ze met elkaar gaan praten over de punten waarop ze met elkaar van mening verschillen, wordt aangeraden dat ze eerst met elkaar delen wat de kern van hun geloof is. Wat geloven ze en wie mogen ze van daaruit zijn. Vanuit de Piramide van Bateson bekeken, zit dit op het niveau van *spiritualiteit* en *identiteit*. Pas van daaruit kunnen ze goed met elkaar praten over de verschillen. Om dit proces goed te laten verlopen, heb je mensen nodig die zich niet van slag laten brengen door wat anderen vinden of zeggen. Ze moeten vooral luisteren en de ander een uitdaging geven om mee aan het werk te gaan. De leiders in de gemeente wordt aangeraden dit proces te stimuleren en te dragen, zonder daar zelf onderdeel van te worden. Om dit in goede banen te leiden, zijn de volgende voorwaarden van belang:

'1. open en directe communicatie over de opvattingen en waarden die de basis vormen van de verschillen.

2. het respecteren van diversiteit en het zien en benutten van diversiteit als mogelijkheid om het (samen) werken te verbeteren.' (Bontekoning, 2010, 145)

Het eerste zorgt ervoor dat mensen zich bewust worden van de verborgen verschillen en het tweede zorgt voor een perspectief van waaruit verschillen kunnen worden benut in de praktijk. Dit zorgt ervoor dat de generaties echt samen gaan werken en de gemeente meer als éénheid gaat functioneren. Het zorgt er ook voor dat nieuwe generaties bijna vanzelf in dit proces betrokken zullen worden.

Aanbeveling 3

Om ervoor te zorgen dat de oudere generaties zelf begrijpen waarom ze bepaalde meningen en ideeën hebben, is het goed dat ze (indien mogelijk) in gesprek gaan met hun eigen ouders en terug kijken naar hun eigen jeugd.

Hierdoor zullen ze begrijpen waar hun ideeën en meningen vandaan komen en zullen ze

vanzelf meer ruimte gaan creëren voor de ideeën en meningen van andere generaties. Dit bevordert het samenwerkingsproces en de eenheid binnen de gemeente.

Aanbeveling 4

Aanbevolen wordt om jongeren in te schakelen op allerlei taakgebieden en ze ook een stuk verantwoordelijkheid te laten dragen hierin. Er wordt aangeraden om naar ze te luisteren en ze serieus te nemen. Het zou goed zijn als ze in gesprek gaan met de ouderen in de gemeente over de problemen waar ze tegen aanlopen om zo te begrijpen waar de wortels liggen om het vervolgens zelf op te kunnen lossen.

Hierdoor worden de jongeren als vanzelf onderdeel van het grote geheel. Zij staan midden in de 'nieuwe' tijd en weten welke dingen in deze tijd van belang zijn. Zij kunnen helpen om ervoor te zorgen dat de gemeente ook 'bij de tijd' blijft en daardoor voor jeugd maar ook voor mensen buiten de gemeente aantrekkelijk blijft. Verschillende 'problemen' waar de andere generaties ook tegen aan lopen; zoals bijvoorbeeld dat ze een persoonlijke relatie willen met iemand voor ze over hun problemen praten, komen in hun generatie het sterkst tot uiting. Door naar ze te luisteren en ze ook te laten meedenken in de oplossing, kan je dus meerdere generaties 'helpen' en met elkaar verbinden. Door in gesprek te gaan met de ouderen, leren ze wie ze zijn, waar ze vandaan komen en waarom ze vinden wat ze vinden. Of waarom ze tegen bepaalde problemen aanlopen. Door die te bespreken met de ouderen, leggen ze en de basis voor gezamenlijke groei en ze leren hoe ze hun problemen op de juiste manier op kunnen lossen. Er is direct een positieve verbinding gelegd met de andere generaties.

Aanbeveling 5

Bij de invulling van een eredienst of viering wordt aangeraden om zoveel mogelijk generaties te betrekken.

De eredienst is een plaats en een moment om God te ontmoeten. Niet alleen als ouderen, maar juist ook als jongeren of kinderen. Het is dus een uitdaging om de eredienst inderdaad een plaats en een moment te laten zijn waar alle generaties God kunnen ontmoeten. Dit kan door bepaalde onderdelen door verschillende generaties te laten invullen. Zoals de keuze in liederen, de vorm van de eredienst, enz. Het kan ook door een doelgroep-dienst of een thema-dienst. Maar het kan ook doordat de verschillende generatiegroepen op dezelfde tijd op een andere plek samen komen. Zodat ieder op zijn eigen manier wordt aangesproken. Dit is echt een uitdaging voor een gemeente.

Aanbeveling 6

Er wordt aangeraden om kleine gemeenschappen te vormen waarin verschillende generaties vertegenwoordigd zijn en waarin jong en oud samen optrekken.

De liefde voor God en voor elkaar kan het beste gestalte krijgen in kleine gemeenschappen. Het zou goed zijn als verschillende generaties en gezinnen elkaar hierin zouden ontmoeten waardoor mensen van verschillende generaties elkaar tot steun kunnen zijn, elkaar beter begrijpen en samen groeien in het geloof. In kleine gemeenschappen ben je op elkaar aangewezen en kan je elkaar helpen en van elkaar leren. Het komt ook tegemoet aan de vraag van verschillende generaties; ze willen een persoonlijke relatie met iemand voor ze echte problemen of andere persoonlijke dingen met elkaar delen. Zo'n kleine gemeenschap kan zo'n plek zijn. Het is ook overzichtelijk omdat het een kleine groep is. In het gezamenlijk optrekken biedt de oudere de jongere houvast in de geloofsontwikkeling door wie hij of zijn is voor die jongere. Ouderen bieden ook een houvast bij het plaatsen en verwerken van de verschillende indrukken,

opvattingen en belevingen ten aanzien van het geloof en de praktijk van het christen zijn die jongeren opdoen in allerlei gemeenschappen. Zo ben je als gemeenschap van verschillende generaties sterk met elkaar verbonden.

Aanbeveling 7

Er wordt aanbevolen dat generaties samen het geloof praktisch uitdragen en daarvan getuigen.

Door samen het geloof praktisch te maken, leren de jongere generaties meteen van de oudere generaties hoe je dat doet. In het onderzoek bleek hier namelijk nog veel onzekerheid over. Ook kunnen de oudere generaties direct laten horen en zien waarom ze het doen. Zo kunnen ze getuigen richting de jongeren. De jongeren zien en beleven een levend geloof bij de oudere generaties. Dit helpt hun bij hun geloofsgroei. Zowel in woord als daad. Juist omdat het voor de jongere generaties ook zo belangrijk is om het geloof mee te maken. Om te ervaren waarom Jezus relevant is voor hun leven. Door vervolgens weer samen richting anderen te vertellen en te getuigen van wat je samen hebt gedaan, versterk je het geloof, maar ook het onderlinge begrip en de verbinding tussen de generaties. Zo ontstaat er groei in het geloof en meer eenheid in de gemeente.

Aanbeveling 8

Het zou goed zijn om een soortgelijk onderzoek te doen in andere kerkelijke gemeenten.

Op die manier kan er gekeken worden of dit inderdaad een goede methode is om de generatiedynamiek binnen kerken te onderzoeken.

Aanbeveling 9

Het zou goed zijn om voor verder onderzoek de generatieverschillen die gevonden zijn, onder begeleiding te bespreken in groepen waarin alle generaties vertegenwoordigd zijn. Dit zou kunnen worden uitgevoerd door delen van het beeldmateriaal te gebruiken voor de gesprekken. Deze gesprekken zouden ook weer opgenomen moeten worden door beeld- en geluidsmateriaal zodat dit later geanalyseerd kan worden. Hierdoor zou je een nog beter beeld kunnen krijgen van de generatiedynamiek die er binnen deze gemeente speelt. Ook zou je de verschillende generaties kunnen laten zien wat er gebeurt door ze naar hun zelf en hun eigen reacties te laten kijken. Bontekoning (2010) geeft aan dat dit helpt bij de bewustwording en de gedragsverandering van de generaties.

Literatuur

Bontekoning, Aart C. (2010). *Het generatieraadsel. Ontdek de kracht van generaties*. Amsterdam: Mediawerf.

Frieman, Edwin H. (2007). *Van geslacht op geslacht. Systeemprocessen in kerk en synagoge*. Oude kerk aan de IJssel: Ekklesia.

Heijden, Sabine. van der, (2012). *Kerk voor een nieuwe generatie. Zoeken naar een kerk waarin jongeren geloven*. Heerenveen: Medema

Horst, dr. W. ter, (1995) *Wijs me de weg!, Mogelijkheden voor een christelijke opvoeding in een post-christelijke samenleving*. Kampen: Kok.

Kock, Jos, de., Meester-van Laar, Anneke., Roeland, Johan., Vos, Pieter. (2010). *Jong. Mores en sores van jongeren van nu*. Amsterdam: Buijten & Schipperheijn.

Laar-Jochsensen, Tirza. van., Praamsma, Jan Marten., Gerkema-Mudde, Judith., Koers, Coroline. e.a. (2006) *Geloofwaardig opvoeden. Op zoek naar richting en ruimte*. Barneveld: De Vuurbaak.

Schweitzer, Friedrich. (2006). *Het leven is niet meer als vroeger. De postmoderne levensloop als uitdaging voor kerk en theologie*. Kampen: Kok.

Spangenberg, Frits & Lampert, Martijn, (2009). *De grenzeloze generatie, en de eeuwige jeugd van hun opvoeders*. Amsterdam: Nieuw Amsterdam.

Bijlagen

Bijlage I

Gebruikte literatuur

Sabine van der Heijden (2012)

Kerk voor een nieuwe generatie

Hoofdstuk 1:

Hoewel goed jeugdwerk erg belangrijk is, is het slechts één van de factoren die essentieel zijn voor jongeren om te blijven of gaan geloven. Minstens net zo belangrijk zijn het gezin waarin de jongere opgroeit, en de gemeente als geheel.

Er zijn drie mentaliteiten die we terugzien in de manier waarop kerken hun gemeente zijn en jeugdwerk vormgeven. Elke mentaliteit heeft een andere houding ten opzichte van de cultuur en van de manier van communiceren tussen generaties.

1.0: Bij 1.0 staan kerk en (jongeren)cultuur tegenover elkaar: 'de wereld' is slecht en we moeten jongeren leren om 'geheel anders' te zijn. Het accent ligt daarbij op kennisoverdracht. En jongeren worden sterk gestimuleerd om in de 'veilige' kerk te blijven.

2.0: De kerk staat positief tegenover de cultuur. Ze gebruikt die om zowel kerkelijke als buitenkerkelijke jongeren met het evangelie te bereiken.

3.0: kerken en groepen die de postmoderne mentaliteit als uitgangspunt nemen. Ze werken vanuit de natuurlijke netwerken waarin mensen functioneren. Ze willen het christen-zijn binnen die netwerken stimuleren. Relaties en authenticiteit is belangrijk.

Hoofdstuk 2

Sabine van der Heijden geeft aan dat generatie E langzamerhand zijn eigen keuzes begint te maken. Ze hebben echter zoveel keuzemogelijkheden dat veel keuzes nog worden uitgesteld. Ze maken de keuzes ook niet meer tegelijk, maar wanneer het hun uitkomt. Ook de keuze voor het geloof. Ze zijn heel erg bezig met de toekomst van hun leven hier op aarde. Daar speelt het geloof ook vooral een rol in. Bij de keuzes die ze daarin moeten maken. Vrienden zijn het belangrijkste referentiekader en ook het belangrijkste in hun leven.

Ze zijn erg op zoek naar hun identiteit. "Wie ben ik?" Ze zijn daardoor ook erg onzeker over het geloof.

Ze zijn ook aan het uitzoeken wat ze doen omdat het zo aangeleerd is en wat ze doen omdat ze dat zelf vinden.

Voor generatie E is echtheid belangrijk. Ook in de kerk.

Zijn sneller, slimmer, socialer

Grenzeloze Generatie: grenzeloos, egoïstisch, asociaal, hedonistisch, stuurloos en onverschillig ten opzichte van anderen en de samenleving. Gericht op uiterlijkheden en kicks. Escapisme.

Moeten zich niet vervelen in de kerk. Zijn niet sterk gebonden aan een kerkgenootschap. Ze stellen intellectuele vragen bij hun geloof. Komen in aanraking met allerlei stromingen en andersgelovigen en krijgen vragen waar ze geen antwoord op weten. Vaak

te weinig bijbelkennis meegekregen om die vragen te kunnen beantwoorden. Hebben mensen nodig bij wie ze met hun vragen terecht kunnen en die zelf voldoende bagage hebben om hen te helpen. Ze willen ook vooral ervaren dat God van hen houdt. Ze hebben vaak goede relaties met ouders en vrienden. Door alles wat ze materieel hebben, hebben ze niet echt een 'gat' in hun leven dat het geloof zou moeten vullen. Gaan naar de kerk om vrienden te ontmoeten en geloven omdat vrienden dat doen. Opgegroeid met het beeld dat God van hen houdt en hen bevestigt in wie ze zijn. God is niet streng maar genadig. Meer met beloften bezig dan met geboden.

Meestal zeggen ze wat ze niet doen in plaats van wat ze wel doen.

Hoofdstuk 3

Impliciete geloofsoverdracht: het gaat om hoe je leeft. Hierbij is het gezinsklimaat, de opvoedingsstijl, de communicatiestijl en het leven vanuit je geloof van belang.

Expliciete geloofsoverdracht: geloof gestalte geven in je gezin. Door bidden en bijbel lezen, het vieren van christelijke feestdagen, samen naar de kerk, theologiseren met kinderen, bidden voor kinderen en jongeren en het creëren van een positieve omgeving.

Hoe kan de kerk ouders ondersteunen in een goede geloofsopvoeding?

1.0: Door het aanbieden van cursussen waarin ouders leren hoe ze gestalte kunnen geven aan hun geloofsopvoeding. Hierbij gaat het om kennisoverdracht.

2.0: Door cursussen waarbij het gaat om het uitwisselen van onderlinge kennis en ervaring.

Gewone opvoedcursussen en huwelijkscatechese en doopcatechese.

3.0: In deze visie staat het gezin centraal en biedt de kerk een netwerk dat erop gericht is het gezin op allerlei manieren te ondersteunen. Dit begint al als ze verkering krijgen. Ze worden persoonlijk benaderd om mee te doen aan de pre-marriage course. En in elke fase; huwelijk, kinderen, enz, worden ze weer aangesproken en begeleidt. Zo worden ze overal bij betrokken en is geloofsopvoeding iets van de hele gemeente. Ze vormen ook gezinsnetwerken die weer een positieve invloed uitoefenen op de omgeving en christenen en niet-christenen met elkaar in contact brengen.

Hoofdstuk 4

De kracht van een intergenerationele gemeenschap

De tweede plek waar waar kinderen en jongeren leren geloven is de kerk als unieke plek waar de verschillende generaties God en elkaar ontmoeten. Wanneer jongeren van hun ouders leren geloven maar zich niet thuis voelen in de kerk, is de kans groot dat ze die kerk alsnog verlaten. We weten echter, zowel uit de sociologie als uit de Bijbel, dat je anderen nodig hebt en dat het zonder geloofsgemeenschap erg moeilijk is om het geloof op jouw beurt aan je kinderen over te dragen. Om te leren geloven hebben jongeren niet alleen een gelovig gezin en sterk jeugdwerk nodig, maar een hele kerkgemeenschap.

1. De basis: een kerk met passie

Jongeren willen merken dat we zelf geraakt zijn door Gods passie voor ons. Ze willen zien en ervaren dat Jezus werkelijk leeft en dat geloven echt relevant is. Ze willen passie voor God zien in de kerk. Volwassenen moeten zich afvragen wat geloven en kerk-zijn voor henzelf de moeite waard maakt en hoe hun eigen beeld van God zich kan vernieuwen, zodat ze er opnieuw door geraakt worden.

Eerlijkheid is heel belangrijk. Het betekent dat je teruggaat naar de kern. Dat kan betekenen dat er heel wat laagjes met waarheden en tradities afgepeld moeten worden. Hopelijk ontdek je uiteindelijk wel de grote schatten die in de Bijbel en de traditie van

de kerk verborgen liggen.

Passie voor jongeren

De kerk is bedoeld als een gemeenschap van mensen die elkaar liefhebben. In de praktijk krijgt die liefde heel concreet gestalte in echte aandacht voor, en interesse in elkaar, in samen plezier maken en voor elkaar zorgen. Dit willen jongeren ook ervaren. Een kerk met passie voor jongeren is een kerk die niet alleen activiteiten voor jongeren organiseert, maar ook naar jongeren luistert en serieus neemt wat zij zeggen. Dat betekent dat ze ook bereid is om bepaalde dingen te veranderen als dat voor jongeren belangrijk is. Je moet proberen te onderscheiden wanneer het gaat om 'puberaal' schoppen en wanneer jongeren zaken aan de orde stellen die écht anders kunnen, en wellicht zelfs moeten met oog op de toekomst van de kerk.

Passie voor de wereld

Voor jongeren is het belangrijk dat ze zien en meemaken dat het geloof ook omgezet wordt in concrete daden. Dat gebeurt als de gemeente het goede nieuws van Gods liefde handen en voeten geeft in haar omgeving. Hierin kunnen volwassenen en jongeren samenwerken en ze kunnen er weer over vertellen aan anderen. Dan zien jongeren dat die liefde werkelijkheid wordt in het omzien naar anderen.

2. Kerkdiensten waarin je God en elkaar ontmoet

Al decennia lang dringen jongeren aan op verandering van de kerkdienst, meestal zonder veel succes. Hierdoor haken veel jongeren af. Het doel van de kerkdienst is dat mensen God en elkaar ontmoeten. Is het mogelijk de kerkdienst zo vorm te geven dat álle generaties er God kunnen ontmoeten en over Hem kunnen leren?

1.0: Er kan een kinder of tienerpreek gehouden worden met een lied voor hen. Er kan voor hun gebeden worden.

2.0: Er worden aparte diensten gehouden voor kinderen, tieners, jongeren en volwassenen. Zodat ieder op zijn eigen manier wordt aangesproken. Deze groepen gaan op dezelfde tijd uit elkaar om ieder bij zijn eigen groep God te ontmoeten. In andere diensten zitten alle generaties wel bij elkaar en wordt het accent op één generatie per keer gelegd.

3.0: Is nog meer gericht op het individu in plaats van op een kleine groep. Ze kiezen over het algemeen voor een bepaalde subgroep. Dit kan een leeftijdsgroep zijn of een bepaalde subcultuur. Het is meer een 'viering' in plaats van een kerkdienst.

3. Kleine gemeenschappen waarin je geliefd wordt.

Iedereen verlangt ernaar om gekend, geliefd en geaccepteerd te worden. We behoefte aan betrouwbare relaties waarin we veilig zijn en waarin we iets voor anderen kunnen betekenen. Zulke relaties geven je leven doel en zin. De liefde voor God en voor elkaar kan het beste gestalte krijgen in kleine gemeenschappen. Eén van de kenmerken van kerken die groeien, is dat ze kleine gemeenschappen vormen waarin mensen samen God zoeken en hun leven met elkaar delen. Het zou goed zijn als verschillende generaties en gezinnen elkaar hierin zouden ontmoeten waardoor mensen van verschillende generaties elkaar tot steun kunnen zijn.

4. Kleine werkgemeenschappen (taakgroepen) waarin je mede verantwoordelijk bent.

Er zijn in de kerk ook allerlei taakgroepen die activiteiten organiseren.

1.0 jongeren dragen geen tot weinig verantwoordelijkheid.

2.0 De gemeente is het lichaam van Christus. Iedereen heeft een kleinere of grotere actieve taak. Het uitvoeren van taken staat centraal, maar jongeren zijn vaak niet in

beeld. Ook jongeren zijn onderdeel van het lichaam van Christus en kunnen daaraan actief een bijdrage leveren. Hierdoor worden jongeren erkend en kunnen ze groeien in hun gaven en talenten. De rest van de gemeente heeft hier ook baat bij.

3.0 Hier neemt de jongere zelf het initiatief. Ze zijn daarbij al van jongs af aan door volwassenen gestimuleerd en toegerust. Jongeren zijn tot veel meer in staat dan veel volwassenen denken.

Frits Spangenberg & Martijn Lampert (2009) De grenzeloze generatie:

Volgens *de grenzeloze generatie* kenmerkt de stille generatie zich door de volgende **waarden**:

financiële onafhankelijkheid, hard werken om verder te komen, trouw aan het gezag, spaarzaamheid.

De Protestgeneratie kenmerkt zich door het volgende; Ze zijn kritischer en onafhankelijker en willen medezeggenschap. Toch zijn ze vrij behoudend. De volgende **waarden** vinden ze belangrijk:

zelfontplooiing, geloof in solidariteit, emancipatie en duurzaamheid.

De verloren generatie zijn vrij van traditionele oriëntaties. Over het algemeen zijn ze praktisch, zelfredzaam, relativerend en no-nonsense. De volgende **waarden** vinden ze belangrijk: hoge kwaliteit van leven, goede opleiding, vrijwilligerswerk doen, zelfredzaamheid, bescheidenheid, samen doen / verbinding met de ander zoeken, gewoon doen.

De pragmatische generatie kenmerkt zich door het volgende: Ze zijn gedreven, ambitieus en gewend aan competitie. De volgende **waarden** vinden ze belangrijk: je eigen ding doen, jezelf zijn, zelfontplooiing, beleving, uiterlijke vernieuwing, persoonlijke keuzevrijheid, samen en individueel, openheid, eerlijkheid,

De grenzeloze generatie kenmerkt zich door het volgende: Ze zijn zelfstandig en hebben zeggenschap in het onderhandelingshuishouden. Ze zijn sterk met nieuwe media. Ze zijn slimmer, sterker, socialer en positief ingesteld. De volgende **waarden** vinden ze belangrijk: gericht op contacten, uiterlijkheden, kicks zijn belangrijk, status, rijk zijn, geloof in vooruitgang, ambitieus, ervaren&genieten, escapisme, gerichtheid op "ik".

Aart Bontekoning: Het generatieraadsel. Ontdek de kracht van generaties.

Bontekoning ziet opeenvolgende generaties als de fundamentele vernieuwers van een (bedrijfs)cultuur.

Nieuwe generaties zijn erop gericht om verouderde delen van de cultuur te vitaliseren.

Het is niet zo dat een nieuwe generatie alles anders doet en over alles anders denkt dan vorige generaties. Het is zelfs aannemelijk dat een nieuwe generatie voor een groot deel hetzelfde denkt en doet als de generatie die haar opvoedde. Een flink deel van de cultuur blijft dus stabiel doorfunctioneren.

Hij geeft aan dat elke generatie in een andere **leeftijd**fase zit en dat elke fase een andere betekenis heeft. Hij geeft het volgende aan:

In de leeftijd van **15-30 jaar** zijn mensen ontvankelijk voor hun omgeving. Deze periode

is lerend en passief.

In de leeftijd van **30-45 jaar** beginnen mensen actief te worden, proberen de aanwezige wereld te hervormen en proberen hun eigen innovaties aan de wereld op te leggen.

In de leeftijd van **45-60 jaar** krijgt de wereld die volwassenen probeerden te vormen op jongere leeftijd de overhand. Het is de periode van besturen en tegelijkertijd bereiden ze zich voor op de verdediging van deze wereld tegen innovaties die worden voorgesteld door de jongere generatie.

In de leeftijd van **60-75 jaar** staan ze buiten het vitale leven en die rol moeten ze spelen. Zij zijn de getuigen van de vorige wereld en ze dragen hun ervaring over op de bestaande wereld, terwijl ze buiten de hedendaagse strijd staan.

Daarnaast bepaald de tijdsgeest heel erg hoe generaties tegen dingen aankijken.

Hij onderscheidt **vier niveaus** in een cultuur (in dit geval in de kerk): Opvattingen, waarden, attitude en gedrag. We kunnen bij de antwoorden bekijken op welk niveau ze zitten.

Hij beschrijft de volgende dingen over de generaties. Ik heb eruit genomen wat volgens mij van toepassing is in de kerk-situatie.

De Protestgeneratie beschrijft hij als volgt: serieus en beleefd, afstandelijk en afwachtend. Zoeken bevestiging en zendtijd voor hun denkbeelden. Willen elkaar vaak overtuigen via discussies. Veel blijft vaag. Hiërarchie is belangrijk. Gericht op sfeer en saamhorigheid. Corrigeren elkaar voorzichtig. Geven elkaar veel ruimte. Reflecteren niet direct en open over proces. Zien meer wat er mis gaat dan wat er goed gaat.

De Verloren generatie beschrijft hij als volgt: Zoeken verbinding met elkaar en in het samenwerken. Benutten verschillen in kennis en vaardigheden. Bescheiden en afwachtend. Willen mensen bewust laten zijn van wat er speelt en hen zo activeren er zelf iets aan te doen. Kijken en luisteren naar elkaar. Zoeken steeds balans tussen inhoud en proces. Focus op kwaliteit en professionaliteit, op wat gewoon werkt. Hebben constructieve grondhouding. Af en toe zelfreflectie en reflectie op het proces.

De Pragmatische generatie: netwerkende individuen, zoeken eigen kracht, mogelijkheden en kansen. Zien eigen belang en organisatiebelang als hetzelfde, analyseren organisaties en processen rationeel en functioneel. Willen kwaliteiten en kennis van mensen benutten, het liefst meteen. Luisteren naar elkaar, reageren op elkaar. Gaan af en toe het debat aan. Zoeken graag de interactie op. Verschillende en afwijkende meningen mogen op tafel komen en naast elkaar bestaan. Zijn concreet, open, direct en persoonlijk. Willen goede procesvorm om vlot tot concrete resultaten te komen. Willen niet van tevoren een vast denkkader, willen open dialoog over de concrete praktijk. Praten spontaan over wat ze willen: -vlot leren in het werk -doen 'wat dicht bij het hart ligt' -positief worden gestimuleerd en een goede werksfeer -korte lijnen, directe invloed en directe realistische feedback -een onafhankelijke coach met wie het klikt en vertrouwen krijgen van organisatie. Willen persoonlijk contact en grotere, vanzelfsprekender toegankelijkheid. Ze hebben veel keuzemogelijkheden in het leven en hebben vaak moeite met kiezen.

De Grenzeloze generatie: Eigenzinnig, authentiek; het gaat erom wie je echt bent en wat je wel en niet kunt. Werken vinden ze fijn. Leren, de wereld ontdekken en samen zijn; het samenwerken moet voldoening opleveren en zin hebben. Zien autoriteit als relatief; houden van controleerbare macht en transparantie; accepteren authentieke leiders die hun authentieke ontwikkeling ondersteunen; houden zich niet aan 'oude' grenzen; hoe het 'hoort' interesseert ze niet.

Verkeren in verschillende sociale netwerken; willen zinvolle contacten. Willen geen energie verspillen. Mediasmart. Zijn constructief kritisch; zoeken naar het echte, zijn realistisch, zowel positief als negatief. Kunnen veel tegelijk doen. Analyseren snel en weten dat er soms geen goed antwoord is. Zijn doelmatig. Houden niet van halfslachtige maatregelen. Hebben vaak meervoudige identiteit. Willen doen waar ze goed in zijn, waar ze veel van leren en waar ze de zin van inzien en waar ze gelukkig van worden. Zien kennis als vergankelijk; willen zich authentiek ontwikkelen en willen zich verder ontplooiën in interactie met anderen. Willen leven en laten leven.

Inzicht in generatiekenmerken en -verschillen helpt om elkaar beter te leren kennen en beter te begrijpen. Als je elkaar beter kent en begrijpt, legt dat de basis voor gezonde communicatie en interactie en voor het bundelen van de diverse generatiekrachten.

De kans op generatieconflicten wordt groter naarmate er in een organisatie meer sprake is van een monocultuur. In een monocultuur wordt een dominant patroon, zoals een bepaalde aanpak van een project, een set competenties, een bepaalde stijl van leiderschap of een waarde patroon, eenzijdig opgelegd. De kans op generatieconflicten wordt daarentegen kleiner naarmate er meer sprake is van een multiculturele organisatie. In zo'n organisatie kunnen de genoemde verschillen op diverse gebieden naast elkaar bestaan en worden ze niet eenzijdig aan elkaar opgelegd.

Zemke e.a. Zien twee belangrijke manieren waarop intergenerationele samenwerking kan worden ondersteund:

1. open en directe communicatie over de opvattingen en waarden die de basis vormen van de verschillen.
2. het respecteren van diversiteit en het zien en benutten van diversiteit als mogelijkheid om het (samen) werken te verbeteren.

De eerste weg zorgt ervoor dat de verborgen verschillen bewust worden gemaakt. De tweede weg zorgt voor een perspectief van waaruit verschillen kunnen worden benut in het werk.

Op basis van de beschrijvingen van Zemke en Raines kan een beeld worden gevormd van een organisatie(cultuur) die ruimte geeft aan generatie- en andere verschillen, een bedrijfscultuur die intergenerationele samenwerking ondersteunt en benut. Ook kan een beeld worden gevormd van een bedrijfscultuur waarin juist geen ruimte is voor het bestaan van generatie- of andere verschillen. In zo'n monoculturele organisatie heersen bepaalde standaarden, bijvoorbeeld de leiderschapsstijl van de leidende generatie, en worden de afwijkingen, de stijlen van andere generaties, 'afgekeurd' en onderdrukt. De monoculturele organisatie lijkt vrij sterk op de typen organisatieculturen die door de protestgeneratie zijn 'gebouwd'. De multiculturele organisatie past goed bij de waarden en gedrag patronen van de jongste generatie. Dit type organisatie stimuleert en ondersteunt het wederzijds leren, de interactieve communicatie en de authentieke ontwikkeling van medewerkers.

Negatieve effecten overwinnen

Volgens Hicks en Hicks spelen drie factoren een rol bij het overwinnen van negatieve effecten van generatieverschillen: elkaar begrijpen, elkaar accepteren en elkaar vergeven. Naarmate mensen elkaars waarden en onderliggende beweegredenen beter begrijpen, wat iets anders is dan het met die ander eens zijn, is een beter communicatie mogelijk. Het voorkomt vooroordelen en spanningen tussen mensen. Vergeving is een manier om het conflict op te lossen en dat vergt volgens hen drie stappen:

- (opnieuw) open staan voor de ander, voor diens beleving, waarden en beweegredenen;
- helder communiceren over eigen gevoelens, waarden en beweegredenen;

- de ander laten voelen en weten dat je het conflict echt wilt oplossen en aangeven dat je samen wilt verkennen wat daarvoor de beste weg is.

Het delen van onderliggende emoties en belevingen beschouwen zij (Mindell en van Kotter en Cohen) als een essentiële stap in processen van cultuurverandering.

Het zelf zien en het zich bewust worden van het aanpassingsgedrag van de pragmatische generatie brachten enerzijds een schok teweeg bij alle generaties en anderzijds de sterke motivatie bij alle generaties om hierin verandering te brengen. Volgens Hofstede is de bewustwording van de eigen waarden en van de waarden van andere (sub)culturen, en het zien van de manifestaties daarvan, een belangrijke stap in het verbeteren van het samenwerken tussen (sub)culturen.

Als de deelnemers zich bewust worden van de dalende stemming en de redenen en bijhorende emoties delen met elkaar is er kans op een positieve doorbraak van een negatieve spiraal.

Gericht op samenwerken

Uit het gevonden kenmerkende generatiegedrag valt op te maken dat de generatie X en de pragmatische generatie, en naar het zich laat aanzien ook de aller jongste werkende generatie, de screenagers, sterk gericht zijn op het samenwerken met de ander generaties. De twee jongste generaties zijn daarnaast nog sterker dan de vorige generaties gericht op persoonlijk en informeel contact.

Op weg naar een nieuw model

Eigenlijk bleek er in geen enkel generatie-experiment sprake te zijn van onwil om de generatieverschillen te respecteren en de verschillen te benutten. Er was eerder sprake van een zeker collectief onvermogen om oude 'knellende' patronen te doorbreken en om verschillen naast elkaar te laten bestaan. Het vermogen om verschillen constructief te benutten lijkt vanaf de generatie X wel (sterk) toe te nemen. De protestgeneratie streeft automatisch naar één dominante mening, visie, theorie of leider. Dat is nu een doodlopende weg. Dat beseffen veel leden van deze generatie ook. Als een van de generaties dominant probeert te zijn, gaat het telkens mis. Meestal is de generatie die probeert dominant te zijn 'automatisch' de protestgeneratie.

F. Schweitzer

Het leven is niet meer als vroeger.

Postmoderne levensloop: route ligt niet meer vast. Kan steeds meer zelf kiezen.

3 aspecten:

1. mensen kunnen zelf kiezen waar ze wonen en werken. Meer buitenshuis. De levensloop staat niet meer vast. Kan steeds veranderen. Pré-modern: door landbouw bepaald. Staat vast, continuïteit. Modern: werk + gezin gescheiden, gezinnen kleiner. Levensloop verandert door bijvb. Carrière. Postmoderne levensloop: je bepaald en kiest alles zelf.
2. Je hebt ideaal en werkelijkheid. Ideaal heeft invloed op de werkelijkheid.
3. Godsdienstige dimensie. → laten zien op welke manier het leven als zinvol wordt ervaren. Wanneer het perfect is. Daarom is godsdienstige dimensie van belang. De voorstellingen van volkomenheid en voltooiing hebben te maken met godsdienst.

Godsdienst is net zo levend al wordt het anders gepresenteert tegenwoordig.

-Pluralisering -individualisering (Spiritualiteit) -privatisering (30) -Globalisering

3 eisen aan de postmoderne levensloop:

1. *verandering van de levensloop*. (continu proces) Project waarvan de waarde steeds gemeten wordt.
2. *godsdienstige oriëntaties en waarden zijn pluriformer* geworden. (veel godsdienstige bronnen waaruit ze kunnen putten.)
3. de zoektocht naar een overtuigend geloof is een *levenslang project* geworden. Steeds geconfronteerd met andere geloven.

1. moderne zienswijze: **De kindertijd** als basis van godsdienstige betrokkenheid. Ouders leggen duidelijk basis. De akker waarop het persoonlijk geloof wordt gezaaid.
Postmoderne zienswijze: Godsdienstige pluraliteit. Kinderen moeten zelf kiezen + privé-aangelegenheid. Krijgen er overal mee te maken. Ouders hebben een hekel aan godsdienstige autoriteit. (geen geloof meegeven, het geloof meegeven, meerdere geloven binnen een huwelijk)

2. een kind heeft recht op godsdienst. (krijgen nu meestal geen godsdienstige opvoeding meer) Voor stabiliteit, is een actief subject. Kan zelf dingen een plek geven. Dus biedt duidelijkheid. Postmoderne spanning tussen openheid en betrokkenheid.

3 uitdagingen voor de kerk (71)

Op zoek naar eigen geloof. De identiteit van het plurale zelf in de **jeugdfase**.
(de verwachtingen richting de jeugd zijn gebaseerd op de moderne levensloop en dus sluit het niet aan).

Moderne verwachtingen: moderne adolescentie is toen uitgevonden/ontstaan.
Identiteitsontwikkeling. Dingen uit kindertijd aannemen of verwerpen. Eigen identiteit vaststellen. Vinden van de zin in hun leven en doelen stellen aan hun leven. Het christendom zou een basis kunnen zijn waarop jongeren hun identiteit bouwen.
(overgangstijd naar volwassenheid) En dan ging je aan het werk.

Postmoderne tijd: men moet nu levenslang leren. De tijd van de adolescentie is groter geworden. Daarom is er een nieuwe fase bijgekomen; de postadolescentie. De fase is niet meer zo duidelijk. En de identiteitsvorming ook niet meer. Identiteitsvorming duurt nu levenslang. Ze zijn ook continu bezig met het vorm geven aan hun identiteit. Het plurale zelf is ontstaan. In elke omgeving ben je iemand anders en heb je een andere rol. Plurale identiteit.

Je hebt eerder een “zelf” in relaties dan een identiteit. (89)

Godsdienst is ook pluralistisch en individualistisch geworden.

Ze hebben ook vooral een eigen geloof waar niemand aan mag komen. En er kan geen waarheidsclaim zijn. Spiritualiteit en kerk groeien uit elkaar. Nog steeds moeten ze een plek geven aan hun kindergeloof en zelf keuzes maken wat ze wel geloven. In deze levensfase nemen ze ook vaak afscheid van de kerk. (postadolescentie)

Uitdagingen voor de kerk: (95)

Godsdienstige binding en vervreemding in de postadolescentie.

Een nieuwe levensfase sinds 30 jaar. (19 - 30 jaar) Ze horen niet meer bij de jongeren maar ook niet bij de volwassenen. Mensen schrijven zich uit en/of distantiëren zich van de kerk.

Oorzaken: secularisatie, levensloop; breuk met wat ouders vinden en keren later terug.
De invloed van cognitieve ontwikkeling: leeftijd is geen voorwaarde voor waar je in je ontwikkeling zit. De cognitieve, morele of godsdienstige ontwikkeling is voor het

behalen van een bepaald nivo afhankelijk van de omgeving. Ze hebben zeer kritische en individualistische opvattingen van waarheid en godsdienstige zin.

Biografische situaties: studie bijvb. → meer zelfstandig, meer losmaken van kerk.

Generaties en cohorten: Na de jaren 60 kwam een kritische houding ten opzichte van elke vorm van autoriteit en traditie (inclusief de kerk). Dit hebben ze door gegeven aan de volgende generatie. Degenen die nu in de late jeugdfase of vroege volwassenheid zitten. In gezinnen wordt de godsdienst overgedragen. En dit is effectiever dan wat de kerk doet. En vaak niet in overeenstemming met de leer van de kerk.

Wat kunnen de kerken hiermee doen? (127)

Volwassenheid (moderne visie)

het autonome individu; de stand van afhankelijkheid en onmondigheid achter zich laten en autonomie verkrijgen. Werken en trouwen. Autonomie, onafhankelijkheid en rationaliteit. En groei. Godsdienst houdt je afhankelijk, want je kunt het niet rationeel beredeneren en speelt dus geen rol in volwassenheid. Het is vooral voor de kindertijd en de ouderdom. Godsdienst is privé. 3 typen godsdienst: * kerkelijke godsdienst * individuele godsdienst en * maatschappelijke godsdienst; normen en waarden, gedrag.

Postmoderne uitdagingen: verandering van arbeid en gezin, invloed van de media en godsdienstig pluraliteit.

Het was een ideaal; niemand kon echt helemaal onafhankelijk zijn. Volwassenheid is niet een lijn en het is niet te realiseren zoals hierboven staat. De volwassenheid zelf betekent nu overgang; heel veel overgangen op allerlei gebieden; werk, gezin, enz.

-*verandering van arbeid en gezin*; jeugdwerkloosheid, het geeft niet meer de zin en toekomst aan je leven.

-*crisis van huwelijk en gezin*: niet meer traditioneel gezin, veel veranderingen en scheidingen, hoort niet meer bij volwassenheid dat dat vast staat voor je leven. Niet meer relatie voor de rest van je leven.

-*Door media* is het onderscheid tussen kind en volwassene verdwenen. Alles is op elke leeftijd toegankelijk. Niet pas als je kunt lezen en schrijven.

-*Godsdienstige gevolgen*: pluraliteit, geloven zonder kerk, spiritualiteit, op zoek naar de zin van het leven.

Praktisch theologie om ermee om te gaan. (152)

Een derde levensfase; tussen volwassenheid en ouderdom.

Moderniteit: het leven kunnen accepteren zoals het is geweest en is. Veel mensen vinden de overgang van werkend leven naar stoppen en ouderdom lastig. Er zijn nu veel oordelen over ouderen. Dat was altijd al wel zo, maar nu heel extreem. In plaats van wijsheid op waarde schatten. Afhankelijkheid, nog maar weinig waarde. Godsdienstige vragen zijn de kern van de laatste levensfase. Een nieuwe identiteitscrisis net al bij de adolescenten; 'Ik ben wat er van mij blijft doorleven.' Als ze terug kijken op hun leven met wanhoop en walging, is dat heel moeilijk. Ze zijn ook bezig met het leven na de dood. Transcendentie. Dit kan ook helpen om de crisis te boven te komen. Interesse voor godsdienst neemt toe.

Hervorming van de levensloop in de postmoderniteit?

Ouderen worden juist weer actief in kerk en samenleving. Gaan soms juist nog nieuwe dingen doen. Grote mogelijkheden en persoonlijke vervulling.

Hierna komt de ouderdom, de fase van gebrektheid.

Friedman
Van geslacht op geslacht (1999)
Systeemprocessen in kerk en synagoge

De gezinstheorie is o.a. Beïnvloedt door het systeemdenken. Dit heeft de volgende invloed gehad op de gezinstheorie:

- Het concentreren op het emotionele proces in plaats van op de inhoud van specifieke symptomen.
- Het beschouwen van gevolgen als integrale delen van structuren in plaats van als eindpunt van lineaire oorzakelijke ketens
- Het elimineren van symptomen door de structuur te wijzigen in plaats van het niet functionerende deel direct te willen veranderen
- Het voorspellen hoe een bepaald deel waarschijnlijk zal functioneren, niet door zijn aard te analyseren, maar door zijn positie in het systeem te observeren.

De theorie van de gezinssystemen heeft vijf basisconcepten:

1. De geïdentificeerde patiënt

Het gezinslid met het symptoom moet niet gezien worden als de 'zieke' maar als degene in wie de spanning en pathologie van dit gezin aan de oppervlakte is gekomen. Een poging om de persoon te 'genezen' apart van zijn gezin, is volgens de gezinstheorie misleidend en ondoelmatig. Hij is namelijk onderdeel van het gezin en het gezinssysteem. Het staat allemaal met elkaar in verbinding. Een ernstig overfunctioneren evenals slecht functioneren op zichzelf is een bewijs van een probleem in een systeem en zal, op zijn beurt, ergens anders problemen in de hand werken. Dit geldt zowel voor een gezin als voor een gemeente.

Het concept van de geïdentificeerde patiënt heeft twee belangrijke praktische implicaties voor het counselen. Met een model voor het gezinssysteem is het mogelijk met een gezinslid te werken dat geen symptomen vertoont. Met een model voor een organisch systeem, is het criterium voor wie er gecounseld moet worden niet meer gelegen in wie de symptomen heeft, maar wie de beste mogelijkheden heeft om verandering aan te brengen in het systeem.

De tweede praktische implicatie van het concept van de geïdentificeerde patiënt is, dat counseling, gebaseerd op het gezinsmodel, zich niet onderscheidt van het individuele model voor counseling ten aanzien van het aantal mensen met wie we tegelijkertijd kunnen spreken. Het verschil is gelegen in waar we ons op concentreren: op een persoon of op een systeem. Het wil verandering brengen in het hele emotionele systeem.

2. Homeostase (Evenwicht)

Elk stelsel van relaties heeft de neiging om er voortdurend naar te streven om langs wegen van zelf-correctie de organiserende principes van zijn bestaan te bewaren. Het gezinsmodel ziet de problemen van een systeem in termen van een verlies van evenwicht ergens in het netwerk van zijn verschillende relaties, wat de aard van de individuele persoonlijkheden ook mag zijn. In de gezinstheorie neemt men aan, dat, als het systeem bestaat en een naam heeft, het op de één of andere manier een balans moet hebben bereikt, wat voor nukken of idiotieën de verschillende gezinsleden ook mogen vertonen. De fundamentele vraag die de gezinstheorie altijd stelt is daarom: "wat is er gebeurd met de eenheid die er was?" Waarom is dit symptoom nu aan de oppervlakte gekomen? Dit concept is dynamisch. Het concept van homeostase kan helpen verklaren waarom een gegeven relatiesysteem, gezin of gemeente, in moeilijkheden is gekomen. Het verheldert waarom een bepaald gezinslid de symptomen

vertoont van de geïdentificeerde patiënt of deze waarschijnlijk zal gaan vertonen. Het brengt de weerstand aan het licht die gezinnen hebben tegen verandering. Het helpt bij het ontwerpen van strategieën voor verandering.

De belangrijkste implicatie van homeostase voor de gezinstheorie is, dat daarin de nadruk wordt gelegd op positie in plaats van op persoonlijkheid, wanneer er een verklaring wordt gezocht voor het zich voordoen van een symptoom.

Het stabiliserend effect van een geïdentificeerde patiënt en de weerstand vanuit het gevoel dat men tot elke prijs samen moet blijven, helpen te verklaren waarom binnen werksituaties de grootste probleem veroorzakende klagers en de meest incompetente mensen getolereerd worden en waarom men zich aan hen aanpast. De creatieve denker echter, die de balans in de gang van zaken verstoort, zal miskend worden of men laat hem zelfs vertrekken. Dit gebeurt ook in kerken. Een dergelijke sabotage, die opgewekt wordt om het evenwicht te bewaren, is een groot obstakel voor verandering in elke emotioneel systeem, of het nu een gezin is of een gemeente.

In menselijke netwerken zijn sommige meer in serie en andere meer in parallel verbonden. In het eerste geval heeft wat er gebeurt met de één direct invloed op het hele systeem. In dat soort systemen lijkt het of alle moeilijkheden tegelijk komen.

In het tweede geval zijn gezinsleden minder afhankelijk van elkaar en kunnen ze meer stress aan. Als er met één wat gebeurt, kan die ook beter 'genezen'. In een crisis kan je als gezin beide kanten opschieten. De belangrijkste variabele die bepaalt waar een gezin in dit opzicht terecht komt, is de graad van emotionele afstand tussen de echtgenoten en hun eigen wijdere familiekring. Waar de afstand groot is, heeft een afsluiting de neiging de emotionele krachten in een gezinssysteem implosief te maken. Waar de afstand niet groot genoeg is, creëren de ouders een 'seriële connectie' tussen de gezinnen waar ze uitkomen en hun huwelijk.

Het enige emotionele systeem buiten het gezin dat het dichtst bij de intensiteit van dat van een gezin komt, is een kerkelijke gemeenschap. Omdat deze uit gezinnen bestaat en omdat zoveel van de kracht van religie gerealiseerd wordt binnen het gezin. Dit betekent voor pastores dat ze constant gevangen zitten tussen elkaar tegenwerkende krachten van twee afzonderlijke, maar op elkaar ingrijpende homeostatische systemen.

3. Het differentiëren van onszelf (individuele)

Murray Bowen kwam met de veronderstelling dat de centrale variabele voor de mate waarin een gezin in staat is tot fundamentele verandering, te vinden is in de wijdere familiebetrekkingen van de beide partners. Hij heeft de hypothese geleverd voor een differentiatie-schaal. Met differentiatie bedoelen we het vermogen van een gezinslid om zijn of haar eigen levensdoelen en waarde te bepalen, los van de druk van de omgevingsfactoren. "Ik" te kunnen zeggen, wanneer anderen 'jullie' of 'wij' van je vragen. Hij stelt voor, allen die deel uit maken van het menselijk gezin op een continuüm te plaatsen. Waar we op die schaal terecht komen, wordt grotendeels bepaald door waar onze ouders en voorouders zaten. Zo'n schaal zou gebruikt kunnen worden om de homeostatische krachten in elk partnerschap te beschrijven. Ook tussen een voorganger en zijn gemeente. Het kan ook wat licht werpen op de problemen om verandering te bewerkstelligen, de homeostatische weerstand tegen verandering en de leiderschapskwaliteiten die nodig zijn om verandering te realiseren in confrontatie met dergelijke weerstanden.

Het is effectief om de sterke kanten van een gezin te steunen. Deze manifesteren zich in het gezinslid dat zich differentieert. Die persoon stimuleren om op deze weg voort te gaan, kan fundamenteeler heling voor het hele gezin opleveren dan zich op de zwakheden van het gezin te richten, zoals die zich manifesteren in het slecht functionerende of weerspannige gezinslid. Zelfdifferentiatie volhouden en tegelijkertijd deel van het gezin blijven uitmaken bieden de meeste openingen voor fundamentele veranderingen. Deze

nadruk op het steunen van de sterke kanten in een gezin is ook de basis van het leiderschapsmodel.

De differentiatieschaal kan ook gebruikt worden met het doel het leiding geven in de gemeente te betrekken op het counsellen van gezinnen in de gemeente, juist omdat dezelfde homeostatische processen de reacties van gemeenten op groei in hun religieuze leiders bepalen. De schaal geeft inzicht in welke gezinnen in een gemeente naar elkaar toetrekken, hoe het komt dat verschillende leden van een gemeente de neiging hebben op een bepaalde manier met hun voorganger om te gaan en waarom in alle geloofsgemeenschappen sommige gemeenten ervaren worden als lastig en andere als prettig om in te werken. Het verklaart ook één van de kruisbestuivende netwerken tussen emotionele processen in gezinnen binnen de gemeente en het emotionele proces in de gemeente zelf.

4. Het veld van de wijdere familiekring.

De gezinstheorie ziet het hele netwerk van het familiesysteem als belangrijk. De invloed van dat netwerk wordt ook voor het hier en nu van betekenis geacht. Iedereen maakt deel uit van een gezin en komt uit een gezin. Dat blijft relevant, hoe oud je ook bent. Zo kun je de emotionele processen die nog aan het werk zijn met betrekking tot de gezinnen waaruit mensen komen, beter begrijpen. Specifieke gedragspatronen, opvattingen en denkwijzen, maar ook problemen, gaan vaak van generatie naar generatie. Een genogram is hierbij handig.

De wijdere familiekring kan een rol spelen in het proces van zelfdifferentiatie. De positie die we innemen in het gezin waaruit we komen, is het enige dat we nooit kunnen delen of aan een ander overdragen zolang we leven. Dit is de fundamentele factor voor ons emotioneel potentieel en tevens voor onze moeilijkheden. Deze unieke positie kan onze natuurlijke krachten verzwakken of voeden. Het gezinssysteem stelt individuen in staat een relatie aan te gaan met het gezin waaruit ze komen. Het contact met de wijdere familiekring zorgt voor nieuwe invalshoeken om opnieuw binnen te treden in de wereld die vorm gaf aan de 'grond van ons wezen'.

5. Emotionele driehoek

Het concept van de emotionele driehoek biedt manier om de voorgaande vier concepten toe te passen bij zowel counseling als het functioneren in besturen. Het is ook fundamenteel voor het begrijpen van de diepte en complexiteit van de emotionele processen die op elkaar inwerken en de drie gezinnen van pastores met elkaar verbinden. Een emotionele driehoek wordt gevormd door drie personen of zaken. De fundamentele wet van emotionele driehoeken is, dat wanneer twee leden van een systeem in onmin met elkaar raken, ze een derde persoon of zaak erbij zullen betrekken om als het ware een driehoek te vormen. Dit om de eigen relatie met elkaar te stabiliseren. Een driehoek, inherent aan alle werksituaties, is gelegen in de positie van verantwoordelijkheid, de persoon op wie je toezicht moet houden en de persoon die toezicht op jou moet houden. De driehoek waar het vooral om gaat in dit boek: het eigen gezin van de geestelijke, het gemeenteg gezin en elk gezin in de gemeente. Er zijn zeven wetten van een emotionele driehoek:

1. De relatie van elke twee leden van een emotionele driehoek wordt in balans gehouden door de manier waarop de derde zich tot ieder van hen of tot hun relatie verhoudt.
2. Voor een derde partij in een emotionele driehoek is het niet mogelijk duurzame verandering te bewerkstelligen in de relatie van de andere twee delen door zich rechtstreeks op hun relatie te richten.
3. Pogingen om de relatie van twee andere zijden van een emotionele driehoek te veranderen worden door homeostatische krachten juist in het tegenovergestelde gebogen.

4. Hoe meer een derde partij in een emotionele driehoek zonder succes de relatie van de andere twee probeert te veranderen, hoe meer deze derde partij met de spanning van de andere twee opgezaaid zal worden waarschijnlijk.
5. De verschillende driehoeken in een emotioneel systeem grijpen zo op elkaar in, dat pogingen om verandering te brengen in één daarvan vaak worden tegengegaan door homeostatische krachten in de andere of in het systeem zelf.
6. De ene kant van een emotionele driehoek heeft de neiging om meer conflicten op te leveren dan de andere.
7. We kunnen alleen een relatie waar we toe behoren veranderen. Daarom: de manier om verandering te brengen in de relatie van twee anderen is te trachten een goed gedefinieerde relatie met elk van beiden te handhaven. De verantwoordelijkheid voor hun relatie met elkaar moet je daarbij niet op je nemen.

Gezinsprocessen en organisaties

Alles wat gezegd is over emotionele processen in persoonlijke gezinnen is ook van toepassing op het emotionele proces in kerken. Ook dit zijn gezinnen en hiërarchieën. Het emotionele proces in religieuze organisaties weerspiegelt niet alleen het emotionele proces in persoonlijke gezinnen, maar beide soorten gezinssystemen haken ook op elkaar in. Het is mogelijk verandering te brengen in een probleem dat zich voordoet in het 'gemeentegedin' door concentratie op onopgeloste problemen in de persoonlijke gezinnen van de pastores of andere leidinggevenden in de kerkenraad of de commissie van beheer. Het is ook mogelijk verandering aan te brengen in de intensiteit van de relationele problemen tussen pastores en hun gemeenten door predikanten te leren herkennen hoe ze soms ongemerkt in onopgeloste problemen in gezinnen van hun gemeenteleden verward kunnen raken of tussen verschillende fracties in de gemeente zelf klem kunnen komen te zitten of betrokken kunnen raken bij problemen die in dat emotionele systeem al van generatie op generatie zijn doorgegeven.

Wanneer we de gezinstheorie toepassen op religieuze werksystemen, zijn zes fundamentele gezinsconcepten in het bijzonder relevant: homeostase, proces en inhoud, de onbezorgde aanwezigheid, overfunctioneren, driehoeken en de symptoomdragers (geïdentificeerde patiënt)

Friedman zegt dat je de meest sterke persoon of in dit geval misschien wel generatie eruit moet halen om veranderingen door te voeren.

Wat je nu in de jongste generaties ziet, ligt eigenlijk al in de oudste generaties. Het is voor de jongste generaties dus belangrijk om met de oudere generaties te gaan praten om te zien waar hun wortels liggen en misschien ook wel om te begrijpen waar hun problemen vandaan komen. Door hun eigen problemen te delen met de oudere generaties en met hun in gesprek te gaan, zullen ze in staat zijn om hun problemen op de juiste manier op te lossen. Om dit proces goed te laten verlopen, heb je mensen nodig die zich niet van slag laten brengen door wat anderen vinden of zeggen. Dat ze niet in de paniek schieten of mee gaan praten. Maar vooral luisteren en de ander een uitdaging geven om mee aan het werk te gaan. De leiders in de gemeente moeten dit proces stimuleren en dragen, zonder daar zelf onderdeel van te worden. Tegelijk is het wel goed om te kijken hoe en of er driehoeken binnen de leiding lopen. In hun gezinnen, maar ook in de kerkenraad.

Wat je ziet is dat de oudere generaties zich zorgen maken om de jongere generaties en hun geloof. Ze komen hierdoor in actie door de jongeren van alles aan te bieden. Hierdoor lijken zij de geïdentificeerde patiënt. In plaats daarvan zouden ze een naar zichzelf en naar hun eigen opvoeding moeten kijken. En gaan praten met hun ouders als dat mogelijk is. Ook moeten ze de jongste generatie juist stimuleren om zelf in actie te

komen. Ze uitdagingen geven en ze serieus nemen. Zodat ze aan het werk gaan en zo zichzelf kunnen differentiëren.

Laar-Jochsemsen, Tirza. Van. e.a.
Geloofwaardig opvoeden
Op zoek naar richting en ruimte.

Opvoeden in een tijd van opvoedingsonzekerheid.

Tegenwoordig wordt het hebben van kinderen beleefd als een keuze, waarbij het zelfs mogelijk is om te plannen. Als ze dan een kind 'nemen' zijn de verwachtingen die aan dat kind gesteld worden ook heel hoog. Ouders willen het perfect doen. Voor zichzelf en voor hun kinderen. Ze komen er echter achter dat het leven niet maakbaar is. Helemaal niet met een kind. En daar worden ze onzeker van. En ze kunnen ook teleurgesteld raken. Vroeger had je 'rust, reinheid en regelmaat'. Maar ook dat is tegenwoordig vaak ver te zoeken. Omdat ouders hun kinderen alle ruimte willen geven. Waardoor kinderen juist vaak onrustig worden. Ze hebben die grenzen nodig. Doordat er tegenwoordig zoveel geregeld moet worden in een gezin; werk, school, hobby's, enz. is het ook steeds moeilijker om een gezin draaiende te houden. Het geeft ook veel stress. Ouders hebben vaak weinig tijd voor hun kinderen en als ze wel tijd hebben, moet het direct kwaliteit-tijd zijn. Dit geeft ook veel stress bij de kinderen. Wat ook lastig is dat ouders geen opvoedende tik meer mogen geven. Hoe moeten ze dan hun kinderen corrigeren? Dit proberen ze te doen met straffen en belonen maar dit werkt slecht omdat het veel meer energie kost om je eigen ergernis om te zetten in een bewust opvoedkundige strategie. Daarnaast worden kinderen ook opgevoed door leerkrachten, vriendjes, media, popsterren, enz.

De maatschappij is verandert maar het kind zelf ook. Tegenwoordig begint de puberteit eerder. Al rond hun negende. Dan worden ze al steeds onafhankelijker van hun ouders. Ze zijn heel snel volwassen.

Vroeger leerden jongeren van ouderen, maar tegenwoordig is het omgekeerd. Kinderen streven hun ouders heel snel voorbij. Ook dat maakt dat ouders geen grip meer hebben voor hun gevoel en het maak laten lopen. Terwijl kinderen juist grenzen en vaste punten nodig hebben.

Een gezin is tegenwoordig een leefeenheid waarin kinderen worden opgevoed. De grenzen van de tolerantie zijn bereikt. De behoefte aan structuur en discipline in de opvoeding groeit. Er zijn zoveel verschillende opvoedkundige inzichten en elkaar tegensprekende adviezen dat ouders niet weer weten waar ze naar toe moeten en hoe ze dit vorm moeten geven. De kerk zou hierin een goede rol kunnen spelen.

De aard van de opvoeding

Iedereen die met kinderen omgaat, heeft een zekere opvoedende invloed op hen. In opvoeding geef je ook richting aan de kinderen. De gemeenschap van christenen heeft de taak om deze richting te verwoorden en uit te dragen. Drie vragen zijn inherent aan elke opvoedingspraktijk; hoe moet ik opvoeden? Waartoe moet ik opvoeden en Waar moet ik opvoeden? Deze vragen zullen door elke opvoeder anders worden beantwoord. Het zijn normatieve vragen.

De structuur van een opvoedingspraktijk bestaat uit het geheel van regels en de bestemming van een praktijk. De bestemming is datgene waar het in de praktijk om draait en is nooit af. In elke praktijk zijn er verschillende soorten regels te onderscheiden; de kwalificerende en de conditionerende regels. Het kwalificerende aspect van de opvoedingspraktijk is 'vorming'. De conditionerende regels zijn regels die gerespecteerd moeten worden een een praktijk tot zijn bestemming te laten komen.

In de opvoedingspraktijk geven ouders ook richting aan het opvoedingsproces vanuit hun

eigen motieven, doelen, verwachtingen, ervaringen en overtuigingen die gebaseerd zijn op een levens- of wereldbeschouwing. Deze levensbeschouwing geeft de opvoeder het antwoord op de normatieve hoe, waartoe- en waarvraag. Via het antwoord op deze vragen wordt het opvoedingsproces richting gegeven. Er zitten verschillende levensbeschouwelijke vooronderstellingen in de antwoorden. O.a. Antropologische en sociologische.

Hoe je een kind zou moeten opvoeden heeft te maken met een visie op de mens en een antropologische vooronderstelling. De waartoe vraag heeft zowel sociologische als antropologische vooronderstellingen. 'Waar?' heeft te maken met de verantwoordelijke sociale sfeer voor de opvoeding. Bijv; gezin, school of nog anders.

Een christen heeft de taak en de roeping om de gevallen schepping weer richting te geven in overeenstemming met Gods ordeningen als manifestaties van vergeving en herschepping.

Een mens is hierbij een religieus wezen en is in waarde gelijk aan zijn opvoeder. Je hebt een subject-subject relatie. En ieder mens heeft een roeping ten aanzien van zijn Maker. Die kan alleen worden volbracht in een persoonlijke relatie met de levende God.

Dit betekent dat het kind het beste kan worden opgevoed in een autoritatieve opvoedingsstijl. Deze biedt duidelijke structuren en grenzen in een sfeer van betrokkenheid en respect. Het gezin is de plaats waar het kind in de allereerste plaats zou moeten worden opgevoed. Daarnaast speelt de school een belangrijke rol. Het kind wordt opgevoed als een persoon die in de verschillende sociale sferen van het leven zijn taak en verantwoordelijkheid kent en vormgeeft, en zo meewerkt aan Gods koninkrijk op aarde. Hij moet worden opgevoed tot iemand die zijn opdracht erkent en antwoord geeft aan God en aan zijn roeping.

Levensbeschouwelijke identiteitsontwikkeling van jongeren: tussen verbinding en verkenning.

De kenmerken van de adolescentie is dat jongeren zelf keuzes moeten (leren) maken. Vanaf de jaren 60 is het individualiseringsproces in een stroomversnelling geraakt en werd de invloed van de gemeenschap bij het invullen van het leven steeds kleiner. Mensen hebben steeds meer mogelijkheden om hun handelen zelf te bepalen. Er zijn ook enorm veel keuzemogelijkheden gekomen. Dit vergt veel reflectie en kan ook druk en onzekerheid geven. Jongeren hebben meer keuzevrijheid maar ook meer keuzeverantwoordelijkheid. Op allerlei gebieden. Ook hoe ze als mens in het leven staan en wat voor hen belangrijk is. Dit heeft te maken met levensbeschouwing c.q. Godsdienst. Op allerlei terreinen vindt tijdens de adolescentie een identiteitsontwikkeling plaats. Op allerlei terreinen hebben ze weer een andere identiteit; beroepsidentiteit, sociale identiteit, levensbeschouwelijke identiteit, enz.

Erikson (1968) geeft aan dat identiteitsontwikkeling de belangrijkste taak is in de adolescentie. Ze moeten op allerlei terreinen antwoord geven op de vraag: 'wie ben ik?' Deze ontwikkeling vindt plaats in de leefwereld waarin de jongere zich bevindt. In dit geval hebben school en vrienden veel invloed. En voor de levensbeschouwelijke identiteitsvorming spelen religieuze instituties ook een rol. Het aangaan van verbindingen (commitments) is belangrijk maar ook de manier waarop ze tegen deze verbindingen aankijken. Daarnaast is het ook belangrijk om te zien of er wel exploratie heeft plaatsgevonden van eigen en andere standpunten.

In een dynamisch ontwikkelingsproces zijn commitment en exploratie steeds in wisselende mate aanwezig. Als 'blijvende ontwikkeling mogelijk maken' en opvoedingsdoel is, dan betekent dit dat ouders en opvoeders de taak hebben om

jongeren te stimuleren dat ze blijven exploreren op het gebied van levensbeschouwing. Ze moeten op zoveel gebieden keuzes maken dat het logisch is dat ze het nadenken over levensbeschouwing uitstellen. Ze hebben in deze levensfase steun en zekerheid nodig. Dat is de taak van ouders en opvoeders. Hoe ouders met hun levensbeschouwing omgaan en hoe ze dat uiten bepaald sterk hoe hun kinderen daarmee bezig zijn. Ze kunnen hun kinderen hierdoor stimuleren tot exploratie van levensbeschouwelijke zaken. Het is belangrijk dat ouders hun geloof voorleven en erover praten en er uitleg over geven. Ze stimuleren ze de levensbeschouwelijke identiteit van hun kinderen. Zij kunnen hun kinderen het geloof niet geven maar ze wel stimuleren en bevestigen in hun zoektocht naar datgene of Diegene die belangrijk is in hun leven.

Geloof en kerk: over geloofsopvoeding

Hoe draag je je geloof uit naar je kinderen?

1. Door je eigen houding. Je kind is uniek, geschapen door God. Ga ook zo met hem om. Respectvol afstand blijven houden en ruimte geven. Zo kan een kind zichzelf ontdekken en ontwikkelen. Blijf op zoek naar wie hij is.
2. Bevestig je kind. Hij mag zijn wie hij is. Zegen hem. Loslaten. Vrijheid en vertrouwen schenken: je kunt het, ga ervoor.
3. Wees authentiek. Wees oprecht en betrouwbaar. Ook in je geloofsleven. Geloven moet een levensstijl voor je zijn. Je moet laten merken hoe belangrijk het voor je is.
4. Bied je kinderen geborgenheid en perspectief.

Goede vormen en gewoontes helpen om vorm te geven aan de geloofsopvoeding.

Het hoeft niet alleen in de kerkgang te zitten maar juist ook alles wat er omheen voor ze wordt georganiseerd door de gemeenschap. En zoek wat bij ze past.

Tenslotte; bid voor ze. We kunnen het geloof niet 'overgieten' van de ene generatie naar de anderen. Dat is het werk van de Geest. Dus bid.

[Kock, Jos, de e.a.](#)

[Jong](#)

[Mores en sores van jongeren van nu](#)

Hoofdstuk 7

Sinds de jaren zeventig gaat het om jong zijn en doen ouderen niets liever dan een jeugdig elan uitstralen. De culturele revolutie van '68 zorgde voor een definitieve doorbraak van een vital en krachtige jeugdcultuur maar ook voor in totale ommekeer in levensfasen. Het zorgde voor het afscheid van de overheersing door oude mensen. In de plaats hiervan kwam de superioriteit van de jeugd. Mensen willen niet meer oud worden en willen zolang mogelijk jong zijn. Door de verabsolutering van het jong zijn werd de volwassenheid gedevalueerd. Volwassen zijn is niet meer positief. Het stond voor een leven van burgerlijkheid en van verplichtingen en ontzeggingen. Het werd een ideaal om zo min mogelijk volwassen te worden en om altijd weer opnieuw te kunnen beginnen. De babyboomgeneratie heeft de volwassenheid van haar troon gestoten als essentie van de levensloop. Sindsdien willen we eeuwig jong blijven omdat we niet meer weten hoe we volwassen moeten zijn.

Het jeugdig ideaal in Bijbel en Europese cultuur.

In de christelijke overlevering geldt het paradijs als de plek waar iedereen voor altijd jong is. Het ideaal van jong zijn bestaat dus al duizenden jaren. Mensen zijn dan ook de hele geschiedenis door op zoek naar het paradijs; het eeuwig jong zijn. In de bijbel staat de ouderdom in hoog aanzien. Christus was echter ook jong en zegt dat je moet worden als een kind. Dit stimuleert ook het jong willen zijn van christenen. De kerk leerde dat iedereen bij de opstanding de perfecte leeftijd zou krijgen. Voor de

kerkvaders was de ouderdom een teken van zonde en verval. De 'zondaar' is dan ook de oude mens en het kind 'de nieuwe mens.' Ook bij de heidenen wordt de jeugd bezongen. Sinds de jaren zestig en zeventig is het echter de essentie van het menselijk bestaan geworden. Volwassenheid wordt nu zolang mogelijk uitgesteld.

Permanente adolescentie

We willen jong zijn omdat we twijfelen aan volwassenheid. We willen niet meer leven in een wereld met vaststaande zekerheden. Het draait nu om vrijheid. Jong zijn is nog volop de mogelijkheid hebben om met die vrijheid te experimenteren. Je bereid je tegenwoordig voor op het voortdurend opnieuw kunnen uitvinden van jezelf. Je moet nu je eigen identiteit constueren terwijl je hem vroeger erfde. Vroeger stond volwassenheid voor 'zelfverantwoordelijke zelfbepaling' Maar als je je nu vastlegt, ben je oud geworden. Het leven nu is een permanente adolescentie geworden. We stoppen eerder kind te zijn en worden steeds later volwassen. Volwassen worden is een levenslang proces. Het gaat nu om de zelfontplooiing van het jonge individu. En dat houdt eigenlijk nooit op. Twintigers en dertigers zijn nu postadolescenten geworden die blijven experimenteren met relaties, studie, werk, enz. Definitieve keuzes worden uit bindingsangst zo lang mogelijk uitgesteld. Het streven naar volmaaktheid is de bestemming van de mens geworden.

Ouders weten het tegenwoordig ook niet meer. Ze zijn net zo onzeker geworden als hun kinderen. Van een generatieconflict is geen sprake meer. Zij leven zij aan zij als halfwassenen. Ouders en kinderen leven als broer en zus naast elkaar in plaats van als generaties die elkaar opvolgen.

We vluchten in de jeugd omdat het ons ontbreekt aan een geloofwaardig ideaal van volwassenheid. Kinderen hebben weer een aantrekkelijk ideaal van volwassenheid nodig om hun de zekerheid te bieden die ze nodig hebben. Het zelfvertrouwen om de vrijheid aan te kunnen in een steeds veranderende wereld. De nieuwe volwassenheid heeft drie kenmerken; werkelijkheidszin, verantwoordelijkheid en authenticiteit. Het zijn deugden die door jongeren gaandeweg worden ingeoefend. Ze helpen hen om respectievelijk een eigen verhouding tot de wereld, tot anderen en tot zichzelf te vinden. Maar ze zullen wel door volwassenen moeten worden voorgeleefd die niet meer eeuwig jong willen zijn.

Hoofdstuk 8 Jongeren, moraal en kerk

Binnen de context van de kerk ontwikkelen jongeren ook moraal. De kerk is een plek waar jong en oud elkaar kunnen tegenkomen en dus een potentiële vindplaats van morele vorming tussen de generaties. De vorming van jongeren in de kerk wordt getypeerd in termen van socialisatie. Dat is het proces waarbij iemand ingeleid wordt in een cultuur of een verzameling opvattingen en die zich eigen maakt of ontwikkelt. Socialisatie vindt plaats door bijvoorbeeld de opvoeding in het gezin of de vorming van jongeren op school. Er zijn drie verschillende opvattingen over socialisatie; een traditionele, een moderne en verbindende socialisatie.

Traditionele opvatting van socialisatie

Een traditionele opvatting van socialisatie gaat uit van het principe van overdracht. In dit geval gaat het dus over geloofsoverdracht. De kerk is dan vooral begaan met het bekwamer maken van jongeren om op een goede wijze te leven. Zij weten wat hierin goed is en wat niet. Jongeren deze 'leer' op diverse manieren voorgehouden om na te volgen. Een sterke band tussen gezin, kerk en school werkt hierin als katalysator. In de laatste decennia brokkelen deze samenhangende religieuze kaders, waarbinnen het geloof aan jongeren overgedragen kan worden, steeds meer af.

Moderne opvatting van socialisatie

De kern is dat opvoeders een bijdrage leveren aan de persoonlijke identiteitsontwikkeling van jongeren. Religieuze socialisatie is dan een vorm van persoonlijkheidsontwikkeling; een proces dat levenslang duurt en waarin je als opvoeder, docent en pastor een aandeel in kunt hebben. Het past bij de individualistische en pluralistische samenleving. Niet geloofsoverdracht maar de ontwikkeling van een gelovig staan in het leven staat hierbij voorop. Op welke geloofsopvattingen dit precies betrekking heeft, hangt in hoge mate af van wat jongeren zelf als waardevol ontdekken of ontwikkelen. De kerk ondersteunt jongeren om zelf een goede wijze van leven te ontdekken en te ontwikkelen. Wat hierin goed is en wat niet wordt grotendeels door de jongere zelf bepaald. Zij ontwikkelen zelf een 'leer' voor het leven. Voorgangers houden niet de 'leer' voor maar bevragen jongeren op hun denkbelden, confronteren hun met andere gezichtspunten om kritisch te kijken naar wat ze vinden. De jongere zelf ontwikkelt uiteindelijk een religieuze identiteit en de pastor e.d. Zijn een soort coach daarbij.

Het is de vraag of jongeren hiermee recht wordt gedaan als ze worden gezien als individuen die op een hoogst individuele manier gestalte dienen te geven aan hoe zij religieus of gelovig in het leven willen staan. Vandaar de derde optie; verbindende socialisatie in de kerk.

Verbindende socialisatie in de kerk

Tieners zoeken in toenemende mate op religieus gebied naar een eigen persoonlijke spiritualiteit en daarbij steunen ze op input uit allerlei hoek: ouders, kerk, maar ook muziek, internet, vrienden en diverse kerkelijke bewegingen en gemeenten. De 'autoriteit' in hun godsdienstige vorming heeft zich voor een deel ook verplaatst naar die nieuwe soorten van gemeenschap. De autoriteit is echter niet gelegen in de institutie maar is veel meer intersubjectief bepaald. De alternatieve gemeenschappen versterken het gevoel van moeheid en verlorenheid onder jongeren. De religieuze autoriteit is namelijk overgeleverd aan het debat en daarmee afhankelijk van de deelnemers aan dat debat. En die kunnen per dag wisselen waardoor er discontinuïteit ontstaat in de autoriteit. Dat is vermoeiend en onzeker. Ook zijn die gemeenschappen vooral op hun eigen generatie gericht. De autoriteit die van volwassenen mag worden verwacht in de ondersteuning van de geloofsontwikkeling van jongeren krijgt in deze gemeenschappen nauwelijks ruimte. De kern van verbindende socialisatie is dat jongeren deze autoriteit nodig hebben: levende representaties van een specifieke religieuze traditie. Deze mensen moeten authentiek participeren in het leven van jongeren en metterdaad laten zien wat het leven als gelovige betekent. Binnen deze opvatting van socialisatie is de kerk vooral gericht op ontmoeting met jongeren. In het gezamenlijk optrekken biedt de oudere de jongere houvast in de geloofsontwikkeling door wie hij of zijn is voor die jongere. Ook bieden ze houvast bij het plaatsen en verwerken van de verschillende indrukken, opvattingen en belevingen ten aanzien van het geloof en de praktijk van het christen zijn die zij opdoen in allerlei gemeenschappen. Zo heeft socialisatie dus een sterk verbindend karakter.

Ontwikkeling van moraal door jongeren in de kerk: drie perspectieven

Moraal in de traditionele opvatting van socialisatie: jongeren worden belangrijke normen en waarden vanuit de Bijbel en de traditie van de geloofsgemeenschap voorgehouden en ze worden opgeroepen zich deze eigen te maken.

Moraal in de moderne opvatting van socialisatie: jongeren worden uitgedaagd om op een eigen wijze hun moraal te ontdekken en te ontwikkelen en zelf verbindingen te leggen met een gelovig staan in het leven.

Moraal in verbindende socialisatie in de kerk: moraal wordt voorgeleefd in de

ontmoeting tussen jong en oud en wordt ontwikkeld door de ervaringen van jongeren in gesprek te brengen met waar de geloofsgemeenschap voor staat.

Jongeren hebben behoefte aan volwassenen die belichamen wat het goede leven zou moeten zijn. Ook in de kerk. Het scharnierpunt van alle socialisatie zou de persoonlijke verbinding van jong met oud, de werkelijke ontmoeting tussen die twee, kunnen zijn. De kerk kan een plek zijn waar jongeren een oudere generatie van aansprekende en aanspreekbare christenen kunnen zijn. Het perspectief van verbindende socialisatie doet niets minder dan een moreel appel op de volwassenen in de kerk om aansprekend en aanspreekbaar aanwezig te zijn voor jongeren, die bezig zijn zich moreel te ontwikkelen.

[Horst, dr. W. ter,](#)
[Wijs me de weg!](#)
[Hoofdstuk 8](#)

Als schepsel is een mens aangewezen op verbondenheid met de Schepper, met God die Liefde IS. Door Hem is een mens in staat om lief te hebben. De opvoeding moet er voor zorgen dat een kind 'bij zijn hart kan komen' en het kan openen voor de werkelijkheid. Zo krijgt een kind richtingsbesef.

Het hart van het kind wordt beschermd door een aantal schillen.
De buitenste schil is de fysische schil. Een kind is 'dingachtig'. Het kan vallen, bevriezen, is breekbaar. De eerste verantwoordelijkheid van opvoeders is daarom beschermen. Dit is nodig zodat een kind zich veilig weet en de zoektocht van het leven aan durft. Deze bescherming moet zich uitstrekken over het hele bestaan.

De tweede schil wordt de organische genoemd. Het gaat om leven; reacties, stofwisseling, groei, ontwikkeling. Als het niet goed gaat met de organen, gaat het niet goed met het kind. Daarom is verzorgen de tweede verantwoordelijkheid voor opvoeders. Ook dit moet zich uitstrekken over de andere schillen en de kern. Het kind dat goed wordt verzorgd, weet zich geborgen. Geborgenheid verwijst naar God die met zijn liefde onvoorwaardelijk borg staat. In een goede opvoedingsgemeenschap mag een kind zijn zoals het is.

De derde schil is die van het bewustzijn, van 'de zinnen', reflexen en gedrag. Gedrag kan worden veranderd. De derde verantwoordelijkheid van opvoeders is het overdragen van kennis en vaardigheden. Hierdoor kan het kind zich effectief gedragen.

De vierde schil is die van de technische modus van het zelfbewustzijn waardoor we betekenissen kunnen verstaan en geven, 'Ik' en 'Jij' en 'Wij' kunnen zeggen, dialoog kunnen voeren. De vierde verantwoordelijkheid van de opvoeder is inleiden in betekenissen. De persoonskern van het kind is het hart. Hier is de onbevangen modus van het zelfbewustzijn verankerd, waardoor belevend geheimen van het bestaan kunnen worden onthuld.

Het gaat om de mogelijkheid van zelfbewust, verantwoordelijk, doelgericht handelen. Een mens kan zichzelf bewust zijn dat hij 'iemand' is. De anderen, het andere en De Ander kunnen iets voor hem betekenen omdat ze hem wat te zeggen hebben. Daardoor kan hij begrip krijgen van wat hij doet. Hiervoor heeft hij een goede, bemoedigende opvoeding nodig.

Het Ik ontwikkelt alleen maar onder het voorbehoud van een optimale bescherming, verzorging en opvoeding. Voor een kind is de werkelijkheid alleen toegankelijk als ze

wordt ontsloten door het in te leiden in betekenissen, aansluitend bij die het zich al eigen heeft gemaakt. Er moeten dus erg veel betekenissen worden aangereikt. Ook binnen het geloof.

De vijfde verantwoordelijkheid van de opvoeder is inwijden in geheimen.

De persoonskern van een kind is het hart. Hier is de onbevangen modus van het zelfbewustzijn verankerd, waardoor belevend geheimen van het bestaan kunnen worden onthuld. Daardoor kan een mens belevend, 'soms even, iets' gewaar worden van de Ware Aard van de schepping en van de Heiligheid en de Liefde van de Schepper. De mogelijkheden van het inwijden zijn beperkt. Het hart van het kind wordt bereikt door er een beroep op te doen. De eerste manier waarop de sluier om het hart van een kind te bereiken omhoog gedaan kan worden is door ze in te wijden is door het vertellen van verhalen. Er is de uitnodiging om diep te gaan: diep te kijken, te luisteren en te voelen. Echtheid is hierbij belangrijk in het bereiken van het hart. Alleen vuur kan vuur ontsteken.

De tweede sluier omhult de geloofsgeheimen. Een tipje hiervan proberen we op te lichten tijdens cultische vieringen; thuis of in de kerk of op school. Als dat niet gebeurt, haken kinderen af en vormen een eeltlaag om hun hart.

Piramide van Bateson

*Afbeelding 1: Piramide van Bateson. Verschillende niveaus waarop mensen met elkaar kunnen communiceren.
'Overgenomen van: <http://www.7deugden.nl/de-kunst-van-samenwerken/>'*

Bijlage II

Na de Dominee van de Christelijk Gereformeerde Kerk te Aalten telefonisch te hebben benaderd, is dit stuk over Generatiedynamiek naar hem verzonden.

Outline concept onderzoeksproject ‘intergenerationele gemeenteopbouw’.

Generatiedynamiek in kerken: belemmering of kans?

Introductie

Aan de Academie Social Work en Theologie van de Gereformeerde Hogeschool ben ik betrokken als docent/adviseur ‘Missionaire Gemeenteopbouw’. Als docent verzorg ik colleges en stage- en afstudeerbegeleiding. Als adviseur begeleid ik kerken rond gemeenteopbouw vraagstukken. Op basis van recente ontwikkelingen en ervaringen, zou ik graag een onderzoek willen hebben uitgevoerd naar ‘generatiedynamiek binnen kerken’ om daarmee ‘intergenerationele gemeenteopbouw’ verder te ontwikkelen als methode. Zodat die methode vervolgens aan studenten onderwezen kan worden en aan kerken ter ondersteuning aangeboden kan worden. In dit document sta ik kort stil bij de aanleiding en maak ik specifiek wat en hoe ik dit onderzocht wil hebben. Tenslotte geef ik aan hoe dit een stage- en/of afstudeerproject voor een student kan zijn.

Aanleiding

In 2009 verschijnt ‘De Grenzeloze Generatie en de eeuwige Jeugd van hun opvoeders’. Geschreven door Martijn Lampert en Frits Spangenberg. Een jaar later publiceert organisatiepsycholoog Aart Bontekoning zijn proefschrift in een ‘gebruikersvriendelijke’ variant: “Het Generatieraadsel”. Beide publicaties hebben intussen al een vervolg gekregen. Op basis van deze publicaties pas ik mijn werkwijze aan als het gaat om begeleiding van gemeenteopbouw-vraagstukken in kerkelijke gemeentes. Ik voeg de generatiedynamiek in, wat veel nieuwe inzichten biedt en tegelijkertijd nog onontgonnen gebied is. Dat wil zeggen: het doordenken van de effecten van de generatiedynamiek binnen kerkelijke gemeentes. Weliswaar heeft Sabine van der Heijden begin 2012 haar ‘Kerk voor een nieuwe Generatie’ gepubliceerd, maar de dynamiek van generaties binnen kerken, is daarmee nog niet ondubbelzinnig in kaart gebracht.

Onderzoek

In het voorjaar van 2012 organiseerde ik een symposium over ‘Generaties in de kerk’. Aart Bontekoning trad op als één van de sprekers. Als tegenprestatie participeerde de GH in één van de onderzoeken die onder zijn verantwoordelijkheid werden uitgevoerd. De focus van dit onderzoek was hoe verschillende generaties leren en social media gebruiken. In verschillende generatiegroepen kregen medewerkers (en voor één generatiegroep ook studenten) dezelfde vragen voorgelegd. Het gesprek hierover werd op video opgenomen en verwerkt tot videocompilaties. Het doel was vooral om inzichten te ontwikkelen over leerbaarheid en employability van medewerkers.

Onderzoek binnen kerken

Als coördinator was ik betrokken bij de uitvoering van dit onderzoek. Ik realiseerde me daarbij al vrij snel dat het bijzonder waardevol zou kunnen zijn als we deze opzet ook zouden kunnen toepassen binnen kerken. Daarbij definiëren we vijf of zes generatiegroepen, afhankelijk van de leeftijdsopbouw binnen een kerkelijk gemeente. Elke leeftijdsgroep krijgt dezelfde vragen voorgelegd, te denken valt aan vragen als:

- Wie is God voor u en wat betekent geloven voor u?
- Welke functie heeft de gemeente voor u daarbij?
- Hoe kijkt u aan tegen ‘vergroten van missionaire uitstraling’ van uw gemeente?

De vragen zouden natuurlijk anders geformuleerd kunnen worden. Veel kerken die ik als

adviseur begeleid, worden geconfronteerd met vragen rond huwelijk en samenwonen, (homo)seksualiteit en andere aspecten die met 'liefde & relaties' te maken hebben. Een intergenerationele aanpak zou ook rond deze vragen uitgewerkt kunnen worden.

Onderzoeksopzet

De hoofdvraag voor een onderzoek binnen kerken zou wat mij betreft zijn:

- In hoeverre leidt de aanwezigheid van verschillende generaties in één gemeente tot dynamiek? Wat houdt die dynamiek dan in? In hoeverre is deze dynamiek te gebruiken in het kader van groei en ontwikkeling in deze gemeente, of belemmert deze dynamiek de groei en ontwikkeling? Hoe zou het bestaan van deze dynamiek (met positieve en/of negatieve effecten) nu gehanteerd kunnen worden, op weg naar groei en/of ontwikkeling?

Vanuit deze hoofdvraag zouden diverse generatiegroepen gedefinieerd kunnen worden. Binnen elke generatiegroep worden tien gemeenteleden benaderd en uitgenodigd voor een gesprek. De gesprekken worden gevoerd op basis van vooraf gedefinieerde vragen, zoals in het voorgaande enkele voorbeelden zijn gegeven. Gesprekken worden opgenomen, geanalyseerd en dienen als basis voor conclusies en aanbevelingen.

Wat vragen we van de gemeente:

Wij vragen van u de bereidheid om in te stappen en achteraf kennis te nemen van de resultaten. We vragen ondersteuning van kerkelijk bureau of de ledenadministratie. We vragen de hulp van iemand die voor ons wil mailen naar mensen in de specifieke generatiegroepen. Dan hoeven wij geen NAW gegevens van gemeenteleden te krijgen. We vragen of er iemand is binnen de gemeente van wie we ondersteuning kunnen krijgen.

Concreet

Ik zoek een student die binnen deze kaders een stage of afstudeerproject wil opzetten en uitvoeren. Uiteraard is het daarbij passend (...) dat er een kerkelijke gemeente bereid is hier aan mee te werken. De concrete spin-off voor dit onderzoek is dan voor deze gemeente het verkrijgen van aanknopingspunten of 'handvatten' voor hun (missionaire) gemeenteopbouwproces. De spinoff voor de GH ligt in het vergroten van inzicht en methodiekontwikkeling.

Uiteraard ben ik graag tot nadere toelichting bereid.

Zwolle, 29 oktober 2012

Hayo Wijma MLD

Academie Social Work en Theologie

Gereformeerde Hogeschool Zwolle

Bijlage III

Dit is het stukje dat in de Gemeenteklanken heeft gestaan en wat een eerste oproep bevatte voor mensen om mee te doen met het onderzoek.

Hallo allemaal,

De kerkenraad heeft in de Gemeenteklanken van december een stukje geschreven over het onderzoek dat ik in jullie gemeente wil gaan doen.

Ik ben Anneke Wattel - de Vries. Ik ben getrouwd met Bart en samen hebben we 3 kinderen. Lydia, Noah en Thalita.

We wonen in Zieuwent en horen bij LICHT. We vinden dat geweldig om te doen en we voelen ons ook geroepen om het evangelie uit te dragen waar we kunnen.

In 2009 ben ik begonnen met een studie als Godsdienst Pastoraal Werker aan de Gereformeerde Hogeschool in Zwolle. Ik doe dat met veel plezier.

Ik zit nu in het 4e jaar en ik hoop dit jaar af te studeren. Om af te kunnen studeren, moet ik onder andere een onderzoek doen. Ik heb toestemming gekregen van uw kerkenraad om in uw gemeente een onderzoek naar generatiedynamiek te doen.

Op school hadden we een symposium over generaties. De spreker, Aart Bontekoning, heeft onderzoek gedaan naar de generatiedynamiek binnen bedrijven. Ik was direct enthousiast en vroeg me af of je zo'n onderzoek niet binnen de kerk zou kunnen doen. Ik vind het mooi dat ik daar nu dan inderdaad de kans voor krijg.

Binnen de kerkelijke gemeente hebben we met verschillende generaties te maken. Als generaties kan je een positieve invloed op elkaar hebben wat ervoor zorgt dat je van elkaar leert en samenwerkt, maar je kan ook een negatieve invloed op elkaar hebben wat ervoor zorgt dat samenwerken soms niet lukt of dat je tegen elkaar aanloopt. Met dit onderzoek hoop ik uit te vinden welke dynamiek er binnen uw gemeente is en ook aan te geven hoe je als generaties zo goed mogelijk samen gemeente kunt zijn.

Ik wil in het onderzoek richten op 5 generaties. Hieronder staan de generaties zoals die in de literatuur worden benoemd en ingedeeld.

A - De Stille generatie (1931-1940)

B - De Protestgeneratie / Babyboomgeneratie (1941-1955)

C - De Verloren generatie (1956-1970)

D - De Pragmatische generatie (1971-1985)

E - De Grenzeloze generatie (geboren vanaf 1986)

Uit elke generatie heb ik 7 tot 9 mensen nodig die antwoord geven op een 3-tal geloofsvragen.

Ik plan omstreeks februari verschillende avonden waarop deze mensen uit één generatie bij elkaar komen en met elkaar over die geloofsvragen praten. Het gesprek wordt op video opgenomen zodat ik de antwoorden later goed kan verwerken. Deze video opnames zijn ook voor het vervolg van het onderzoek belangrijk. Dit betekent dat elke generatie een gesprek heeft over dezelfde 3 geloofsvragen. Zo kunnen we het goed met elkaar vergelijken.

De opnames ga ik analyseren. De uitkomsten wil ik jullie op video laten zien en naar aanleiding daarvan wil ik dat jullie als generaties met elkaar in gesprek gaan.

Als u het leuk vindt om aan dit onderzoek mee te doen, kunt u zich op geven door een mailtje te sturen of mij even de bellen. U begrijpt dat het voor mijn onhaalbaar om alle

gemeenteleden mee te laten doen aan het onderzoek. Ik moet het echt beperken tot maximaal 9 leden per groep. Ik zal de selectie vooral maken op geboortjaar. Wilt u dit vermelden in de opgave zodat ik u kan indelen.

Het mailadres is: generatiesaalten@gmail.com
mijn telefoonnummers zijn: 0544-842394 of 06-18824922

Vriendelijke groeten,
Anneke Wattel - de Vries

Bijlage IV

Dit is een document waarin de verschillende generaties en hun kenmerken worden beschreven. Dit document is naar de Dominee gestuurd om hem een indruk te geven waar het over gaat als we het over generaties hebben. Ook zijn er vast voorbeeldvragen aan toegevoegd om een idee te geven welke vragen er gesteld zouden kunnen worden tijdens het onderzoek. Onderaan zijn ook de vitale geboortejaren binnen een generatie aangegeven.

Anneke Wattel - De Vries

6 verschillende generaties en hun kenmerken.

A. De Vooroorlogse generatie (1910-1930)

Ze zijn wars van sociale onrust en chaos. Het gezag van Kerk en Staat is bijna absoluut. Het geloof geeft velen van deze generatie steun, in goede en slechte tijden. Vrouwen waren voor de opvoeding, mannen voor het werk. Je moet gehoorzaam zijn, hard je best doen en tevreden zijn met wat je hebt.

Ze zijn plichtsgetrouw, bescheiden, sober, spaarzaam en berustend.

Waarden: gezag, gehoorzaamheid, tevredenheid, geloof, je best doen.

B. De Stille generatie (1931-1940)

Deze groep weet wat het is om te leven met onzekerheid, onderdrukking en schaarste. Maar ook met welvaart. Er kwamen veel gemakspullen, de auto en televisie. Door je werk kon je hoger op de maatschappelijke ladder komen. Vrouwen kregen de mogelijkheid om financieel minder afhankelijk van hun echtgenoot te zijn. Deze generatie bleef 'stil' en trouw aan het gezag. En ze zijn spaarzaam.

Waarden: financiële onafhankelijkheid, hard werken om verder te komen, trouw aan het gezag, spaarzaamheid.

C. De Protestgeneratie / Babyboomgeneratie (1941-1955)

Groeide op in een tijd van sterke welvaartsstijging en kende geen armoede of massale werkloosheid. Deze generatie kon kiezen wat ze wilde. De protestgeneratie stond veel kritischer en onafhankelijker in het leven dan hun ouders en eiste medezeggenschap. Toch bleef een meerderheid van de protestgeneratie behoudend ingesteld. Deze generatie blonk uit in het hanteren van het conflictmodel en bezetten later leidinggevende functies. Ze legden ook de kiem voor het 'postmaterialisme'.

Waarden: zelfontplooiing, geloof in solidariteit, emancipatie en duurzaamheid.

D. De Verloren generatie (1956-1970)

Deze generatie is divers, en vrij van traditionele oriëntaties. Ze kregen te maken met massale jeugdwerkloosheid en het einde van de seksuele vrijheid. Veel tijd werd besteed aan opleiding en vrijwilligerswerk. Tradities verdwenen steeds meer. De kwaliteit van het bestaan werd belangrijker. De levensstandaard steeg. Over het algemeen zijn ze praktisch, zelfredzaam, relativerend en no-nonsense.

Waarden: hoge kwaliteit van leven, goede opleiding, vrijwilligerswerk doen, zelfredzaamheid, bescheidenheid, samen doen / verbinding met de ander zoeken, gewoon doen.

E. De Pragmatische generatie (1971-1985)

Ze kregen gelijke kansen, ruime mogelijkheden, vrijheid en keuzes. Belangrijk: je eigen ding doen en vooral jezelf zijn. Zelfontplooiing kwam centraal te staan. Voor deze generatie zijn de beleveniseconomie en uiterlijke vernieuwing belangrijk. Ze zijn

gedreven, ambitieus en gewend aan competitie. Jobhoppen is normaal. Er zijn veel paradoxen; bijvoorbeeld een goed betalende, zware baan en veel vrijheden.

Waarden: je eigen ding doen, jezelf zijn, zelfontplooiing, beleving, uiterlijke vernieuwing, persoonlijke keuzevrijheid, samen en individueel, openheid, eerlijkheid,

F. De Grenzeloze generatie (geboren vanaf 1986)

Ze groeien op in een geglobaliseerde economie die altijd doordraait. Ze zijn zelfstandig en hebben zeggenschap in het onderhandelingshuishouden. Ze zijn sterk met nieuwe media en communiceren gemakkelijker digitaal dan van persoon tot persoon. Ze zijn slimmer, sterker en socialer en positief ingesteld. De jongste generatie is gefocust op uiterlijkheden, kicks, geld, status, consumptie en netwerken, en niet zozeer op het eigen welzijn en dat van maatschappij en milieu. Individualisme en hedonisme zijn belangrijk. Escapisme: werkelijkheid ontvluchten.

Waarden: gericht op contacten, uiterlijkheden, kicks zijn belangrijk, status, rijk zijn, geloof in vooruitgang, ambitieus, ervaren&genieten, escapisme, gerichtheid op “ik”.

5 vragen

1. Wie is God voor u en wat betekent geloven voor u?
2. Welke functie heeft de gemeente voor u daarbij?
3. Hoe kijkt u aan tegen ‘vergroten van missionaire uitstraling’ van uw gemeente?
4. Wat gebeurt er met mensen die niet geloven?
5. Hoe kan je mensen die niet geloven het beste bereiken met het geloof?

28 maart 2012: Voorstel

De Stille generatie (1931-1940), geboortejaren: 1935-1938

10.30-11.30 uur: Protestgeneratie (1940-1954), 7-9 leden met geboortejaren 1948-1950,

12.00-13.00 uur: Generatie X (1955-1970), 7-9 leden met de geboortejaren 1957-1967.

13.15-14.15 uur: Pragmatische Generatie (1970-1985): 7-9 leden, geboortejaren 1972-1982.

14.30-15.30 uur: Generatie Y (1985-2000), 7-9 leden met geboortejaren 1985 >>>.

Bijlage V

Dit is de brief die ik per mail heb gestuurd naar de verschillende generaties met de vraag of ze mee zouden willen doen aan het onderzoek. Per generatie is deze brief aangepast op de generatie. O.a. In hoe ze worden aangesproken.

24 Januari 2013

Beste meneer/mevrouw,

Mijn naam is Anneke Wattel - de Vries.

Ik heb afgelopen zondagochtend na de kerkdienst wat verteld over het onderzoek dat ik doe in uw gemeente. Ik doe een onderzoek naar de dynamiek tussen de verschillende generaties in uw gemeente.

Mijn vraag is of u mee wilt doen aan het onderzoek?

Ik zal u de komende week op bellen om te vragen of u mee wilt doen met het onderzoek.

Het gaat om het beantwoorden van 3 geloofsvragen.

U komt samen met de anderen uit uw generatie bij elkaar om deze 3 vragen te beantwoorden.

Later kunt u samen met de andere generaties over dezelfde 3 vragen in gesprek gaan.

Het 1e gesprek duurt maximaal 1 uur en het eventuele 2e ook.

Het kost u dus maximaal 2 uur van uw tijd.

Zou u willen helpen door aan dit onderzoek meedoen?

Ik bel u volgende week op om het u te vragen.

Met vriendelijke groeten,

Anneke Wattel - de Vries

Bijlage VI

Brief die aan de deelnemers is gestuurd per mail of per post of die persoonlijk is overhandigd. In deze brief staan alle relevante gegevens op een rijtje. Voor elke generatie is deze brief aangepast aan de generatie. Zo wordt de jongste generatie anders aangesproken dan de oudste.

Geachte heer/mevrouw X,

Bedankt dat u mee wilt doen aan het generatieonderzoek.

We denken dat verschillende generaties verschillend denken over bepaalde thema's in de kerk en binnen het geloof. Dat wil ik heel graag onderzoeken. Daarom wil ik met de verschillende generatiegroepen in gesprek over verschillende thema's.

Hierbij de beloofde informatie.

Datum en tijd: Woensdagavond **6 maart van 19.30 - 20.30** (graag om ongeveer **19.15** aanwezig zijn, dan kunnen we op tijd beginnen.)

Locatie: zaaltje boven in de kerk van de CGK Aalten

De thema's van het gesprek zijn de volgende:

1. Persoonlijk geloof (vragen die hierbij aan de orde zouden kunnen komen zijn: *Wie is God voor u en wat betekent geloven voor u? - 'wat verstaat u precies onder persoonlijk geloof - welke waarde heeft het voor u - welke vragen of moeite merkt u daarbij? - hoe leeft dit in uw gemeente'? - Hoe belangrijk vindt u persoonlijk geloof? - Hoe ziet u Samenwerking met andere gelovigen in Aalten?).*

2. Huisbezoek. (vragen die hierbij gesteld zouden kunnen worden: *Wat vindt u van het huisbezoek? - Hoe wordt het huisbezoek door u ervaren? - Wat zou volgens u de rol van huisbezoek moet zijn? - Wat zijn volgens u de redenen om op huisbezoek te gaan en wat vindt u daarvan? - Wat vindt u van de frequentie van het huisbezoek? - Welke verwachtingen hebt u van het huisbezoek?*)

3. Diaconaat. (vragen die hierbij gesteld zouden kunnen worden: *Welke rol heeft diaconaat in uw leven? - Vind u diaconaat belangrijk? - Waar vanuit ontstaat diaconaat in uw leven? - Hoe geeft u vorm aan diaconaat in uw leven? - Wat vindt u van hoe diaconaat in uw gemeente gaat? - Hoe leeft dit in de gemeente? - Wat vindt u van diaconaat in combinatie met een andere gemeente in de omgeving? - Hebt u vragen of moeite rondom diaconaat?)*

Deelnemers uit uw generatie:

Hieronder volgden de namen van de overige deelnemers

Zoals ik in 'Gemeenteklanken' heb geschreven, worden de gesprekken opgenomen op video, zodat ik ze later goed kan analyseren.

Ik hoop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben. Als u nog vragen hebt, hoor ik ze graag.

Vriendelijke groeten,
Anneke Wattel - de Vries

Bijlage VII

In dit document staat wat er in de inleiding van elk gesprek verteld wordt, welke thema's er aanbod komen en welke vragen er eventueel gesteld zouden kunnen worden. In elk gesprek zijn de blauw-gekleurde vragen gesteld

Hallo allemaal,

Mijn naam is Anneke Wattel. Ik heb jullie de afgelopen tijd gebeld of gemaild om te vragen of jullie aan dit onderzoek mee willen doen. Fijn dat jullie mee willen doen en ik ben blij dat jullie er zijn.

Naast me staat Hayo Whijma. Hij is mijn vakdocent, heeft ervaring met onderzoek en helpt me als dat nodig is.

Matthias neemt alles op op video.

Ik heb jullie een brief gestuurd waarin de thema's van het gesprek staan met een aantal mogelijke vragen erbij. Ik wil graag jullie persoonlijke mening/ideeën op de vragen weten. Voor elke thema wil ik maximaal 20 minuten gebruiken. Het kan dus zijn dat je het gevoel hebt dat je nog niet uitgepraat bent over het onderwerp of dat je nog dingen wilt toevoegen. Gezien de tijd, moeten we gewoon verder. Na afloop, kan je op de gang, op memoblaadjes schrijven wat je nog had willen toevoegen en/of wat je van het gesprek vond.

Als jullie het goed vinden, wil ik maar starten met het gesprek.
e thema's van het gesprek zijn de volgende:

1. Persoonlijk geloof

**Wat is geloof voor u?*

**Wat zijn belangrijke geloofsthema's voor u? (Welke geloofsvragen zijn voor u belangrijke)*

**Wat is de verbinding tussen u geloof en uw leven?
(Hoe belangrijk is God voor u?)*

(vragen die hierbij aan de orde zouden kunnen komen zijn: Wie is God voor u en wat betekent geloven voor u? - 'wat verstaat u precies onder persoonlijk geloof - welke waarde heeft het voor u - welke vragen of moeite merkt u daarbij? - hoe leeft dit in uw gemeente'? - Hoe belangrijk vindt u persoonlijk geloof? - Hoe ziet u Samenwerking met andere gelovigen in Aalten?).

2. Huisbezoek.

** Welke ervaring hebt u met praten over God met andere mensen?*

** Wat is de waarde van het huisbezoek?*

** Wat helpt u om te groeien in geloof?*

(vragen die hierbij gesteld zouden kunnen worden: Wat vindt u van het huisbezoek? - Hoe wordt het huisbezoek door u ervaren? - Wat zou volgens u de rol van huisbezoek moet zijn? - Wat zijn volgens u de redenen om op huisbezoek te gaan en wat vindt u daarvan? - Wat vindt u van de frequentie van het huisbezoek? - Welke verwachtingen hebt u van het huisbezoek?)

3. Diaconaat.

* Hoe belangrijk vind je het om je geloof in daden om te zetten?

* Hoe belangrijk vind je diaconaat?

* Hoe belangrijk is diaconaat voor jullie gemeente? *(vragen die hierbij gesteld zouden kunnen worden: Welke rol heeft diaconaat in uw leven? - Vind u diaconaat belangrijk? - Waar vanuit ontstaat diaconaat in uw leven? - Hoe geeft u vorm aan diaconaat in uw leven? - Wat vindt u van hoe diaconaat in uw gemeente gaat? - Hoe leeft dit in de gemeente? - Wat vindt u van diaconaat in combinatie met een andere gemeente in de omgeving? - Hebt u vragen of moeite rondom diaconaat?)*

Bijlage VIII

Informatie van de deelnemers aan het onderzoek.

Mensen die mee hebben gedaan aan het onderzoek:

Generatie A (1931 - 1940) '35-'38 1. Dhr. (1939) 2. Dhr. (1935) 3. Mw. (1936) 4. Mw. (1934) 5. Mw. (1935) 6. Mw. (1939) 7. Mw. (1937) Het gesprek vond plaats op woensdag 6 maart 2013 van 19.30 - 20.30 in een zaaltje van de kerk. Generatie A bestaat op dat moment uit 59 personen. Generatie B (1941 - 1955) '48-'50 1. Dhr. (1947) 2. Dhr. (1948) 3. Mw. (1949) 4. Dhr. (1950) 5. Dhr. (1947) 6. Mw. (1947) 7. Mw. (1954) 8. Dhr. (1946) Het gesprek vond plaats op donderdag 28 februari 2013 van 19.30 - 20.30 in een zaaltje van de kerk. Generatie B bestaat op dat moment uit 48 personen. Generatie C (1956 - 1970) '57-'67 1. Dhr. (1957) 2. Mw. (1959) 3. Mw. (1964) 4. Dhr. (1963) 5. Dhr. (1958) 6. Dhr. (1959) 7. Mw. (1964) Het gesprek vond plaats op woensdag 27 februari 2013 van 21.00 - 22.00 in een zaaltje van de kerk. Generatie C bestaat op dat moment uit 104 personen.	Generatie D (1971 - 1985) '72-'82 1. Dhr. (1974) 2. Mw. (1972) 3. Mw. (1978) 4. Dhr. (1974) 5. Mw. (1973) 6. Mw. (1974) 7. Mw. (1974) 8. Dhr. (1979) Het gesprek vond plaats op woensdag 27 februari 2013 van 19.30 - 20.30 in een zaaltje van de ker. Generatie D bestaat op dat moment uit 86 personen. Generatie E (1986 - 2000) '88-'97 1. Dhr. (1988) 2. Dhr. (1989) 3. Mw. (1992) 4. Mw. (1989) 5. Mw. (1991) 6. Dhr. (1990) 7. Mw. (1990) 8. Dhr. (1990) Het gesprek vond plaats op donderdag 28 februari 2013 van 21.00 - 22.00 in een zaaltje van de kerk. Generatie E bestaat op dat moment uit 151 personen. De generatie daarna bestaat op dat moment uit 111 personen. In de gemeentegids staan op het moment van het onderzoek meer dan 500 namen van gemeenteleden vermeld. Anderen die bij alle gesprekken aanwezig waren: -Vakdocent (man) -Onderzoeker + gespreksleider (vrouw) -Degene die filmt (man) -Observeerder (man)
--	---

Gereformeerde
Hogeschool